

METSZET

ÉPÍTÉSZET | ÚJDONSÁGOK | SZERKEZETEK | RÉSZLETEK

TÉMA:

Meseház a végeken

Bóbita óvoda

Háromdimenziós térjáték

OKTATÁS

Magasra nőnek

Ahol az építészet

D50 lélekkel!

Iskola a határon

| megtörténik

Különlegesség
az exkluzív építészeti
megoldások kedvelőinek!

Tondach Építész Pályázat 1. helyezett:
"Fészek" menedékház, Bálint Zoltán, építész

Tondach Építész Pályázat 2. helyezett:
Közösségi ház, Mogyoród, Bors Eszter, építész

Fedezze fel fehér színben is a Tondach modern formavilágú Planoton 9 kerámia tetőcserepét!

Új termékünk 2023 áprilisától elérhető.

Részletek az alábbi weboldalon:
[https://www.wienerberger.hu/termek/
tondach/tetocserpek/planoton-9-
fusionprotect-feher.html](https://www.wienerberger.hu/termek/tondach/tetocserpek/planoton-9-fusionprotect-feher.html)

—Bár az aktuálpolitika is az oktatás körül forrong, e számunk témaválasztását nem ez indokolta, sokkal inkább az utóbbi időszak elsősorban óvodákra koncentráló, de általános iskolákkal is foglalkozó fejlesztései. Ugyan a gyerekek száma nem nő, azoknak a tereknek a minősége, melyekben cseperednek, azért növekedhet. A gyerekek nem kisméretű felnőttek, és ahogy más az étkezésben az ízlésük, más a színpreferenciájuk, más a térigényük is. Ezért jó, ha az építész is kicsit máshogy áll a feladathoz, megtanul gyermekként gondolkodni.

—Sokfélék a feladatok, a japánok ott tartanak, hogy az információs és kommunikációs technológiákat integrálják az oktatásba, míg Ghánában az is hatalmas vívmány, hogy vannak osztálytermek, és van iskola. Ott ehhez is önkéntesek kellene, akik tolják a talicskát, hogy az új generáció előbbre juthasson. Mert ez a cél.

Fotó: Funk Bogdán

CSANÁDY PÁL

IMPRESSZUM |

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Pajkos utca 28. | 36-1-783-1711 | info@artifexkiado.hu | www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.cpr.hu, www.epitkezés.info.hu, www.kamaraikepzések.hu | ISSN 2061-2710 | Terjesztő: Magyar Posta Zrt. | Hirdetésfelvétel, termékek: Sárdy Csaba 36-20-240-7232 | Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád | Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 | Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya | Szerkesztő: Dobossy Edit | Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukosavljev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) | Lapterv: Salt Communication Kft. | Tördelés és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu | Nyomda: Virtuóz Globál 30 Kft. | Olvasószerkesztő: Solyom Beáta | Előfizetés egy évre: 7 900 Ft, két évre: 12 900 Ft, három évre: 17 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építés közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu | Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak. E számunk címlapja Varga Attila fényképfelvételének felhasználásával készült.

SZILÁRD FALAZATHOZ CSAK A TÖKÉLETESEN MEGERŐSÍTETT VAKOLAT ALKALMAS

Szilárd, ellenálló falazat kialakításához olyan habarcs alkalmazása szükséges, amely garantálja a tartósságot. A Planitop Intonaco Armato terméket azért fejlesztettük, hogy segítse a meglévő falazat kiegyenlítését és megerősítését, megerősítő háló használata nélkül is.

TARTALOMJEGYZÉK

TERMÉKEK		ÉPÍTÉS	SZERZŐ
4 Gipszes építőlemez szerelt homlokzati vázkitöltő falakhoz			
6 Geometriai formák bővületében			
8 Vredeskerk újragondolva: szakrális terekből modern élettér			
10 Fenntartható és egészséges szigetelés			
MAI SZEMMEL			
11 Béke utcai 16 tantermes általános iskola, Szeged (1963-1966)		Tarnai László (1933-2005)	Szabó Dorottya
A PRO		Juhász Veronika, Fábíán Gábor	
12 Fecskeház			Pokol Júlia
METSZET			
14 Meseház a végeken		Biró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla	Szentirmai Tamás
KÜLHON			
22 Magasra nőnek	Seto SOLAN Általános Iskola Seto, Aicsi, Japán	Takaharu + Yui Tezuka	Ware-Nagy Orsolya
28 Iskola a határon	Egy interkontinentális közösségi építés története Koforidua, Ghána	Cserhádi Csinszka, Funk Bogdán, Nusszer Diána, Szelecsényi Balázs, Vadász Orsolya	Funk Bogdán
34 Bóbita óvoda	Gyergyócsomafalva Erdély	Köllő Miklós, Györfy László-Miklós, Molnár Zsolt	Wesselényi-Garay Andor
TÉMA: OKTATÁS			
40 Ahol az építészet megtörténik	Német Általános Iskola Debrecen	Barabás Lajos	Wesselényi-Garay Andor
46 Háromdimenziós térjáték	Római katolikus óvoda Budafok	Csanády Gábor Mátyás	Borsay Attila
52 D50 lélekekkel!	Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye konferencia-központja Budapest	Németh Tamás	Lányi Béla
TERVPÁLYÁZAT			
58 A budapesti zöld infrastruktúra fejlesztése	A Népliget megújítására kiírt ötletpályázat		Márton Annamária
ZÖLD OLDALAK			
60 Retrofit HUB			Goda Gabriella
AKTUÁLIS			
62 Mi minősülhet tanya ingatlanoknak?			Dr. Jámbor Attila
64 Abstracts			
66 Tervezők Szerzők			
68 Ciki	A NASA eddig titkos mappáiból: a pesti zöld emberké		Csépé

SZERELT HOMLOKZATI VÁZKITÖLTŐ FALAKHOZ

ÜVEGSZÁLHÁLÓVAL ERŐSÍTETT, PENÉSZGÁTLÓVAL IMPREGNÁLT LAPOK

A gipsz kiváló építőanyag, évezredek óta az építés egyik fontos alapanyaga. Tűzgátló tulajdonsága nem kérdőjelezhető meg. Elsősorban a szerelt gipszkarton szerkezetektől várható kimagasló tűzvédelmi teljesítmény, ezért ezek egyre nagyobb teret nyernek a modern építőiparban. Alkalmazásuk előnye nem áll meg a tűzgátlásnál, hiszen ezek a rendszerek kiváló hanggátlók, továbbá a technológia rugalmassága és gyorsasága is komoly érv a szerelt szerkezet mellett. Hátrányként alapvetően azt szokták felvetni, hogy az időjárás viszontagságainak nem áll ellen, azaz kizárólag belső térben alkalmazható. És ez igaz is - volt. Mostanáig.

— Jó hír, hogy az utóbbi évek fejlesztéseinek eredményeként ma már elérhető olyan gipszalapú építőlemez, amely alkalmas szerelt homlokzati fal készítésére. Úgy hívják: Glasroc® X.

— A szerelt homlokzati vázkitöltő fal alapreceptje valójában nagyon egyszerű: végy egy szerelt falat és tegyél rá homlokzatborítást! A probléma természetesen ennél összetettebb, hiszen a kültéri szerkezeteknél a tűz- és hanggátlás, valamint a mechanikai védelem mellett statikai méretezésre is szükség van, továbbá a hő- és páratechnika kérdése is felmerül. A szerkezet lelke mégis az az építőlemez, amely a homlokzat felületképzését, vagy még gyakrabban a homlokzati hőszigetelő rendszert fogadja.

— Miben különbözik a Glasroc® X a gipszkartonoktól? Papírborítás helyett a felületébe üvegszálhálót ágyaznak, és a penész megtelepedését gátló impregnálást is kap. A kültéri alkalmazás miatt fontos, hogy rendkívül mérettartó legyen mind hőmérséklet-, mind páraálcázás hatására. Ellenáll a csapadéknak, fagynak, napsütésnek,

szélnek. Felülete közvetlenül vakolható, de természetesen homlokzati hőszigetelő rendszer fogadására is alkalmas. Vízfelvétele minimális. Tűzvédelmi osztálya: A1. Ugyanakkor tömege, vastagsága, darabolhatósága és szerelhetősége nagyjából megegyezik a gipszkartonoknál megszokottal. Óriási előnye, hogy az illesztéseknél megfelelően tömített Glasroc® X felület hónapokon keresztül csupaszon maradhat, azaz a vázkitöltő fal szerelése és a homlokzati hőszigetelő rendszer elkészítése között jelentős idő telhet el az építkezés folyamatainak igénye szerint.

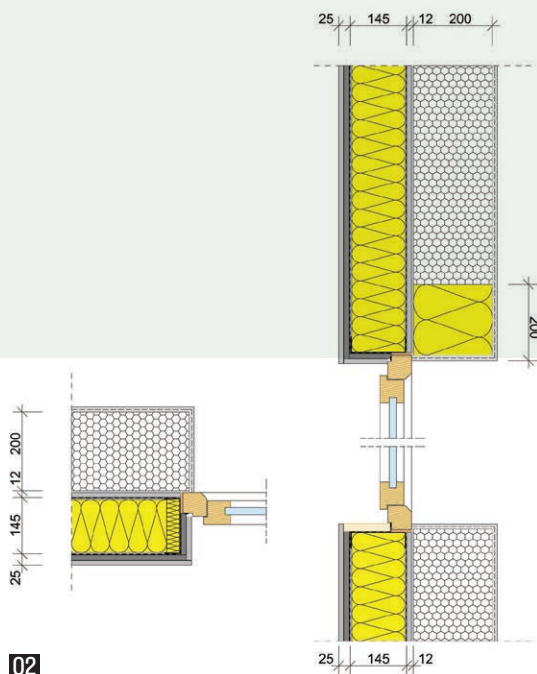
— A szerelt vázkitöltő falrendszerhez megfelelően méretezett és korrózióvédelemmel ellátott vázszerkezet szükséges, továbbá elengedhetetlen az energetikai, tűzvédelmi és hanggátlási előírásokat kielégítő rétegrend.

— A Glasroc® X homlokzati vázkitöltő falrendszer rétegrendjét a Magyarországon elérhető minőségi Saint-Gobain termékekből állították össze, és a beépítéshez szükséges összes vizsgálatot elvégezték az ÉMI-ben. Az ÉMI-vizsgálatok alapján a szerelt szerkezetre legfeljebb 200 mm vastagságú EPS hőszigetelés kerülhet, a nyílások feletti 200 mm magas közetgyapot tűzvédelmi célú sávval. A homlokzati hőszigetelés közetgyapattal is készíthető, ebben az esetben a hőszigetelést Webertherm Mineral ragasztóval kell a felületre rögzíteni.

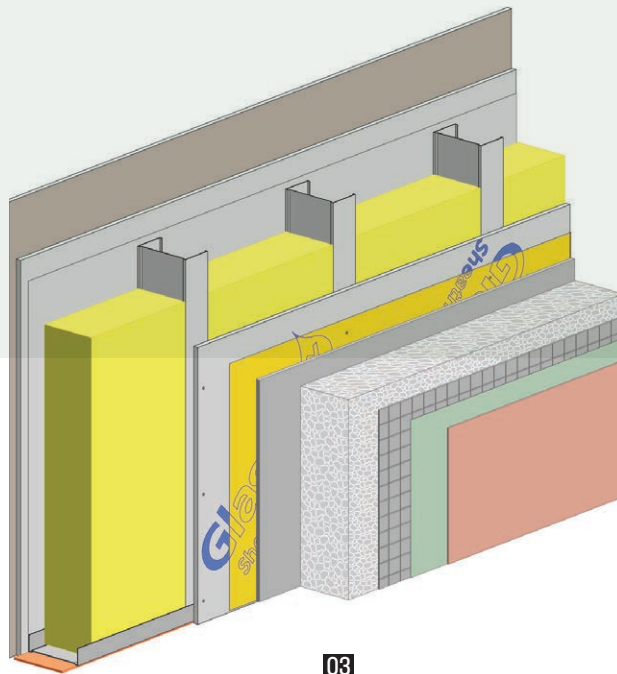
A vizsgált rétegrend főbb jellemzői:

- tűzgátlás: EI 60,
- homlokzati tűzterjedés: $T_{15}=45$ perc,
- hanggátlás: $R_w=53$ Db,
- hőátbocsátási tényező: $U=0,15$ W/m²K.

— A Glasroc® X rendszer nemcsak függőleges vázkitöltő falként, hanem például A1 tűzvédelmi osztályú kültéri álmennyezetként vagy attikafalként is szerelhető. A rétegrend összeállításában érdemes a rendszergyártó segítségét kérni. (x)

02

03

- 01 A Glasroc® X építőlemez ellenáll a csapadéknak, fagynak, napsütésnek, szélnek. A kültéri alkalmazás miatt fontos a mérettartóság mind hőmérséklet-, mind párávaltozás hatására
- 02 Nyíláskialakítás szerelt vázkitöltő falban
- 03 A Glasroc® X homlokzati vázkitöltő falrendszer bevizsgált rétegrendje:
- Rigips RB 12,5 mm gipszkarton,
  - Rigips Habito 12,5 mm gipszkarton,
  - Isover Vario KM Duplex fólia,
  - 140 mm horganyzott acél profilváz, benne 120 mm Isover Uniroll Plus hőszigetelés, Isover tetőfólia,
  - Rigips Glasroc® X 12,5 mm építőlemez,
  - Webercol Bond Primer tapadóhíd,
  - Webertherm M701 ragasztó,
  - EPS 80 szigetelés (maximum 20 cm) - a nyílások fölött minimum 200 mm kőzetgyapot tűzvédelmi sávval, SRD-5 dübellel (6 db/m²) rögzítve,
  - Webertherm 145 g/m² üvegszövet háló,
  - 3,5 mm Webertherm M701 ragasztó,
  - Webertherm Primer vékonyvakolat alapozó
- 04 Glasroc® X szerelt vázkitöltő fal homlokzati tűzterjedés-vizsgálata

04

A vizsgálatok a Saint-Gobain Hungary Kft. által forgalmazott anyagok és Horizont® gyártmányú acél vázszerkezet alkalmazásával készültek

TORNACSARNOK, BASSE-GOULAIN, FRANCIAORSZÁG

01

A Nantes-tól délkeletre, a Loire partján fekvő Basse-Goulaine egyik forgalmas körforgalmában épült, látványos ezüstmetál alumíniumburkolatú sportcsarnok, a Bohuon Bertic Architectes építészeinek munkája, rövid időn belül a kisváros egyik látványosságává vált.

—A Bohuon Bertic Architectes hét-nyolc fős csapatával jó 15 éve épít lakóépületeket és sportcélú épületeket. Hitvallásuk szerint az építészet olyan mesterség, amelyet naponta kell gyakorolni és fejleszteni, valamint nézetük szerint az építészetnek magáról az építésről kell szólnia.

—Yannick Bohuon és Mathilde Poupart, az iroda vezető tervezőinek munkájára mindig jellemző volt az új formák és megoldások keresése. Ennek során gyakran játékos épületformákkal, lágy és letisztult stílusukkal hívták fel magukra

a figyelmet, valamint azzal, hogy szívesen dolgoznak úgynevezett „monokrómban” is. Ezt jól példázza a Nantes külvárosában, az önkormányzat megbízásából tervezett sportcsarnok, amelynek homlokzata, illetve éppenséggel annak alumíniumburkolata lazán borul a szokatlan tető- és homlokzati formára.

—A homorú és domború íveket szabályosan és hibátlanul követő, mintegy 120 000 PREFA tetőfedő és falburkoló rombusz - mint az épület látványát meghatározó elem - már a tervezési koncepció fontos részévé vált. A kihívásokkal teli megvalósításhoz azonban a beruházói akaraton, a tervezői elképzelésen túl minőségi kivitelezésre is szükség volt.

KINT ÉS BENT ÖSSZHANGJA

—A csarnok tervezésére kiírt pályázat eredménye kapcsán Yannick Bohuon két szempontot emelt ki: részben az épület szokatlan íves látványának, részben pedig

az általuk javasolt épület és annak környezete közötti nem mindennapi kapcsolatnak tudja be sikerüket. A két sportágat kiszolgáló épületet, a funkciók rugalmas egymás mellé rendezése érdekében, ennek megfelelő belső kialakítással tervezték. A földszintet a nagyvonalú üveghasználat és bentről kifelé történő rendezés jellemzi. Az épület magjában elhelyezett téglalap alakú pályát körkörösön a funkcionális és kiszolgálóterek, öltözők, technológiai, valamint raktárhelyiségek veszik körül. Ezek belmagassága, valamint a csarnokmagasság közötti különbség áthidalása érdekében is szükséges volt az épület olyan külső kialakítása, amely az átmenetet egységgé kövácsoolja.

A RUGALMASSÁG A PREFA ANYAGOK EGYIK ERŐSSÉGE

—A kivitelezésért felelős szakember, Olivier Collet és az Engie Axima csapata jó érzésekkel tekint vissza a tornacsarnokon végzett

02

munkájukra, amelynek a homlokzatburkolata és az alszerkezete együttesen adja az alapvetően szögletes csarnok izgalmas, lekerekített formáját. A bádgosmester véleménye szerint az épület egybefüggő felületei és annak részletei puha bőr benyomását keltik. Magát a munkát a kivitelező „nagyszerű, tervezési és műszaki kihívásokkal teli projekt-ként” jellemezte, ahol az öt lekerekített sarok burkolása műszaki szempontból különösen érdekes volt. A PREFA alumíniumburkolatát itt éppen azért volt jó használni, mert az lehetővé tette a tető és a homlokzat egyenértékű kialakítását, és a szokatlan lekerekített formák rugalmas fedését. Collet szerint éppen ez a rugalmasság a PREFA rombuszok egyik erőssége, amely itt kifejezetten előnyös volt.

- 01 A Nantes külvárosában épült sportcsarnok homlokzata, illetve annak alumíniumburkolata lazán borul a szokatlan tető- és homlokzati formára
- 02 Az öt lekerekített sarok burkolása műszaki szempontból különösen érdekes feladat volt
- 03 A PREFA alumíniumburkolata lehetővé tette a tető és a homlokzat egyenértékű kialakítását, és a szokatlan lekerekített formák rugalmas fedését

Tornacsarnok, Basse-Goulaine, Franciaország
Építész: Bohuon Bertic Architectes
Kivitelező: ENGIE Axima
Homlokzat típusa: PREFA tetőfedő és homlokzatburkoló rombusz 44×44, ezüstmetál

03

GYÁRTÓ |
Prefa Hungária Kft., Budaörs

VREDESKERK ÚJRAGONDOLVA:

SZAKRÁLIS TEREKBŐL MODERN ÉLETTÉR

LAKÓÉPÜLET, TILBURG, HOLLANDIA

01

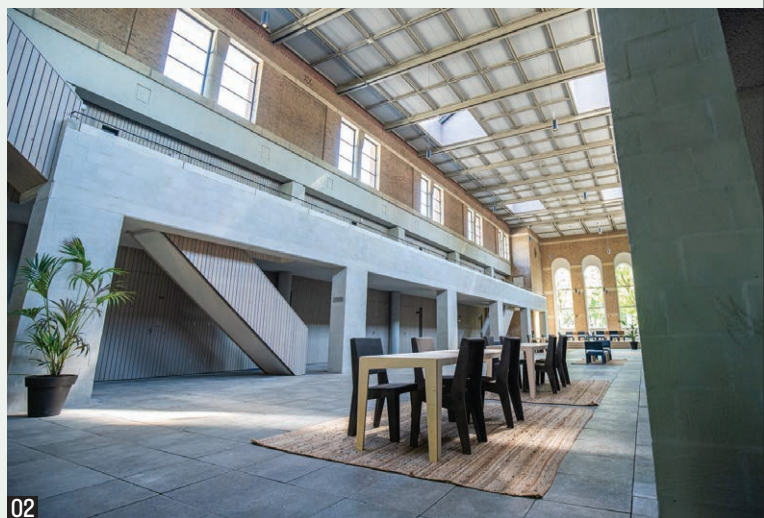
A hollandiai Tilburg egyik különleges épülete a műemlék jellegű Vredeskerk. Az eredetileg templomként szolgáló épület több mint fél évszázad után új formát öltött, uralkodó, szakrális stílusjegyei azonban részben megmaradtak. A változás az ablakok terén azonban szembeűnő: itt a kortárs és tradicionális építészet határterületét jelenti a keskeny, szinte láthatatlan keretek alkalmazása.

—A Tilburgban 1953-ban épült Vredeskerk évtizedeken keresztül egyházi szerepet töltött be, állagromlása miatt azonban a város vezetése 2022-ben az épület teljes revitalizációja mellett döntött. A munkára a Bedaux de Brouwer Architecten építészirodát kérték fel, Thomas Bedaux vezető tervező irányításával. A munkálatok során az egykori templom áttervezésénél nagy hangsúlyt fektettek az eredeti atmoszféra megtartására, amelynek sikerességét a látványos végeredmény is tükrözi.

TEPLOMBÓL LAKÓÉPÜLET

—A korábbi oldalhajókban összesen 39 apartmant alakítottak ki. A volt főhajó, amely eredetileg az imádkozás helyéül szolgált, hatalmas belső tartóoszlopaival modern közösségi térérré változott, emellett a kortárs arculatot az épület eredeti, letisztult jegyei is fokozzák. Az egyetlen jelentősebb átalakítás az ablakokat érintette: az eredeti templomablakok kis

Vredeskerk (Béke temploma), Tilburg, Hollandia
Építésziroda:
Bedaux de Brouwer
Architekten
Nyílászáró profil:
Gealan-Kubus
rendszer
Nyílászáró színezés:
Gealan-acrylcolor RAL
7039 kvarcszürke

02

nyílással csekély mennyiségű napfényt engedtek be, így érthető volt a csere iránti igény. Thomas Bedaux, a felújítási projekt vezetője a következőképp foglalta össze az új nyílászárók szükségességét és a mögöttes építészeti elképzelést: „Tisztában voltunk azzal, hogy a templom korábbi ablakai nem biztosítanak elég fényt az épület új funkciójához, ezért újakat terveztünk. Irodánk munkásságának egyik védjegye az ablakkeretek szemek előli elrejtése. A megoldást itt a Gealan-Kubus profilrendszer nyújtotta. A Gealan prémium rendszere nagyméretű üveglapok megtartására képes, miközben a keskeny keretek szinte láthatatlanok maradnak.”

KIEMELKEDŐ MŰSZAKI TARTALOM, ELEGÁNS KERETBE REJTVE

—A tervezés során kiemelt szempont volt a szakrális múlt és a jelen kortárs stílusjegyeinek megtartása, összehangolása. A látványos vagy éppen láthatatlan teljes üveges ablakok sok fényt engednek az épületbe, modern hatást érve el ezzel, ugyanakkor a keretek Gealan-acrylcolor kvarcszürke színezéssel igazodnak az eredeti hangulatvilághoz. A kiemelkedő szépségű megjelenéshez minőségi műszaki tartalom is párosul: a gyártó az átlagosan 100 mm széles Gealan-Kubus kifejlesztésénél körültekintően járt el annak érdekében, hogy az elegáns összkép ne menjen a szerkezeti minőség kárára. Ennek megfelelően a Gealan-Kubus profilok csúcscsértékeket kínálnak az időjárásállóság, zaj- és hőszigetelés, illetve betörésvédelem terén.

03

Az innovatív rendszerrel a Vredeskerk ódon templomépülete napjaink igényeinek megfelelő hőszigetelési jellemzőket kapott a Gealan IKD habtechnológiás tömítéssel és az STV (statikus szárazüvegezés) ragasztási módszerrel, ami a lakóépület jövőbeni optimális energiafelhasználását segíti.

- 01 Tradicionális és kortárs stílusjegyek összehangolt párosítása
- 02 Modern kialakítású közösségi tér az egykori főhajóban
- 03 A Gealan-Kubus egyenes vonalvezetésű, szinte láthatatlan keretrendszere tökéletes kapocs a régi és új stíluslemek között

GYÁRTÓ | Gealan Fenster-Systeme GmbH

A láthatatlan hőszigetelés

Schöck Isokorb® XT

Kecses, vékony erkélyvonalak hőhíd nélkül. A Schöck Isokorb® elem innovatív, időtálló megoldás a homlokzat minden problémás csomópontjára pl. erkély, attika, mellvéd. Alkalmazásával csökkenthető a hővesztés és megelőzhető az esetleges épületkárok. További információért látogasson el a www.schoeck.com weboldalra.

TÖBB, MINT BETON

Átszellőztetett, szerelt homlokzatburkolatok vékony finombetonból, sima és texturált felülettel, választható színű anyagból gyártva.

Termékeink

Homlokzati kéregpanelek
Vasúti esőbeállók
Térburkolatok
Térbútorok

www.stylecrete.hu

KERESSEN MINKET BIZALOMMAL!

 info@argomex.hu **06 66 218 439**

FENNTARTHATÓ

ÉS EGÉSZSÉGES SZIGETELÉS

ÁSVÁNYGYAPOT TERMÉSZETES LIGNINALAPÚ KÖTŐANYAGGAL

01

Nem újdonság, hogy az URSA vállalat által gyártott szálás ásványgyapotok kiváló szigetelő képességgel rendelkeznek, tartósak és környezetbarátok. Mi emeli ki most az új URSA Lignin szigetelőanyagokat még inkább a többi hasonló termék közül? Az egészség kulcsfontosságú tényező a rohanó 21. században, és az új URSA Lignin technológia mérföldkő, amely új dimenziót nyit a minőségi fenntartható szigetelések választékában.

—Az üvegyapot kicsit hasonlít a vattacukorhoz, még a gyártástechnológiájában is: az üveghulladékot megolvasztják és speciális centrifuga segítségével finom üvegszálakat húznak belőle. Az egyetlen különbség, hogy a szálak önmaguktól nem képesek összetapadni; ragasztóanyagra van szükség az eredendően törékeny üvegszálak stabilizálásához. Célkitűzés a fenntarthatóság érdekében, hogy ez a kötőanyag a lehető legtermészetesebb anyagból készüljön, és ennek érdekében folyamatos termékfejlesztésre van szükség.

—A lignin természetes polimer, a növényekben található anyag. Többek között arra szolgál, hogy összetartsa a növényekben a szálakat, szilárdságot és stabilitást adva nekik. A lignin a természet egyik igazi csodája: víztaszító, ellenáll az UV-sugárzásnak, de a baktériumoknak és gombáknak is. Ismerhetjük a papíripar melléktermékeként, és ligninalapú gyanta is készíthető belőle. A lignin a természetben található olyan megújuló nyersanyag, melyből nagy mennyiség nyerhető ökológiai lábnyomunk növelése nélkül.

02

EGÉSZSÉGES ALTERNATÍVA

—Az URSA Lignin technológia lehetővé teszi, hogy az URSA ásványgyapot termékek korábbi kötőanyagát természetes lignin-alapú kötőanyaggal helyettesítsük, és ezzel tovább növeljük környezetbarát, egészségbarát mivoltukat. Érdeemes közelről megvizsgálni azt is, milyen további előnyös tulajdonságokat kölcsönöz a lignin kötőanyag a szálás üvegyapotoknak.

—Az URSA Lignin technológia alkalmazásával készült szálás anyagok puha tapintásúak, mint a vatta. A természetes, halványbarna színű gyapotszálaknak nincs kiporzásuk sem. Ez beépítésüket is maximálisan felhasználóbaráttá teszi, ezért sokkal inkább válnak nemcsak a háztulajdonosok, de a kivitelezők kedvencévé is. Ezek a szigetelőpaplanok a fák illatát hordozzák. Ugyanolyan időtállóak és ellenállnak a rájuk ható fizikai és kémiai hatásoknak, mint az erős törzsű hatalmas faóriások az időjárás viszontagságainak. Az első URSA Lignin technológiával készült szigetelőanyagok az URSA SF 34 Lignin és az URSA SF 32 Lignin ásványgyapotok.

—A természet olyan örökség, amit mi is hátrahagyunk a következő nemzedéknek – az URSA Lignin technológiával, természetes és újrahasznosított anyagokból készült termékek mindegyike messzemenően egészséges és fenntartható választás. (x)

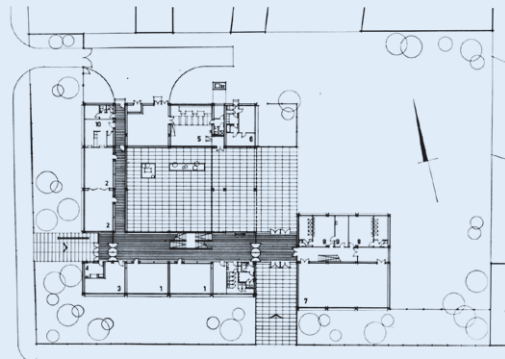
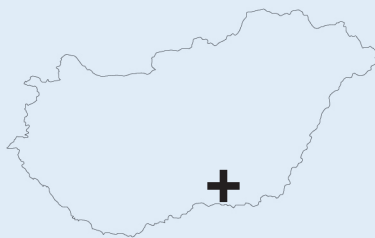
GYÁRTÓ | URSA Salgótarján Zrt.
www.ursa.hu

03

- 01 A lignin természetes polimer, a növényekben található anyag. Többek között arra szolgál, hogy összetartsa a növényekben a szálakat, szilárdságot és stabilitást adva nekik
- 02 Az URSA Lignin technológia lehetővé teszi, hogy az URSA ásványgyapot termékek korábbi kötőanyagát természetes ligninalapú kötőanyaggal helyettesítsük
- 03 Az első URSA Lignin technológiával készült szigetelőanyagok az URSA SF 34 Lignin és az URSA SF 32 Lignin ásványgyapotok

AKKOR / A dél-alföldi régióközpont, Szeged történelmi városmagjának határvonalán, zárt sorú polgárházias beépítésben kissé idegenül, előkertes hátralépéssel, egy saroktelken helyezkedik el a tizenhat tantermes általános iskola. A hatvanas évek elejének jellemző, épületszárnyakra tagolt beépítéseitől eltérően négyzet alaprajzú udvar, felülről megnyitott és a hátsó tömbbelső felé is kitérő átrium köré fűzte fel a tervező az emeleteken oldalfolyosókhoz rendezett tantermeket. A funkcionális szerkesztési elvet megmutató főhomlokzat őszintén közvetíti a belső elrendezést: a tantermek nagy ablakos felületeit tartószerkezeti pillérek ritmizálják, a sarokmotívum a bütüfelület és a belső közlekedőt láttató széles üvegfal párosára komponált. A főbejáráshoz irányító terelőfalat Horváth Sándor kerámiaművész természettudományi ágakat szimbolizáló máztalan kerámia képe díszíti. A háromszintes beépítés földszintjén széles folyosótér fogad, a zsebongó súlypontjában a kétirányú Leonardo-lépcső mellett az átriumudvar is feltárul, hátul pedig nyaktaggal csatlakozik a külön épületszárnyba került tornaterem alacsonyabb zárt kubusa. Az épület fő- és mellékbejárataihoz, miként az átriumban is megjelenő útfelületeken hézagosan, pázsittal benőtt betonkő lapok futnak. A belső udvarba Szathmáry Gyöngyi első köztéri alkotása, a Fiú kutyával című szobra került. A tornatermi blokk földszintjén találhatóak az öltözők, ezek felett (ötletesen) mellvéddel lehatárolt aszfaltburkolatú sportteraszt alakítottak ki. Szerkezetét tekintve az épület 3 méteres modulhálóra tervezett monolit vázszerkezetű, nyersen hagyott tartószerkezeti felületekkel, a kitöltő falak 30 cm vastag blokkteglából, a födémekek sűrű bordás téglabetétes (Bohn) szerkezettel, a belső lépcsők előregyártott vasbeton fokok felhasználásával készültek

MAI SZEMMEL

BÉKE UTCAI 16 TANTERMES ÁLTALÁNOS ISKOLA, SZEGED | (1963-1966)

ÉPÍTÉS |

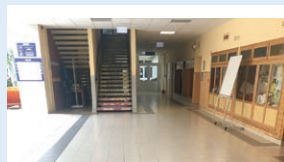
Tarnai László (1933-2005) / ÉM.

Szegedi Tervező Vállalat

SZÖVEG | FOTÓ |

Szabó Dorottya

ARCHÍV: MÉ 1967/3

ROVATSZERKESZTŐ |
Vukoszávljev Zorán

MOST / Ha egy járókelő elhalad a Béke utcai általános iskola mellett, az évtizedek óta jellegzetes arányokhoz, megszokott tömegbeli formákhoz képest különbségeket nem igazán vesz észre az 1966-ban megépült intézmény megjelenésében. Az intenzívebb zöldesülés és az előkertet jól kihasználó nagy biciklitároló felülete az utca természetes részévé teszi az oktatási intézményt. Amely részleteiben ugyanakkor egész sokat változott az eredetihez képest. 2008 nyarán minden nyílászárót műanyagra cseréltek, és hőszigetelték a homlokzatokat – mely beavatkozások energetikai fókuszú vezérelve az épület megjelenését (finoman szólva) csendesítette, őszintébben mondván (el)jellegetenítette. A homlokzatok markáns szerkezethű megjelenése standard leburkoltra változott, a szellősséget átvette a zártság érzete. De a bejáratból most is rálátunk az egykori zsebongóra, melynek egykori mozaiklap burkolatát – a többi, funkcióban megegyező térhez hasonlóan – színeiben harmonizáló járólappal cserélték. A központi helyen található lépcső támfala az eredeti tervekkel megegyező kerámiaburkolatú maradhatott. A legnagyobb változtatás a Tarnai-féle tervekhez képest ezt követően tárul elénk: gúlaszerű üvegtetővel lefedték a belső udvart, a kialakuló központi aulára néző oldalfolyosók kopolit üveg falait eltávolították, áttört mellvéddel látták el. Meglepő, de egyszerre örömteli ez az alkalmazkodóképesség. A funkcionális és a szerkezeti követelmények igaz továbbírását láthatjuk az új térhangsúlyban. Az iskola tiszta logikájú négyzetes alaprajza, hierarchikusan sorolódó alapelemei jól használhatóak, amit most a belsővé váló átrium kibővít. Számos eseménynek és foglalkozásnak ad teret ez az újonnan beépített térrész, ezzel még funkcionálisabbá téve az iskola működését.

FECSCKEHÁZ

A falak fénye selymes
Az ablakok nagyok
Kintről a természet
Belemosolyog.

Szentendrén, nem messze a bicikliút és a Duna-korzó találkozásától, áll egy fehér ház. Körülötte vadcsereznye és ecetfák, borostyánnal befutott öreg falak. Itt lakik a fecskepár, Gábor és Vera. Mindketten tervező építész háttérrel (is) rendelkeznek, és szentendrei házuk tervét ketten készítették, hogy az minél közelebb álljon természetközeli és letisztult szemléletükhöz. A fenntartható építőanyagra már tervezés közben találtak, de olyan ígéretesnek bizonyult a kender, hogy az eredeti koncepciót hozzá igazították.

—A lakók egyben építők is, hiszen a kivitelezést már barátokkal és családtagokkal közösen fejezték be, így gondozásukban a ház maga is kis lényé alakult, aki a közösség tagjaként folyamatosan változik, fejlődik. A tervezési folyamat és az épület működése Takeshi Hosaka japán tervező saját házáat juttatta eszembe, amiben elsőként azt határozta meg, milyen fontos elemeknek akar keretet, teret adni: természetnek, életnek, szeretetnek, napfénynek, a földi elemeknek. A fecskepár is így rakott fészket: beleszerettek a növényekkel sűrűn benőtt kertbe, az egyetlen saroktelekbe, amivel eddig senki sem tudta, mit kezdjen, és olyan foglalatot adtak a családi fészkeknek, ami igazán rájuk jellemző. A ház az életük része, nem szolgálja, hanem egyszerre társa és tanítója használóinak.

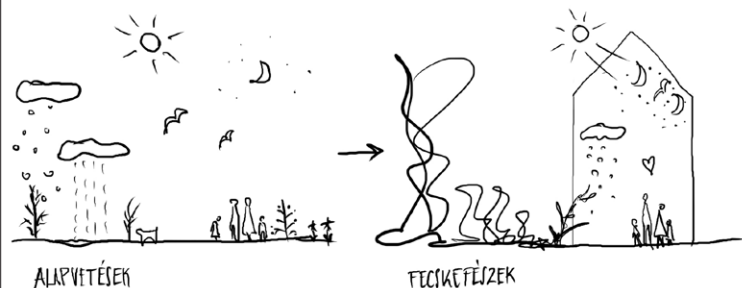
AZ ÉPÜLET LEÍRÁSA:

—Kétszintes, magastetős kenderbeton ház előkerttel és oldalkerttel. Az alsó szint fehér falakkal övezett egybefüggő tér, ahol a bejárat felől a konyha-étkező, majd nappali és két tolóajtóval elválasztható fürdő található. Az emeletre két párhuzamos falépcső vezet, a középen álló nappali két oldalhatárán. Fent cirmos, táblás faburkolatú válaszfalak keretezik a hálószobát, a gyerekszobát és végül a földszinti alaprajzra rímelő fürdőt.

A KENDERBETONRÓL:

—A keverék kenderpozdorjából, mészalapú kötőanyagból és vízből áll, ami a szerkezet teljes kiszáradása után is egyre szilárdabbá válik az idő múlásával. A kendert, amellyel, hogy növényként CO₂-t köt meg fotoszintézis során (egy hektár 9-15 tonnát), sok más kedvező tulajdonsága teszi remek építőanyaggá. Gondozás szempontjából igénytelen növény, csak kivételes esetben szükséges bármilyen biológiai védelmet használni természetéhez. Nemcsak növényként regenerálja a talajt, hanem építőanyag formájában is megköti a baktériumokat és kórokozókat, emiatt több egészségügyi épület kialakítása során is alkalmazták a közelmúltban. Ami pedig szerkezeti előnyeit illeti, a felhasználása bonyolult csomópontoktól mentes építést tesz lehetővé. Száraz, káros kipárolgástól mentes talajon, megfelelő felületkezeléssel nemcsak a falak, hanem a teljes külső burok készülhet kenderbetonból, beleértve a padlót és a tetőt is.

Skicc Takeshi Hosaka nyomán

A KÖRÜLMÉNYEK:

—Itthon a jogszabályi és fizikai feltételek többségükben nem adnak lehetőséget rá, hogy maradéktalanul kenderbetonból épülhessen egy ház. A szentendrei talaj nedvessége, illetve egyéb szabályozások okán ez az épület szerkezeti két egységre bontható: vasbeton tartószerkezetre kenderbeton kitöltőfalakkal, illetve a faszervezetű kenderbeton tetőre. Az eredeti tervek szerint a teljes épület favázzal készült volna, fagerendás födémmel, de Magyarországon oldalhatáron álló falazat esetén egyáltalán nem engedélyezik a szervesanyag-tartalmú lehatárolást, hiába nem éghető a kenderbeton fal, ezért végül a teljes tartószerkezet vasbetonból készült el. 7 pillér, az ezeket összekötő koszorú, monolit födém adja a vázát, a tűzfal-csatlakozásnál hőszigetelt téglá kitöltő falazattal. Az épület többi oldalán nem szükséges pluszszigetelés, hiszen a kenderbeton megfelelő vastagságban elegendő szigetelést biztosít az épületnek. A belső falak rétegelt lemez burkolata közé fagyapot szigetelés került.

—Az új anyag és technológia nemcsak a szabályozások miatt jelent itthon kihívást, hanem legfőképp azért, mert nincsenek tapasztalt kivitelezők Magyarországon, akik megfelelő ismerettel rendelkeznek a kenderházak megépítéséhez. Vera és Gábor utólag arra jutottak, hogy jobb lett volna, ha teljes egészében ők építik a házat, hiszen az utánajárást, kutatást és minden javítási munkát maguk végezték, így összességében nem lett volna sokkal több energia, sőt az apró részletekre több figyelem is jutott volna.

—Azt fontos megjegyezni, hogy a tervezők-használók sokkal több hibát észlelnek, mint bárki más. Ennek ellenére, hogy számos nehézség adódott az építkezés során, mivel sok pontatlansággal már előre számoltak a kivitelezők részéről, a végeredmény letisztult, finom, otthonos lett. A kenderbeton és az azt borító természetes vakolat puha, meleg hatása egészen más érzetet és illatot áraszt, mint a hagyományos falak. A belső falakon szinte láthatatlan a rögzítés, minden felület nyers, természetes színében élvezhető. Az elegáns letisztultság még lenyűgözőbbé

válk, mikor elmesélik, hogy a legtöbb beépített anyag és belsőépítészeti elem a lehető legolcsóbban jött össze, olyan elemek felhasználásával, amiket egy átlagos megrendelő biztosan nem fogad el. Vera és Gábor kreativitása és szorgalma által azonban ezek a silánynak titulált anyagok gyönyörű alkotássá váltak. A lecsiszolt faburkolat és a beépített bútorok hajón történő szállításnál használt dobozok harmadosztályú faanyagából készültek, aminek markánsan mintázott, sokszor csomós felülete Vera keze alatt vált selymessé, a bútorokat Gábor saját maga tervezte és szereli össze, korpusz kialakítása nélkül, hogy a falak szellőzhessenek a fiókok és szekrények mögött is. Minden részlet a nagy egység szerves eleme, üdítően egyszerű és logikus, ahogy egymáshoz épül minden, és ettől csodaszép.

— Mai világunkban, különösen az építészet terén egyre fontosabb a karbonsemlegesség és fenntarthatóság kérdése, ezért is gondolom kiemelkedőnek ezt

a kis fecskét, aki talán egymaga nem csinál nyarat, de utat mutat, hogyan legyünk kitartóak és tudatosak, amellet, hogy saját igényeinkről és szemléletünkéről nem teszünk le. Nem gondolom, hogy mindenkinek való lenne egy kenderház. Azt pláne nem, hogy mindenkinek építkeznie kell. Azt viszont példaértékűnek tartom, ahogy Vera és Gábor ebben a folyamatban részt vettek, és követendő példának, akár laikusok, akár tervezők számára: higgadtan, őszintén, és ha kell, kompromisszumkészten, de végig megtartva azokat az elveket, amik számukra fontosak.

— Tanulságos és intim volt belépni ebbe a térbe, alig várom, hogy visszatérjek megnézni, mivé alakul az idők során a fenntartható építészet kis fészke.

TERVEZŐK: Juhász Veronika, Fábíán Gábor

SZÖVEG: Pokol Júlia

FOTÓK: a tervezők saját dokumentációja

Szentirmai, Tamás:

FAIRY TALE HOUSE ON THE OUTSKIRTS

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 12-19,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.1>

Received: 22 August 2022

Accepted: 04 May 2023

Published: 24 May 2023

FÉSZEK REFORMED KINDERGARTEN
SCHOOL, DEBRECEN, HUNGARY;
ARCHITECTS: BÉLA BIRÓ, DÁNIEL FODOR,
FERENC KÁLLAY and BÉLA NAGY

The striking architectural design of a building often creates an intense first impression. Then, upon entering the door, walking around, getting to know the building better, the experience can strengthen, fine-tune, or even significantly fortify this first impression. This was the intent when four architects from Debrecen designed this kindergarten in their hometown, a fairy tale like reinvention of the stereotypical house into a comfortable environment for children.

01

MESEHÁZ A VÉGEKEN

FÉSZEK REFORMÁTUS ÓVODA | DEBRECEN

Egy épület markáns építészeti megfogalmazása gyakran eredményez intenzív benyomást első pillanatra. Aztán az ajtón belépve, kívül-belül körüljárva, az épületet jobban megismerve, a tapasztalás ezt az első benyomást megerősítheti, finomhangolhatja, akár jelentősen át is alakíthatja.

- 01 A csoportszobák absztrakt „házikói” ismerős léptékük mellett színezésükkel is segítik a gyerekek tájékozódását
- 02 A heterogén, „zajos” környezetben egyszerűségével teremt nyugalmat az épület

ÉPÍTÉSZ |
Biró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla

FOTÓ |
 Varga Attila

SZERZŐ |
 Szentirmai Tamás

—A négy debreceni építész – Biró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla – tervei alapján megvalósult Fészek református óvoda esetében ezt a mély benyomást, a jókedvű játékoság érzetét az óvodafunkcióból és Debrecen városának speciális városszerkezeti helyzetéből fakadó építészeti útkeresés, és annak következménye, a karakteres formavilág eredményezi.

—Talán az óvodafunkció az, ahol a leglátványosabb a gyerekek kisebb méretéből és az életkorukhoz tartozó szocializációs folyamatból adódó funkcionális, de még inkább környezetpszichológiai szükségletek építészeti következménye. Az óvoda teljes közössége, az eltérő életkorú csoportok, a dolgozók, illetve a pár fős vagy egyéni foglalkozások szereplői számára más és más helyiségméretek, belmagasságok, téri helyzetek és kapcsolatok ideálisak. A középületjelleg kell az empátikus, gyermekközpontú léptékkel harmonikusan összehangolni. Az óvodának egyszerre kell lennie biztonságot sugárzó és családias, jó hangulatú munkahelynek és a településrész közösségi épületének. Erre az összetett építészeti kérdésre a tervezők válasza egy

01

03

Az egynemű, egybefüggő geometrikus tömegeből a csoportszobák „házikó” archetípusai emelkednek csupán ki

04

05

- 03 A geometrikus tömeget a karakterében azonos acél pergolarendszer egészíti ki gazdagon használható fedett-nyitott terekkel
- 04 A bejárat mellett az intézmény grafikus felirata ad újabb olvasatot a geometrikus tömegformálásnak
- 05 Visszafogott formálásával, anyaghasználatával és játékos ritmusával reflektál a környezet sokszínűségére az épület

földszintes épület lett, ahol az egynemű, egybefüggő geometrikus tömegeből a csoportszobák „házikó” archetípusai emelkednek csupán ki, messziről formailag sejtette az épület játékos jellegét, belső funkcióját. —A tömegformálás az óvoda városon belüli helyzetéhez is kapcsolódik. Debrecen mezővárosi eredete az I. világháború után bekövetkezett jelentős változás, illetve az azt követő évszázados fejlődés ellenére is meghatározó. [1] A város szerkezete, a fejlődés irányai kötöttek, a növekvő lakosság szám a város horizontális bővülését eredményezi. Az óvoda helyszíne is ennek a bővülésnek a része. A terület beékelődik

az 1980-as években épült, a város legnagyobb, önmagában is egy közepes városnyi lakosnak otthont adó tócskerti lakótelep és az egykori téglagyár területén az elmúlt évtizedekben jelentősen kibővült Határ úti ipari park közé. A helyzetre jól illeszthető Marc Augé nem-helyek* [2] definíciója, melyet tovább erősít a terület szélén elhaladó, főleg teherszállításra használt vasútvonal is. Habár a hely a belvárostól nincsen távol – a református Nagytemplomtól csupán 3,2 kilométerre fekszik légvonalban –, karakterét tekintve attól nagyon eltérő. A környezet vegyesen falusias-kisvárosias, de nem kínál igazodásra alkalmas identitást.

03

06

A heterogén terület nagyjából az ezredforduló után kezdett beépülni, szabadon álló két-háromszintes társasházak, egy-kétszintes sorházak és családi házak váltják egymást, közöttük máig beépítetlen területekkel. Ebbe a nehezen megfogható közegbe a tervezők olyan tömeget illesztettek, amely egyszerre kortárs, városi karakterű, miközben hagyományos kötődésű is. Az egyszínű, egyneműnek ható fehér tömeg – a geometrikus absztrakció – határozott, kortárs gesztus, függetleníti magát a környezet színes zajosságától, miközben a kiemelkedő tömegek aránya, mérete, ritmusa világos utalás a falusi ház archetípusára.

—A szigorúnak ható egyszerűséget a tömegkiemeléseken túl egyéb eszközökkel is oldották a tervezők, egyben a távolról felsejülő derűs benyomást is tovább erősítve. Ilyen a finoman hátrébbhúzott ablakmezők változó színezése, ami játékosan sejteti a mögöttes funkciókat, miközben a gyerekek számára tájékozdási segítség is lehet a csoportszobáikhoz. A bejárat melletti tömör falmezőre került az intézmény megnevezése logószzerű egyszerű grafikával kiegészülve, mely erősen reflektál az épület formálására, egyben a játékoság újabb olvasatát, a gyerekekhez még inkább köthető építőköcskák világát idézi meg. Ezen színes elemek mellett a bejáratnál, illetve a csoportszobák udvari teraszainál kialakított fehér pergola-rendszer is tovább lazítja az absztrakt forma szigorát.

02

Az alapvetően a tömeghez kapcsolódó, abból alig kitűnő, a tető magasságához illeszkedő fehér szerkezet a nap megjelenésével azonnal rácafol egyszerűségére, elsősre gondolhatott jelentéktelenségére: a jó arányú és ritmusú szerkezet a nap járásának dinamikájával összhangban állandóan változó, vibráló fény-árnyék játékot generál az épület melletti burkolt és zöldterületen, illetve az épületen magán, újabb réteggel gazdagítva a geometrikus tömeget, egyben fontos átmeneti tereket biztosítva a sokszínű használathoz.

05

—A rétegzettség, összetettség a belső térben, a használatban is folytatódik. Tiszta és racionális, mégis gazdag és sokszínű használhatóságot biztosít a belső térszervezés. Az alaprajzi szerkesztés jól mutatja a tervezők gondosságát és az intézmény törekvését az aktuális pedagógiai elképzelések felé: a nyitott, rugalmasan és többféleképpen használható terek, a közösségi helyzetek lehetőségei, a vizuális kapcsolatok, természetes megvilágítások kiemelt szerepe, az átmeneti terek használatot gazdagító jelenléte mind olyan megoldás, amelyek alapvetőségük ellenére továbbra sem biztosítottak minden hazai fejlesztés esetén. A városi és a hagyományos kis léptékű karakter is következetesen megjelenik. Az urbanus kompaktság, a funkcióból adódóan az utca felé zárt tömeg belső udvarokkal, átriumokkal lazul fel, melyek egyszerre

04

06

09

11

10

- 06 Távlati kép, háttérben a családi házas szomszédság Intenzív zöldjével
- 07 Az utca felől a földszintes tömegből még csupán elősejlenek a csoportszobák archetipikus formái
- 08 Az udvar felől a csoportszobák már mint absztrakt „házikók” jelentik a biztonságot a gyerekek számára

teremtenek kellemes, zöld mikrokörnyezetet, biztosítják a belső tér természetes megvilágítását, szellőztethetőségét és szervezik, artikulálják az egybefüggő, belső áramló teret.

—A terület utca felőli, befejezetlennek ható előkertje a fenntartó jelenleg előkészítés alatt álló, szomszédos fejlesztésének elkészültével remélhetőleg elnyeri végső formáját, hogy az intézményegyüttes a jelenleg még helyét kereső városrész fontos közösségi és identitásképző helyévé válhasson.

08 —Érdeemes kiemelni a megbízó, a Debrecen–Nagysándor-telepi Református Missziói Egyházközség nyitottságát, hozzáállását is, hogy lehetőséget biztosítottak a tervezők számára, hogy minden tekintetében kísérletező, újító gondolatú, ám a kontextushoz mégis kötődő épületet tervezhessenek.

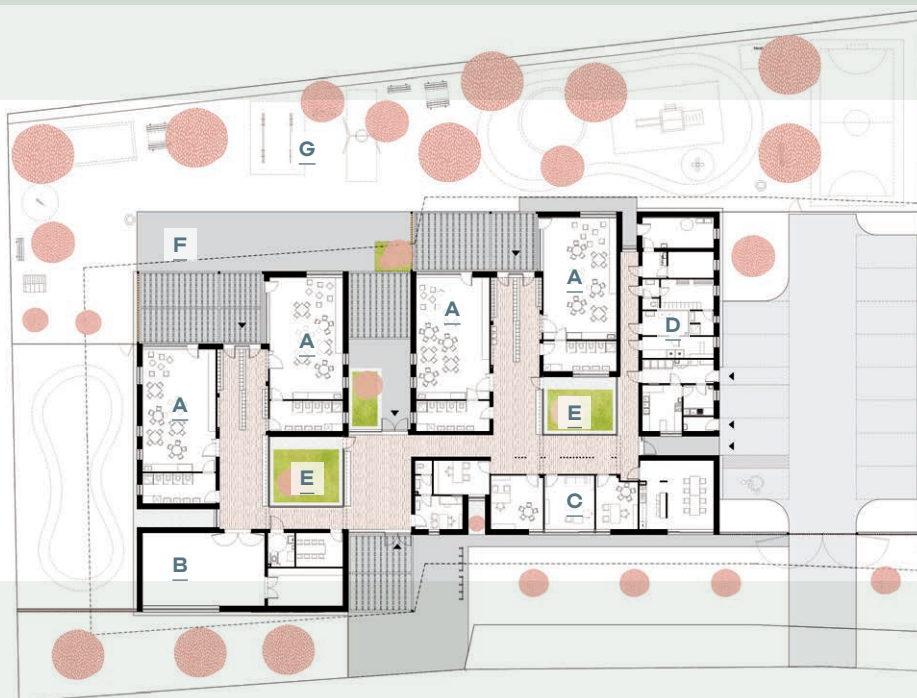
07 —Az épülettől távolodva jó érzéssel nyugtázzhatjuk, hogy a a Fészek Református Óvodánál a részletes megismerés a kezdeti benyomást, a hívogató játékos-ságot nemhogy nem csökkentette, hanem még tovább fokozta.

A Fészek református óvoda szép épülete már messziről hívogatja a családokat, mert gyermekeinknek a legbiztonságosabb és legszebb környezetet szeretnénk biztosítani. Az épületbe lépve nem csalódunk, mert tágas, világos, modern környezet fogad bennünket. A csoportszobák esztétikusak, gyerekméretű bútorokkal, szép kiegészítővel vannak berendezve. A gyermekek kényelmét szolgálja, hogy minden csoportszobához külön mosdó, öltöző tartozik. Az óvoda udvara is könnyen megközelíthető, mert közvetlenül az öltözőből kilépve a szabadban találják magukat a gyermekek, ahol modern játékeszközökön keresztül kiválóan fejlődnek a képességeik. Az intézményre az egyszerűség, a letisztultság, a harmónia jellemző, és ehhez méltóképpen illeszkedik a református nevelés szelleme, mely számunkra a legfontosabb. | Vladár-Váradai Beáta, a szülői munkaközösség vezetője

09

Az óvoda épülete megjelenésében formabontó, egyedi, és harmonikusan illeszkedik környezetébe. A belső terek kialakítása teljesen gyerekbarát, ami egészen kivételes a maga nemében. Ez kézzel foghatóan is megjelenik a padlózat burkolatától a széles kilátást biztosító ablakokig, a tágas, jól átlátható belső tereken keresztül a folyosó falait díszítő, vizuális élményt nyújtó művészi képekig, amelyek mind a gyerekek élménygazdag környezetben történő fejlesztését szolgálják. Mindennap egy igazi élmény belépni ebbe az igazán kivételes épületbe, amely megjelenésében is magán hordozza megálmodói szemléletét! | Szalai Sándor óvodapedagógus

- A | Csoportszobák vizesblokkal
- B | Tornaterem
- C | Irodák és kis foglalkoztatók
- D | Kiszolgálófunkciók
- E | Zöld átriumok
- F | Burkolt, részben fedett-nyitott teraszok
- G | Játsszódvvar

10

11

- 09 Az üvegfelületek folyamatos vizuális kapcsolatot biztosítanak a közös terekben
10 Alaprajz
11 Az átriumok a többfunkciós belső áramló tér megvilágítása mellett idővel intenzív zöld szigetekké is válnak

* Marc Augé (1935-) francia antropológus sokat foglalkozott a terek és identitás viszonyával. A nem-helyek definíciója azokról az identitás nélküli területekről szól, amelyekhez az ember nem tud kötődni. [2]

IRODALOM / REFERENCES

[1] **Somfai, Attila:** „Kisalföldi és alföldi mezővárosok különbözősége, kisvárosi értékek védelme”, *Tér és Társadalom*, Vol 16, No 1 (2002), pp 59-97.

[2] **Augé, Marc:** *Nem-helyek, Bevezetés a szürmodernitás antropológiájába*, Műcsarnok, Budapest 2012.

BERUHÁZÓ: Debrecen-Nagysándor-telepi Református Egyházközség | **ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS:** Balla Attila | **STATIKA TERVEZŐ:** Vidra Róbert | **GÉPÉSZET:** Lakatos Imre | **ELEKTROMOSSÁG, TŰZJELZŐ:** Varga Csaba | **TŰZVÉDELEM:** Kuffa Lajos | **KONYHATECHNOLÓGIA:** Siposné Kovács Erzsébet | **KÖZLEKEDÉSTERV:** Tarcsai László | **KERTTERV:** Mózes Dávid | **REHABILITÁCIÓS TERV:** Gortka István

Ware-Nagy, Orsolya: **THEY GROW TALL**
Citation: *Metszet*, Vol 14, No 3 (2023), pp 20-25,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.2>

Received: 27 April 2023

Accepted: 04 May 2023

Published: 24 May 2023

**SETO SOLAN ELEMENTARY SCHOOL,
SETO, JAPAN; ARCHITECTS: TAKAHARU
and YUI TEZUKA**

Since the mid 1980s various forms of alternative schooling methods have been explored, one common theme seems to be the concept of porous education where learning spaces are interconnected. This explores how an existing reinforced concrete building can be opened to create freedom of space. The ground floor covered courtyard exemplifies this ideal, connecting two built volumes allowing ample room for a play, learn and enjoyment area, where children can evolve much like slow-growing trees which eventually grow tall.

01

MAGASRA NŐNEK

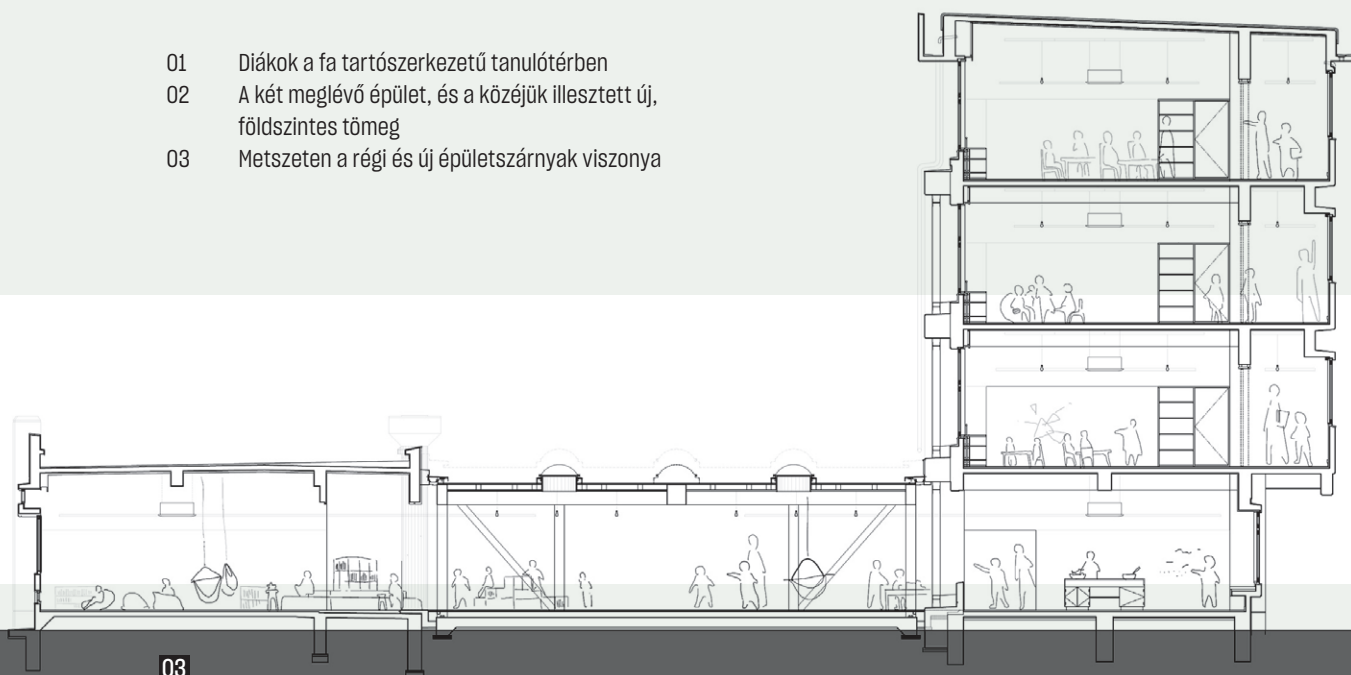
SETO SOLAN ÁLTALÁNOS ISKOLA | SETO, AICSI, JAPÁN

Az oktatáshoz – mint oly sok mindenhez az életben – kicsit mindnyájan úgy érezzük, hogy értünk. Minden felnőtt járt valaha iskolába, és az ott szerzett élmények egy életre meghatározzák az oktatásról alkotott véleményünket. A porosz elvű oktatás kritikája egyáltalán nem új keletű, az 1980-as évek óta számos alternatív iskola tűnt fel, és ma már nálunk is szép számmal vannak jelen a másfajta megközelítéssel dolgozó, jellemzően alapítványi iskolák. A teljes tanulólétszámot tekintve ezek mégsem jelentősek, és sajnos kevésbé hatnak vissza az állami oktatásra, amelyben pedig a gyermekek legnagyobb hányada részesül. Az elvek nagyon nehezen alakítják át a gyakorlatot, még ha kisebb elemei be is épülnek az oktatás mindennapjaiba. Takaharu Tezuka szerint az elmélet gyakorlattá válását nagyon sokszor éppen az az épület akadályozza, amelyben az oktatás folyik, mert képtelen rugalmasan alkalmazkodni az oktatásmódszertan változásához. [1] Az áttörést az is nehezíti, hogy legtöbbszörünknek – pedagógusnak, szülőnek, döntéshozónak – határozott, tapasztalaton és emlékeken alapuló elképzelése van arról, hogy milyen egy oktatási intézmény. Ezt kérjük megrendelőként, ezt várjuk el szülőként, és pedagógusként is ebben mozgunk otthonosan. Mindezek ellenére, csak a játék kedvéért tegyük fel a kérdést: tényleg jó, ha a gyerekeink ugyanolyan épületekben töltenek el napi 8-9 órát, mint amilyenekben a nagyszüleik és dédszüleik tanultak, miközben az iroda- és üzemépületek – amelyekben a felnőttek nagy része tölti a napját – már köszönőviszonyban sincsenek a pár évtizeddel korábbiakkal?

02

- 01 Diákok a fa tartószerkezetű tanulótérben
- 02 A két meglévő épület, és a közük illesztett új, földszintes tömeg
- 03 Metszeten a régi és új épületszárnyak viszonya

03

ÉPÍTÉSZ |
Takaharu + Yui Tezuka

FOTÓ |
Seto SOLAN Primary School

SZERZŐ |
Ware-Nagy Orsolya

—A 2007-ben megépült Fuji Óvoda egy csapásra híressé tette a japán építész házaspárt, Yui és Takaharu Tezukát, az épület tervezőit. A minden elképzelhető díjat, köztük a Royal Architectural Institute of Canada díját [2] is elnyert óvoda tervezésekor pedig nem tettek mást, mint hogy a gyerekeket helyezték a középpontba: a végletekig menően figyelembe vették a leendő használók, a 2-6 éves kisgyerekek életmódját, szükségleteit, napi mozgásigényét, társas viselkedését. Teljesen logikus ez a tervezésmódszertan, mégis eleinte meglepődés, megütközés kísérte. A 20. Nemzetközi Építészkonferencián 2023 márciusában a magyar közönség számára is bemutatott projekt lenyűgözte a nézőket, az építész páros méltán kaphatta volna „az Építészkonferencia legszimpatikusabb előadói” díjat. Pedig a Fuji Óvoda nem kicsi, mintegy 600 gyermeket fogad egyszerre, mégis gyermekléptékű, gyermekarcú épület, és külső-belső kialakítása teljes összhangban van. De mi történik, ha adott egy régi épület, amely a frontális oktatás,

04

a folyosóról nyíló osztálytermek rendje szerint épült, és ebben az épületben szeretnék megvalósítani mind-azt, amit egy új építéssel sokkal egyszerűbb lenne?

—Adott egy régi iskolaépület Japánban, Seto városában, de lehetne bárhol Európában vagy Észak-Amerikában is. Épült a modern funkcionalizmus haszonelvű, logikus, praktikus és takarékos szemléletével. Tantermek, folyosó, nagy ablakok: évtizedeken át ez volt a város állami általános iskolája. Az elvek felett aztán elszállt az idő, az épület pedig maradt. Az új funkció egy nemzetközi szellemiségű, angol oktatási nyelvű iskola, amely a porosz frontális oktatással szemben egy kötetlenebb és az egyes diákok érdeklődési körére építő oktatási rendszert követ. A projektalapú tanulás végső soron ugyanazzal a tudással

vértelmez fel a diákokat, mint a hagyományos iskola-rendszer nyújtotta oktatás, de az odavezető út kötetlenebb, gyermekközpontúbb és – talán – szerethetőbb is. Tezuka követendő példaként említi a Jena Plant, [1] amely szerint a diákokat nem homogén évfolyamokra tömörítik, hanem kb. 3-4 éves korcsoportokra bontják, amely lehetővé teszi, hogy a gyerekek egymást is jobban segítsék a tanulmányaik végzésében. Emellett az iskolának az is célja volt, hogy az információs és kommunikációs technológiák (IKT) adta lehetőségeket minél inkább kiaknázzák az oktatásban.

—Yui és Takaharu Tezuka úgy álltak a meglévő épülethez, mint ahogy egy avult városrészhez áll az építész tervező – hiszen ott sem bontanak le (ma már) minden házat, nem szabályozzák újra az utcákat,

A lassan növekvő fák is magasra nőnek

- 04 Asztalok és székek, babzsákok és egy függőágy
05 A tanulótér esti szürkületben

05

hanem megtartják, amit lehet. Így lett a két épületszárny között egy olyan központi tanulótér, ami a városi köztereket idézi, ahol állandó a jövés-menés, a gyerekek pedig kisebb-nagyobb csoportosulásokban tanulnak, egymás felé forgatott asztaloknál, vagy ha úgy adódik, színes babzsákokon heverve. Miért is ne, hiszen az élet is csupa mozgás, változás, azt pedig már rég tudjuk, hogy a tananyag megtanulása – például egy vers memorizálása – sokkal gyorsabb és tartósabb, ha a gyermek közben mozoghat, ugrálhat, vagy ide-oda sétálhat. Passzív oktatás helyett aktív tanulás. Minden diáknak rendelkezésére áll egy táblagép, így olyan ütemben dolgozhatja fel és sajátíthatja el a tananyagot, ahogy neki megfelelő. A digitális tananyag alkalmazása abban is segít, hogy a korábbi

03

04

07

tananyagok néhány kattintással előhívhatóak. Így egyáltalán nem feltűnő, ha például egy hatodikos diák ismétlés céljából a harmadikos könyvet böngészi. Tudjuk, jól emlékszünk, milyenek a gyerekek, korrepetálásra járni sosem volt „menő” – így viszont mindenki a saját tempójában tanulhat, ismételhet, nem alakulnak ki a klasszikus értelemben vett különbségek a gyerekek között, nem lesznek „jó tanulók” és „rossz tanulók”. „A lassan növekvő fák is magasra nőnek” – vallja Takaharu Tezuka. [1]

—A tantermekből olyan terek lettek, amelyekbe vissza lehet vonulni, itt vannak a különböző szaktantermek. A beszédes nevekkel (Cordon blue, Da Vinci Lab, Socrates Lab, Alexandria) ellátott termekben az asztalok elhelyezése is kötöttebb, de nem szeparálódnak

08

06

07

08

- 06 A felsőbb szinteken lévő egykori oldalfolyosót egybenyitották a tantermekkel
- 07 Tanulni nem csak asztalnál ülve lehet
- 08 A tantermekben kötöttebb rendben folyik a tanítás
- 09 2-3. emeleti alaprajz
- 10 Földszinti alaprajz

teljesen a központi tértől, illetve a felsőbb szinteken az oldalfolyosótól. Ide tudnak visszavonulni azok a diákok is, akik a nyugodt tanulást részesítik előnyben. A meglévő, földszint plusz három emeletes, vasbeton szerkezetű épület átalakítása elsősorban a belső tereket érintette, ahol minden olyan falat eltávolítottak, amely nem volt része a tartószerkezetnek. A két épületszárny között kialakított egyszintes épületrészt könnyű faszervezettel építették meg, itt jött létre a központi tanulótér, a felsőbb szinteken pedig az egykori oldalfolyosóról nyíló tantermek rendszerét lazították fel úgy, hogy a terek csak részlegesen válnak el az oldalfolyosótól és egymástól is. Az egybefüggő terek rendszere nem működne, ha nem fordítottak volna kiemelt figyelmet az akusztikára, különösen pedig a visszhanghatás megszüntetésére, a hangelnyelő burkolatokra. Akárcsak egy kávézóban, mondja Takaharu Tezuka, ahol szintén többen beszélgetnek kisebb-nagyobb csoportokban, mégsem zavarják

09
10

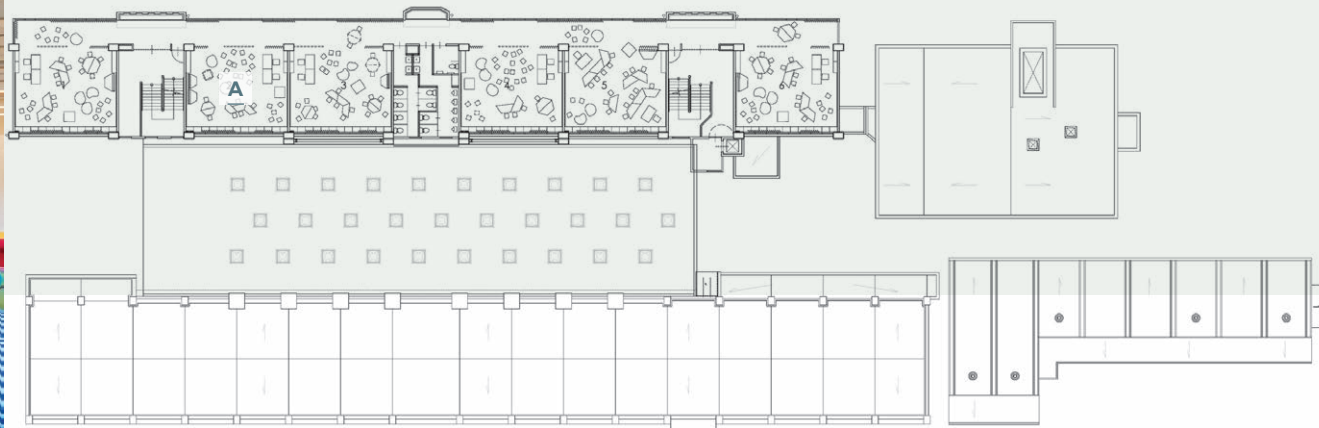
egymást, úgy itt sem megy a figyelem rovására az állandó háttérzaj.

01

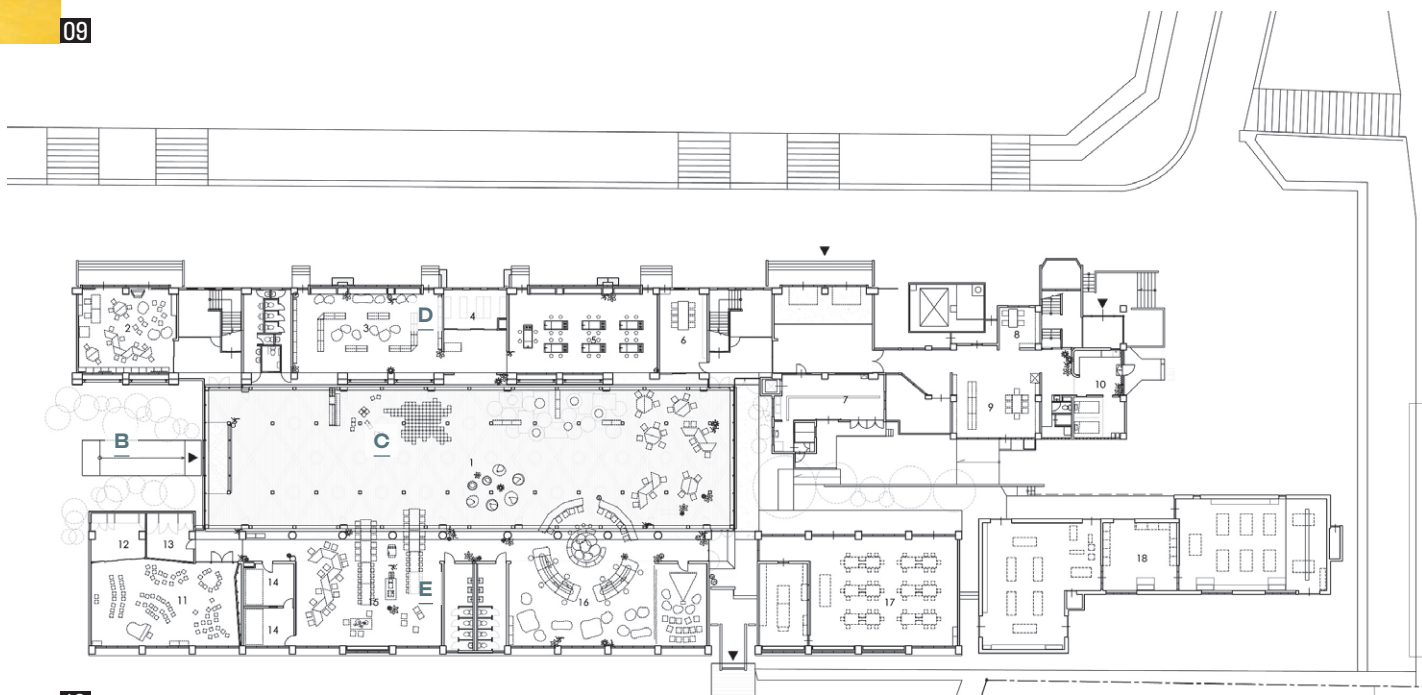
—A 2021-ben megépült épület máris több díjat kapott, köztük 2022-ben elnyerte a Japan Institute of Design Promotion díját, a Good Design Prize-ot, [3] és a Kids Design Award-ot. [4] A teljes képhez azért hozzátartozik, hogy Japánban sem minden iskola ilyen: a Seto SOLAN iskola egy kísérlet, afféle mintaprojekt, amelyben az oktatás új útjait keresik, [3] és a jónak ítélt módszereket próbálják ki az ide jelentkező diákok bevonásával. Ez az első iskola Japánban, amelyben ilyen mértékben, és tudatosan alkalmazzák az oktatásba az IKT-t. Reméljük, hogy néhány év múlva le tudják szűrni a tanulságokat, és tapasztalataikat megosztják majd mind a pedagógus, mind pedig az építészszakma szélesebb köreivel is, hogy a jó gyakorlat a kollektív tudás részévé válhasson.

06

05

09

10

- A | Oldalfolyosóról megközelíthető emeleti tantermek
- B | Megközelítés az új épületrész felől
- C | Központi tanulótér
- D | Szeparált tantermek
- E | A központi térhez csatolt egykori tantermek

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Takaharu Tezuka facebook-oldalán megjelent ismertető, 2023-02-09, hozzáférhető: <<https://www.facebook.com/takaharu.tezuka.7/>> [utolsó belépés: 2023-04-27].
- [2] Hill, John: „Tezuka Architects' Fuji Kindergarten Wins 2017 MoriYama Prize”, *World Architects*, 2017-09-20, hozzáférhető: <<https://www.world-architects.com/en/architecture-news/headlines/tezuka-architects-fuji-kindergarten-wins-2017-moriyama-prize>> [utolsó belépés: 2023-04-27].
- [3] Good Design Prize / 2022 / Seto SOLAN Primary School [honlap], hozzáférhető: <https://www.g-mark.org/en/gallery/winners/11122?locale=zh_CN> [utolsó belépés: 2023-04-27].
- [4] Tezuka Architects / Awards [honlap], hozzáférhető: <<http://www.tezuka-arch.com/english/award/>> [utolsó belépés: 2023-04-27].

ÉPÍTÉS: Takaharu + Yui Tezuka (Tezuka Architects) |
ÉPÍTÉS MUNKATÁRSÁK: Yano Kenta, Ooi Sockkee, Koga
Soichiro | MEGBÍZÓ: Kyōiku System Co., Ltd | STATIKA: Ohno
Japan | VILÁGÍTÁSTECHNIKA: Bonbori Lighting Architects
& Associate Inc. | TÁJÉPÍTÉSZET: TEN-KEI | KIVITELEZÉS:
KANO Construction Company | FASZERKEZETEK: Chuto Co.,
Ltd. | BERENDEZÉS, BÚTOROK: E&Y Co., Ltd., Uchida Yoko
Co., Ltd., SUGIKOUJO Co., Ltd.

Funk, Bogdán: SCHOOL ON THE BORDER
Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 26-31,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.3>

Received: 01 April 2023

Accepted: 09 May 2023

Published: 24 May 2023

SCHOOL BUILDING, KOFORIDUA, GHANA;
ARCHITECTS: CSINSZKA CSERHÁTI,
BOGDAN FUNK, DIÁNA NUSSZER, BALÁZS
SZELECSÉNYI and ORSOLYA VADÁSZ

The culmination of six years' work between
32 volunteers and 28 local skilled workers has
provided a community with a much needed twelve
classroom school as part of the Newill Academy
Development. Innovative in terms of procurement,
design, and construction. The latter needing
to assess environmental comfort in terms of
ventilation, cooling and provision of sanitary
facilities.

01

ISKOLA A HATÁRON

EGY INTERKONTINENTÁLIS KÖZÖSSÉGI ÉPÍTÉS TÖRTÉNETE | KOFORIDUA, GHÁNA

Élt egyszer egy Kofi Ofori nevű ember, aki úgy döntött, hogy szerény kunyhóját a nagy mahagónifa alá építi fel. A fa dús lombjai menedéket nyújtottak a tűző napon, és az arra járók, különösképp a munkából fáradtan hazatérő földművesek mind szívesen megpihentek árnyékában. Idővel szállóigévé vált a Kofi Ofori (röviden Koo Ofori) fája alatti megpihenés. A fa twi nyelven „dua”, ezt Koo Ofori nevéhez tapasztva jött létre a szájhagyomány szerint a Koforidua nevű település Ghána keleti régiójában. Ebben a kisvárosban található a Newill Academy általános iskola is, melynek új, 12 tantermes épületét nemrég adták át.

A szociális alapon működő óvoda és általános iskola egy helyi tanár kezdeményezése, mely 2010-ben indult az édesanyja háza melletti üres melléképületben. Ezt az alulról jövő kezdeményezést karolta fel a magyar építészekből álló önkéntes csapat

02

ÉPÍTÉS |

Cserháti Csinszka, Funk Bogdán, Nusszer Diána, Szelecsényi Balázs, Vadász Orsolya

FOTÓ |

Funk Bogdán,
Sik Samson C. McArthur

SZERZŐ |

Funk Bogdán

—Hosszú út vezetett ideig: 32 önkéntes és 28 helyi szakember hatévnyi türelmes és kitartó munkája, valamint a támogató magánszemélyek és szervezetek adományai. Amikor az iskola tervei 2016-ban elnyerték a Média Építészeti Díja különdíját, és a tervezők belevágtak az önkéntesek toborzásába és a szponzorok keresésébe, lelkesedéstől fűtve, de helyi építési tapasztalat hiányában jócskán alulbecsülték a megvalósuláshoz szükséges időt és erőforrásokat.

—A szociális alapon működő óvoda és általános iskola egy helyi tanár kezdeményezése, mely 2010-ben indult az édesanyja háza melletti üres melléképületben. Célja minőségi oktatás biztosítása az állami oktatási rendszerhez hozzá nem férő, drága magániskolákat pedig megfizetni nem képes családok gyerekei számára. Az intézmény hamar kinőtte az eredeti épületet, és már a nyitott folyosón, az udvaron álló bádogtető alatt, illetve a mama házának teraszán is osztályok tanultak. Ezt az alulról jövő kezdeményezést karolta fel a magyar építészekből álló önkéntes csapat. Az iskolának 12 tanteremre volt szüksége a hozzá tartozó vizes helyiségekkel, tanári

08

- 01 Az iskola Koforidua külvárosában, az Obuotabiri hegy lábánál fekszik
- 02 A két L alaprajzú épület keretezi a reggeli sorakozóra és kültéri programokra is használt udvart

szobával és egy könyvtárral. Az épület elhelyezését és raszterét egy korábbi, félbe maradt bővítés során már elkészült alaptestek jelölték ki.

—A tervezési folyamat során a fő kihívást az éghajlathoz való alkalmazkodás és a helyi építőanyagokhoz, építési hagyományokhoz való viszonyulás jelentette. A ghánai építészetre ma a gyökerek, hagyományok tisztelete és továbbgondolása helyett azok elutasítása és a nyugati példák megértés nélküli adaptációja, másolása jellemző. Az építési technológiák évszázados evolúciója, alkalmazkodása a felhasználói igényekhez és elérhető erőforrásokhoz egy természetes folyamat, [1] mely azonban az utóbbi évtizedekben a gyarmatosítás majd a globalizáció hatására eltorzult. Az évszázadok során kialakult és a helyi viszonyokhoz igazodó építési módok és a helyben fellelhető anyagok kiszorultak, teret adva a kétes minőségű, messziről importált magas feldolgozottságú építőanyagoknak. Ennek a tendenciának kirívó példája a fővárosban az elmúlt évtizedben kinőtt irodanegyed a trópusi éghajlati viszonyokhoz egyáltalán nem ideális üveghomlokzatokkal, és egyenes következménye az elektromos hálózat túlterheltsége, a mindennapos áramkimaradások. [2] A jelenleg gyökerét jó eséllyel a múltban, a kolonizáció oktatási gyakorlatában kell keresni. A gyarmatosítók által meghonosított és szabályozott iskolarendszerekből a mai napig szinte teljes egészében hiányzik a történelem oktatása, mely nélkül a múlt megértése és tisztelete, a gyökerek továbbéltetése nem válhat a közgondolkodás részévé.

—Emiatt a természetes anyagok használatát az iskolaépületen eleinte heves ellenállás fogadta a tantestület részéről. A tartófalak így a ma általánosan elterjedt betonblokkokból épültek, melyek a helyszínen, kézi erővel készültek. A háromszintes épület tartószerkezetét a helyi viszonyok között monolit vasbeton szerkezettel

- 03 Az alacsonyabb, kétszintes épületszárny emeletén a nagy belmagasságú könyvtár található
- 04 Az udvari folyosó átszellőző, hosszirányban felezt bambuszrudakból készült homlokzata
- 05 A helyszínen egy makett segítette a nemzetközi csapat kommunikációját

lehetett megoldani, természetes anyagok használatára a homlokzatokon, illetve a lépcsők korlátjaként volt lehetőség.

—Az udvari folyosó bambuszburkolatának célja ennek a sokoldalú, olcsó, helyben elérhető és rendkívül gyorsan megújuló, mégis Ghánában mindezen tulajdonságai ellenére mellőzött, szinte csak kerítésként és ideiglenes szerkezetként használt anyagnak [3] a középületen való alkalmazása, ezáltal népszerűsítése volt. Energiamérlege (mely szám megmutatja, hogy adott teherbírás előállításához mennyi energia szükséges) csupán $30 [(MJ/m^3)/(N/mm^2)]$, szemben a fa 80, a beton 240 és az acél $1500 [(MJ/m^3)/(N/mm^2)]$ értékével. Egy 10-15 cm átmérőjű rúd szilárdsága egy azonos méretű faoszlopéval vetekszik, növekedéséhez azonban 5-6 év is elegendő. [4] Az iskolaigazgató édesapja falujának vezetője engedélyt adott a szükséges bambusz kitermelésére, már csak a kártevők elleni védelem várt megoldásra. Elterjedt helyi módszerek hiányában végül egy bambusz kerékpárvázakat készítő mester, illetve az erdészeti kutatóintézet szolgált információkkal. Az iskola épületén mindkét módszert kipróbálják, a következő évek során majd eldől, hogy melyik bizonyul időtállóbbnak.

—Fontos tervezési szempont volt a tantermek természetes szellőzésének biztosítása, ami meghatározta a tető kialakítását. A legkönnyebben és kedvező áron elérhető héjalás a fém hullámlemez, ami azonban erős napsütésben hamar felforrósodik. Ez az alapvetően negatív tulajdonság a zárófödémről elemelve hasznosítható, az így kialakult átszellőztetett réteg napkéményként tud működni, melyhez a tantermek egy-egy kürtővel csatlakoznak. A levegő áramlása tehát a napsütés intenzitásával arányos, az apró homlokzati nyílások és a hézagos bambuszhomlokzat a termék teljes falfelületén biztosítják a szabad légmozgást.

04

06

07

09

10

06

07

- 06 A betonlépcső hidegségét az orsótérben végigfutó függőleges bambuszrudak ellenpontozzák
- 07 A teljes keresztmetszetű orsótéri bambuszok egyben korlátként is szolgálnak
- 08 Keresztmetszet és udvari homlokzat
- 09 A bejárat homlokzat látványterve
- 10 A tanterem kürtőkkel kapcsolódnak az átszellőztetett, napkéményként funkcionáló tetőhöz
- 11 Első emeleti alaprajz

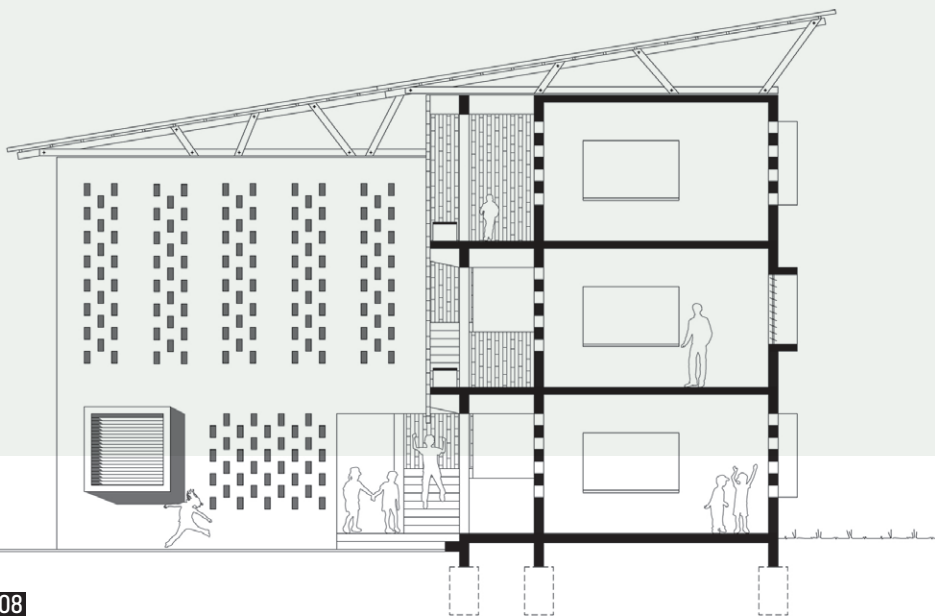
—A kivitelezés során a fő szervezési kihívást az oktatás folyamatosságának biztosítása jelentette. Biztonságos munkavégzésre csak a nyári tanítási szünetek álltak rendelkezésre, a tanév kezdésekor a tanulók birtokba vették a szerkezetkész, de befejezetlen, vakolatlan és üvegezés nélküli termeket, melyek már félkész állapotukban is optimálisabb körülményeket biztosítottak, mint a korábbi, udvaron felállított bádogtető.

—Mindkét fél részére tanulságos tapasztalat volt a hét országból érkezett önkéntesek és a helyi szakemberek együttműködése, bár nem indult teljesen zökkenőmentesen. A kommunikációt nem csak a nyelvi nehézségek hátráltatták. A helyieknek a szakképzés hiányosságaiából – pontosabban hiányából – fakadóan sokszor akadtak nehézségeik a tervek olvasásával, ezért azokat félretéve, improvizálva, a tapasztalatukra hagyatkozva dolgoztak. Mint kiderült, a ghánai építőiparban a tervrajzok használata nem is feltétlen elvárás, a kisebb házak többsége tervek nélkül, szóbeli utasítások alapján épül. Nagyságrendekkel hatékonyabb kommunikációs eszköznek bizonyultak a makettek, különösen a tető esetében, ahol egy szaruállás 1:1 méretarányú elkészítése oldotta fel a tervek értelmezéséből adódó feszültséget.

—Történetek próbálkozások a tanulók szüleinek önkéntesként való bevonására az építési folyamatba, ezek azonban sorra kudarcot vallottak. Tévesnek bizonyult az az idilli kép, ami szerint a törzsi berendezkedésű közösségek összetartóan dolgoznak a csoport érdekeiért. Az utóbbi évtizedek változásai Nyugat-Afrikában is átrendezték a hagyományos társadalmi berendezkedést. A gazdasági helyzet eredményeként a mindennapi betevő megteremtése prioritást élvez a hosszú távú előnyökért tett erőfeszítésekkel szemben. Az építkezést végignéző szomszédok talán még ma sem hiszik el, hogy az iskola építésén európaiak önkéntes alapon, ellenszolgáltatás nélkül dolgoztak.

—A hat éven át tartó közös munka kézzelfogható eredménye a megvalósult épület, az odáig vezető út és a további hatásai azonban jóval messzebb mutatnak az iskola működésének biztosításánál. Ahogy Kofi Ofori árnyat adó mahagónifája körül mára egy egész település nőtt ki, remélhetőleg ez az energiatakarékos, természetes anyaghasználatot bemutató iskolaépület is hasonló módon katalizátorként fog működni, segítve a kisebb környezetterhelésű építési megoldások elfogadását, elterjedését egy olyan környezetben, ahol a fenntarthatóság és környezetvédelem még szinte ismeretlen fogalmak.

05

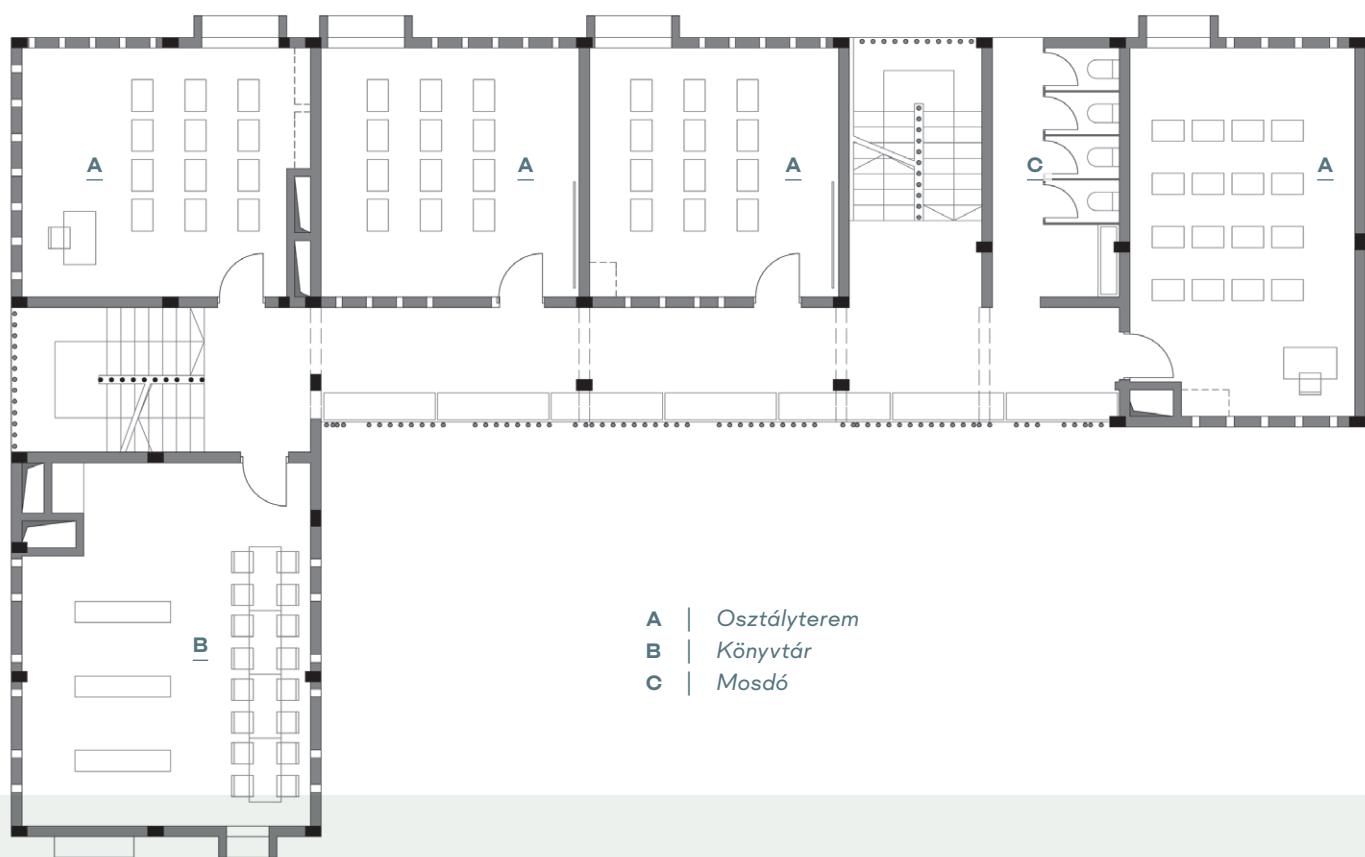
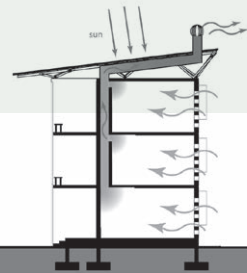

08

09

10

11

IRODALOM / REFERENCES

- [1] **Katona, Vilmos:** „A Search for Genuine Regionalism: A Regenerative Agenda for the Peripheries”, *Transdisciplinary Urbanism and Culture: From Pedagogy to Praxis*, Springer International Publishing AG (2018), pp 213-226, DOI: <10.1007/978-3-319-55855-4_17> [utolsó belépés: 2023-04-14].
- [2] **Funk, Bogdán:** „Nagyvárosi oázis”, *Metszet*, Vol 8, No 5 (2017), pp 44-47.
- [3] **Appiah-Kubi, Emmanuel-Owusu, F W-Tekpetey, Stephan-Essien, Charles:** „Bamboo for housing in Ghana: challenges and prospects for the future”, *Journal Bamboo and Rattan*, Vol 13, No 3&4 (2014), pp 45-54.
- [4] **Janssen, Jules J A:** „Bamboo in building structures” [Phd Thesis, Built Environment], Technische Hogeschool Eindhoven (1981), hozzáférhető: <<https://doi.org/10.6100/IR11834>> [utolsó belépés: 2023-04-14].

TERVEZŐK: Cserháti Csinszka, Funk Bogdán, Nusszer Diána, Szelecsényi Balázs, Vadász Orsolya | STATIKA: Pozsonyi Gergely, Vető Dániel | FENNTARTHATÓ RENDSZEREK: Németh Roland | LÁTVÁNYTERV: Gyenese Gábor

Wesselényi-Garay, Andor:
BÓBITA KINDERGARTEN
Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 32-37,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.4>

Received: 11 April 2023

Accepted: 21 April 2023

Published: 24 May 2023

KINDERGARTEN, GYERGYÓCSOMAFALVA,
TRANSYLVANIA; ARCHITECTS: MIKLÓS
KÖLLŐ, LÁSZLÓ-MIKLÓS GYÓRFY and
ZSOLT MOLNÁR

Although we might not always be aware of our environment in terms of architectural expression our first impressions are formed at kindergarten after leaving home for most children. This home from home provides two classrooms and a community area all within a small space that is informed by the local architectural language with a contemporary twist.

01

BÓBITA ÓVODA

GYERGYÓCSOMAFALVA | ERDÉLY

„Alig vesszük észre: az építészeti nevelés is az óvodában kezdődik. Így nem kell csodálkoznunk, ha a színes és hullámzó vonalvezetésű, olyan igazi »játékos, gyereknek való bútorlapokból« létrehozott óvodai belsőépítészeten és azok mintájára készült gyerekszobákban felcseperedők azt a világot tekintik normálisnak, és felnőtté válva nem tudják szeretni sem a modernizmust, sem népi építészeti örökségünket, s így azt sem érzékelik, hogy tulajdonképpen a népi építészet józansága az alapja bármilyen ökológikus építészetnek. [...] Számunkra a természetesen megöregedett fafelületek, az esőverte részükön megsűrűlt, esővédte sávjukon megsárgult, megbarnult csúróldalak szépek, de ezeket ma az itteni emberek többsége csúnyának, a szegénység bizonyítványának látja - de érdekes módon, talán a génekbe kódolt hagyomány miatt a friss fafelületeket elfogadhatónak tartja” - Köllő Miklós. [1]

02

ÉPÍTÉSZ |
**Köllő Miklós, Györfy László-Miklós,
Molnár Zsolt**

FOTÓ |
Bujnovszky Tamás

SZERZŐ |
Wesselényi-Garay Andor

- 01 Nézet az iskolai kert irányából. A tömegek tördelése jól tükrözi Köllő elképzelését, hogy a hagyományos faluképből kilógó új rendeltetéseket a csűrök méretét nem meghaladó tömegekre kell bontani
- 02 Nézet az utca felől. A telket egy olyan utcabútor határolja, amely befelé és kifelé is képes padként működni. Belül a gyerekjátszótér része, kívül a várakozó falusiak számára ücsörgő

03

04

— Gyergyócsomafalván, a két világháború között emelt iskola tőszomszédságában épült fel az óvoda, amelynek architektúrája tudatosan táplálkozik a hely és a környező székely kultúrtáj elemeiből. Az óvoda építésére a központtól kissé távolabb eső iskola felújítása teremtett alkalmat. Amikor 2010-ben pályázati lehetőség nyílt arra, hogy felújítsák az iskola épületét – amely egyben otthont adott az óvodának is –, az önkormányzat döntéshelyzetbe került. [1] A romániai törvények nem teszik lehetővé, hogy a két intézmény egyetlen épületben működjön, így a felújítás megkezdése előtt el kellett dönteni, melyik funkciójában kívánják a későbbiekben működtetni a házat. Az önkormányzat az iskola mellett voksolt, így hamarosan elkezdték az óvoda építésére alkalmas telket keresni a közelben. Amikor kiderült, hogy az iskolával szomszédos telek eladó, az önkormányzat azonnal konzultálni kezdett Köllő Miklóssal.

01

— Az óvoda – igazodva az iskola kissé szokatlan telepítéséhez – a környező házak beépítéséhez képest hátrahúzódik, hangsúlyozva annak a füvesített köztérnek a jelentőségét, amely az iskola előtt alakult ki. A tervezési koncepció számolt annak lehetőségével, hogy esetleg a következő telek is az önkormányzat tulajdonába kerül, így az óvodát nem az oldalhatáros beépítésekre jellemző tűzfalal, hanem önálló homlokzati motívumokkal, szabadon álló kompozícióként formálták. Noha az önkormányzat nem tudta megszerezni a telket, és azóta az óvodának lett „felső” szomszédja is, az nem takarja el teljesen az oldalhomlokzatot.

10

— A faluban megszokott rendeltetésekhez képest egy óvodát csak kiugróan nagy kubusban lehet elhelyezni, amely már az első pillanattól felvetette az illeszkedés esetleges lehetetlenségét. Megoldásként Köllőék nemcsak az iskola által kijelölt beépítési vonalat tartották – ezzel is hangsúlyozva, hogy azonos típusú funkcióról van szó –, hanem az iroda jól ismert tömegképzési gyakorlatát folytatva [2] – a faluképben ismerős csűrök méretére redukálták a házat. A három egységre darabolt tömeget közlekedő fűzi egymáshoz, formai akcentuálásukat pedig a közjük helyezett, de a folyosóról is nyíló kiszolgálóblokkok segítik. Az utcai tömeg – az iskola által elindított logikát folytatva – párhuzamos gerinccel fordul az utcára. A középső „csűr-tömeg” pozíciója hasonló, ám az utolsó, kertek felé eső blokk a fellágyuló falukertek hangulatát erősítve bütyűfallal néz hátsó szomszédaira. Köllőék eljárása nem teljesen példa nélküli a kortárs szcénában. A kétezres évek első évtizedében fokozatosan születik meg a felismerés, hogy a csűrök nem pusztán a kortárs építészeti műfogások – kis túlzással, de tényleg csak kicsivel – kimeríthetetlen forrásai, de például szolgálhatnak arra, miképp rendezhetők el a modern lakóház funkciói abban az esetben, ha azok szétfeszítik a parasztház tömegét. [3][4]

03

11

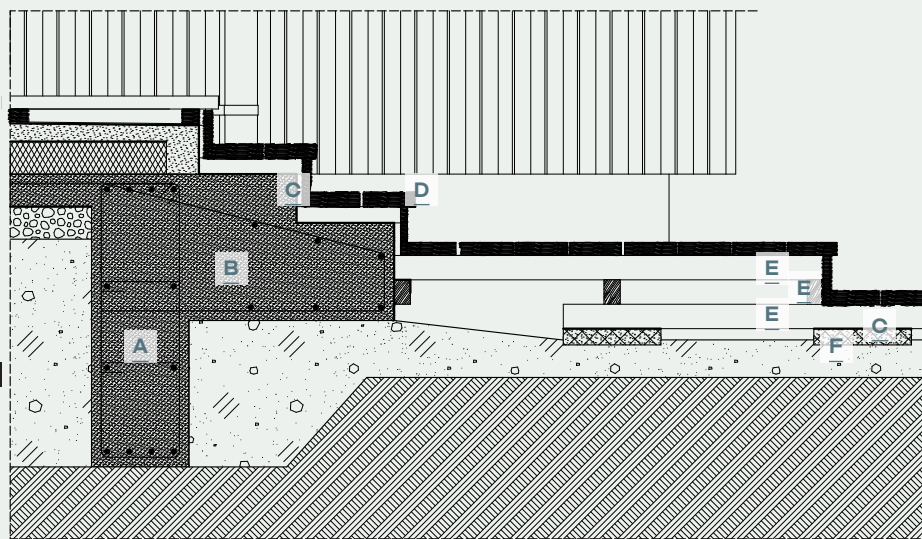
12

- 03 Az egyes tömegeket a kiszolgálóblokkok lapostetős mezeje köti egymáshoz. A fafelületek osztása Köllő Miklós logikájában „bizánci” mintát követ akkor, amikor az építészeti motívumkészletet úgy alkalmazza, hogy az „ne fogjon ki” a helyi mesterek szaktudásán
- 04 A pergolák és a sűrű oszlopos betétek célja részben grafikai. A faépítészettől idegenebb vakolt felületeket látják el textúrával, olyasfajta árnyékstaffázzsal, amely elmosza a mögöttük lévő felületek lyukfal-jellegét
- 05 Jól látszik a harmadik, beforduló foglalkoztatón az elv, ahogy Köllő Miklós a homlokzatokat szervezi. Föltűnő, ahogy a homlokzatdarabok nagyobb felületekre törnek, ezeket a felületeket pedig az egyéb építészeti eszközök keretelik, hangsúlyozzák
- 06 Alapozás, részlet
- 07 Szivárgó, részlet

05

06

- A | Talpgerenda 30x90 cm
- B | Vasbeton lépcső
- C | Bitumenes lemez
- D | Gyalult, impregnált faburkolat
- E | Impregnált fa stafni, 50x75 mm
- F | Beton járdalap
- G | Tömörített agyagréteg
- H | Mosott kavics
- I | Geotextília
- J | Dréncső Ø160 mm

07

—A bevezető idézet is jól illusztrálja azt a végtelen fafelület-alkalmazási szándékot, amellyel a Larix a tervezési munkát indította. Ennek azonban az a felismerés szabott gátat, hogy a huszadik század folyamán a falusi köztérmények – alkalmasint a házak is – mineralizálódtak. A kertek és az udvarok fafelületekkel komponált belvilágát az utca felé díszes, a polgárosodás jeleit mutató homlokzatok váltották, amelyek nagyban hozzájárultak a falusi tájkép szilikátos rétegjellegéhez. Az utcákat határoló hártávékony szilikáthéj mögött ugyanis rendre feltűntek a csűrök puha fafelületei. Ezt a kettősséget felismerve vakolódik az óvoda esetében is fehérre az utcai homlokzat, amely mellett visszahúzza, az árnyék által kijelölten jelenik meg a bejárat.

08

04

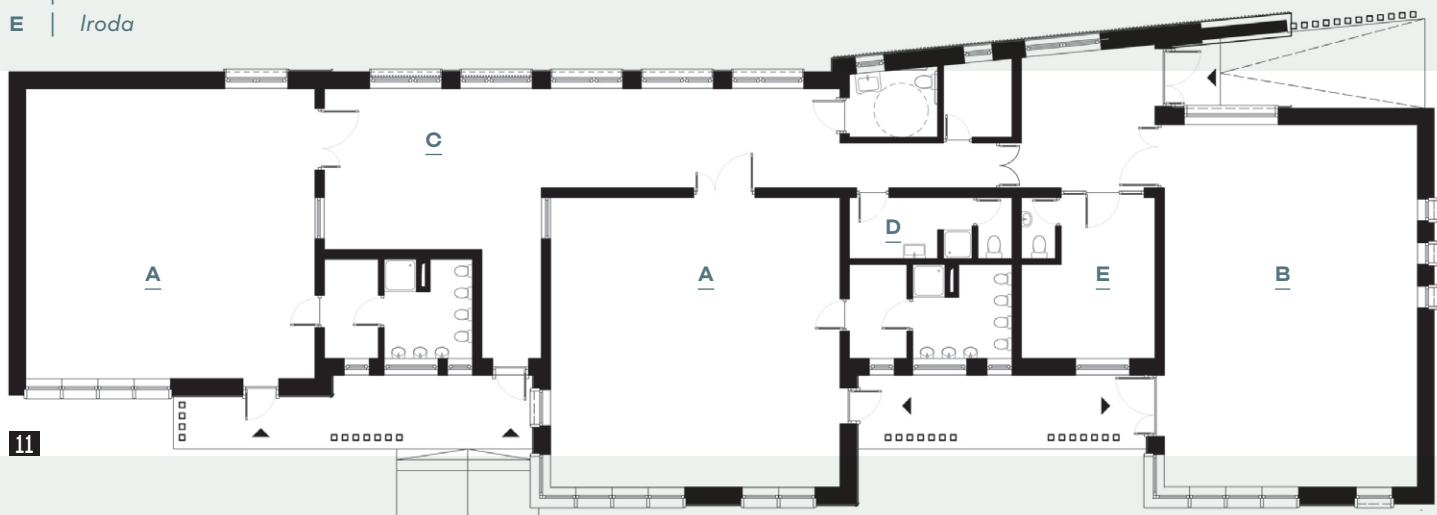

08

09

- A | Csoportszoba
- B | Rendezvényterem
- C | Előtér, öltöző
- D | Nevelői öltöző
- E | Iroda

—A két tanteremből és egy közösségi térből álló kompozíció a köztes terek segítségével oldódik az udvarhoz. Sűrűoszlopos tornácok, markáns fabordázattal kialakított üvegfelületek és a környék faburkolatainak szekvenciális alkalmazása mérsékli a tömeget. Ez a köztesség ismétlődik az utcai kerítés-pad-padkerítés kompozíciójában is. A Larix a határosságát kihasználva, annak mentén egy olyan utcabútort tervezett, amely elválasztja, de a padok sorozatával képzetesen össze is köti az udvart az utcával. Ennek jótéteményei természetesen leginkább a játszókert irányából jelentkeznek, ahol a gyerekek nem falként, hanem egy használható, bútorszerű játékelemként viszonyulhatnak a kerítéshez. Illetve kívülről: a falusiak megpihenhetnek, trécselhetnek a padokkal is hangsúlyozott köztérben, miközben a gyerekekre várnak.

—A telken az építés megkezdésekor egy fiatal fa állt, amelyet a kivitelezés során sikerült megőrizni. Árnyéka, jelenléte a köztes terek modulálásában válik majd idővel egyre fontosabbá.

05

02

- 08 Köllő életművében rendre különleges hangsúlyt kap a székely kultúrtáj rétegzettsége, amelyre a házai által keretezett és irányított nézetek rendre fel is hívják a figyelmet
- 09 A belsők kialakítása rendszerint hosszas „alkuk” eredménye. Míg a közösség sok vidám, színes felületet szeretne, addig Köllő azokat a megoldásokat részesítené előnyben, amelyek nagyobb teret engednek a helyi anyagok használatának. Amennyiben a gyerekek a faépítéssel által teremtett belsőkben cseperednének - vallja Köllő -, lenne esély arra, hogy megszeressék nagymamájuk faházát, és abba költözve ne bontsák el azt
- 10 Köllő koncepcióját jól igazolja a helyszínrajz, amely egyértelműen árulkodik arról, hogy sikeres volt az óvoda csúrtömegekre tördelése
- 11 Alaprajz, amelyen jól látszik, hogy a bejáratot perspektívázáró elemként fogalmazták meg, és egy árnyékos, negatív tömegbe húzták vissza
- 12 Metszet a három csúrtömeggel

10

12

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Köllő, Miklós: „A gyergyócsomafalvi Bóbita óvoda”, *epiteszforum* [online], 2022-01-17, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/a-gyergyócsomafalvi-bobita-ovoda>> [utolsó belépés: 2022-04-26].
- [2] Köllő, Miklós: „Fedeles lovarda, Átlátszó formagyakorlat, amely során egy viszonylag nagy tömeg kap helyet a székely kultúrtájban”, *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 34-37.
- [3] Furu, Árpád: *Táji tagolódás Erdély népi építészetében*, Exit Kiadó, Teleki László Alapítvány, Kolozsvár 2017.
- [4] Lőrincz, Barna: „Casa dintre oraș și sat, Atelier A2: Casa LK - Harghita”, *Zeppelin*, Issue 144 (2016), 54-59.

ÉPÍTÉS MUNKATÁRSÁK: Madaras Péter, Siklódi Róbert |
 STATIKA: Larix Stúdió, Gurzó Levente, Kercsó Zoltán |
 ÉPÜLETGÉPÉSZET, ÉPÜLETELEKTROMOSSÁG: Radu Luca

Wesselényi-Garay, Andor:
WHERE ARCHITECTURE HAPPENS
Citation: *Metszet*, Vol 14, No 3 (2023), pp 38-43,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.5>
Received: 02 May 2023
Accepted: 12 May 2023
Published: 24 May 2023
**GERMAN ELEMENTARY SCHOOL, DEBRECEN,
HUNGARY; ARCHITECT: LAJOS BARABÁS**
In 2019, the city of Debrecen agreed with representatives of the German foundation in Hungary to establish a local elementary school. The school was designed to revitalize an abandoned nursery, and the architectural office of Lajos Barabás was entrusted with the transformation work. The result is not only another chapter in the kaleidoscopic history of domestic educational architecture, but also a testimony to the Covid closures, but also to how socialist era architecture can be utilized to create new opportunities.

01

AHOL AZ ÉPÍTÉSZET MEGTÖRTÉNIK

NÉMET ÁLTALÁNOS ISKOLA | DEBRECEN

Debrecen városa 2019-ben állapodott meg a magyarországi német alapítvány képviselőivel egy helyi általános iskola alapításáról. Az iskolát egy felhagyott típusbölcsődében helyezték el, az átalakítási munkákkal Barabás Lajos építészirodáját bízták meg. A végeredmény nemcsak újabb fejezet a hazai iskolaépítészet kaleidoszkópszerű történetében, hanem tanúság a Covid-lezárásokról, de arról is, miképp hasznosíthatók a szocialista építészet emlékei.

- 01 A Vénkerti sétány egyik oldalára az iskola települt, a másik oldalára pedig a bölcsőde és az óvoda. A bölcsi és az ovi egyaránt fésűs beépítésű. Jól látszik, ahogy a bölcsőde esetében az új, szabadtéri tantermek a sétány felé eső szakaszon a fogközökbe kerültek, az óvoda felé eső gyalogút irányába pedig a fogvégeken alakították ki azokat
- 02 A panelépület-katlanban kialakult közösségi zöldfelületeket egy teljes oktatási-nevelési komplexum foglalja el

ÉPÍTÉSZ |
Barabás Lajos

FOTÓ |
Varga Attila

SZERZŐ |
Wesselényi-Garay Andor

EGY JELENSÉG

—A kortárs magyar építészet kétségkívül legjelentősebb eredménye, hogy az elmúlt harminc év során kialakult az, amit borászat-, illetve templomépítészetnek nevezhetünk. Vagyis: még a legváltozatosabb értelmezési pozíciók esetén is felfedezhetők azok a kapcsok, amelyek ezeket a házakat egymáshoz kötik és jól körvonalazható csoportba rendezik. A „hagyományként” történő azonosíthatóságot persze rendkívüli mértékben segítette az a transzcendens átjárhatóság, amelyet – Hamvas Bélára [1] is utalva [2] – a legtöbb boros és templomos építész is hangsúlyozott a két funkció között. Hatalmas gravitációval jelentkezik ez a két rendeltetés a hazai építészeti horizonton, együvé tartozásukat pedig szerencsésen nyomatékosította a kompolásukhoz választott, ugyancsak szakrális töltetet kapó téglá.

EGY JELENSÉG HIÁNYA

—Egy marslakó számára tehát joggal tűnhetett úgy, hogy a templom és a borászat az, ahol az építészet megtörténik Magyarországon. Mindezzel párhuzamosan jóval kevesebb figyelmet szenteltünk annak, hogy a rendszerváltás óta ugyancsak rengeteg iskola és óvoda épült. [3] Az utóbbiak – a templomokkal és a borászatokkal ellentétben – azonban nem szerveződtek hagyománnyá. Nem alakult egy olyan sensus communis, amely akár manifesztumok nélkül, de szabályozta volna, miképp is kellene egy iskolának vagy óvodának

03

04

kinéznie, nem alakult ki olyan értelmezési keret, építészeti-méleti koordinátarendszer, amelybe ezeket a házakat rendezve a templomokhoz vagy a borászatokhoz hasonló egységes képet kaptunk volna. Közösen osztott felettes ideák helyett ekképp maradtak az óvodák és iskolák a tervezési vagy építészeti-csinálási magánmitológiák [4] hol jobb, hol rosszabb ízű képviselői. A (poszt)organikus építészet képviselői a saját építészeti műhelyükre jellemző stilisztikai fogásokkal éltek, a nem-organikus építészeti pedig – Köllő Miklós találó szavaival (lásd lapszámunk 34. oldalán) – színes és hullámzó vonalvezetésű, olyan igazi „játékos, gyerekeknek való” építészeti megoldásokat mutatnak be egyébként impekkábilis minőségben. Somogyi Krisztina vagy Dúll Andrea [5] kutatásait követve esetleg az iskolát mint az épített környezeti nevelés legfőbb instrumentumát határozták meg és jutottak olyan eredményre, amely viszont – és változatlanul – az adott iroda addigi munkásságából is levezethető lett volna.

—Miközben tehát az elmúlt évtizedekben épült iskolák és óvodák nem narrálnak koherens történetet, felette érdekfeszítő az az a szempontok, amelyeket az egyes házak önmagukban felvetnek. Barabás Lajosék debreceni iskolája esetében ez nem más, mint a szocialista közelmúlt alkotásaihoz való viszony.

PROBLÉMÁS ÖRÖKSÉG

—Napjainkban élénk diskurzus folyik arról, miként viszonyuljunk a szocialista félmúlt építészeti örökségéhez, miképp differenciálhatunk az egyes helyszínek és minőségek között. Míg a belvárosok – legyen szó Budapestről vagy Debrecenről – ledobni látszanak a szocmodern örökséget, már azon egyszerű oknál fogva is, hogy ezek a házak tűnnek legkevésbé reziliensnek akkor, amikor a gépészeti felújításokra, vagy a megváltozott használatokra kerül sor, addig a lakótelepek olyan térbeli adottságok, amelyeket már nem lehet ily egyszerűen újra verni. Különösen Debrecen esetében van ez így. Egy olyan városról beszélünk, amely – miközben az egyik legsúlyosabb szerkezeti károkat szenvedte a paneles építkezések okán – elsőként próbált a panellal mint összművészeti örökséggel foglalkozni és azt egy városi kiállítás témájává tenni. [6]

DEBRECENISÉG MINT MAGATARTÁS

—Debrecen modern építészete, a városi lakótelepek, valamint kultikussá nemesedő építészikonjai mint Boruzs Bernát, Mikolás Tibor, Sajó István és Szabó János egyenlő arányban ötvözték a huszadik század végére a helyi identitást, mely identitásnak ma éppúgy szerves képviselője Kovács Péter, mint a tőle generációnyival fiatalabb Barabás Lajos. Debrecen különlegessége Péccsel vagy Győrrel szemben az, hogy – Kovács Dániellel szólva – „itt nem igazán iskola, sokkal

- 03 Az új bejárati udvar. Az új közösségi tereket egységesen mindenhol színezett-perforált fém előtetők jelölik ki. Pont a kép közepén elhelyezett ajtó a szélfogóba nyílik, amelyhez az étkező-rendezvényter-tankonyha csatlakozik
- 04 A sétány felé néző szabadtéri tanulószoba, a fotós háta mögött a tornaszobával. A fogközőkbe helyezett szabadtéri tanulószobák szándékosan húzódnak kissé hátrébb a némiképp zajosabb, forgalmasabb sétánytól
- 05 Gyülekezőudvar, balra a főbejárattal. A jobb oldali fogba a tanári blokk került a saját teraszával és tárgyalóival

inkább egy magatartás kialakulásáról beszélhetünk, amely a regionalista modern jegyében egyszerre tartotta rajta kezét a nemzetközi történések ütőerén, és követte figyelemmel a helyi igények, ízlés, elvárások változását”. [7] Márpedig ebben a magatartásban tétje lesz annak, miként nyúl egy építész a nagyok örökségéhez, tétje lesz annak, miképp viszonyul egy olyan korszakhoz, amelyet az eresztéteken át beszivárgó újromanticizmus siboletjei már átkoznak egy ideje.

A BÖLCSITŐL AZ ISKOLÁIG

—Ezt a tétet kezeli könnyed kézzel Barabás Lajos, amikor nem újra-, vagy át-, hanem továbbírja a Vénkert lakótelepen 1973-ban Boruzs Bernát tervei szerint épült bölcsőde történetét.

— A bölcsőde egy komplex oktatási központ részeként született egy olyan összefüggő zöld parkban, amelyet négy irányból katlanszerűen vesznek körbe paneltömbök. Hogy ez itt és most nem nyomasztó, az a lakótelep szivacszerűen szerveződő szupertömbjeiből adódik. Több pesti példával ellentétben e helyütt nem pusztán úsznak a zöldben a házak, hanem már-már festői kompozícióval szervezik közszolgáltatások igazi köztterekké ezeket a területeket.

—Az óvoda és a bölcsőde egymás tőszomszédságában épült fel, az ikerkompozíciót egy szélesebb sétány választja el az iskolától. Noha a bölcsi és az ovi esetében két funkcióról van szó, az épületegyüttes egyetlen egységként jelenik meg. Együvé tartozásukat hangsúlyozzák az egykori bejárati tömböket összekötő vasbeton lamellák is. Miközben az óvoda üzemelése folyamatos volt, a bölcsi a megváltozott gyed-gyes rendelkezések miatt a tízes évek második felétől kiürült. 2017-ben a Vénkert sétány túloldalán épült művészeti iskola részeként kezdték üzemeltetni, 2019 végén azonban feladták használatát. Ezt a felhagyott, benőtt

házat vették át Barabás Lajosék, hogy kialakítsák benne a német iskola tereit.

EGY HIÁNY

—Az észak-déli irányú tengelyre fűzött fésűs foglalkoztatóival a bölcsőde követte a Debrecenben épült típusok szerkesztését. A telepítés és a struktúra egyaránt ideálisnak bizonyult arra, hogy Barabásék szellős mozdulatokkal lakják be az egyszerre szövevényes, mégis könnyen recipiálható térsort, és teljesítsék a legfontosabb tervezési programot, hogy a szabadban is lehessen tanulni.

—Az új rendeltetés szinte kikényszerítette, hogy pótolják a bölcsődékből jellemzően hiányzó főbejáratot. Ebben a funkcióban ugyanis nincs szükség gyülekezőudvarra, kontrollpontra és egyértelmű feltárássra: a hat foglalkoztató külön-külön kapcsolódott a közterekhez. A gerincfűzött, tengelyes elrendezésből egyébként jól következő főbejárat ezért szükségképp egyszerűsödött gazdasági, szervezési, ügyintézési feltárássá. A fentebb említett két adottság: a bejárat hiánya, továbbá a szabadtéri tantermek igénye vezetett ahhoz az elrendezéshez, amely az építészeti motívumok tekintetében is szervezni kezdte a házat.

—Az új főbejárat a Vénkert sétányra nyíló első fésűközbe került, felváltva ezzel a korábbi, Sinai Miklós utcai megközelítést, amelyet azonban az akadálymentesítési szempontok miatt változatlanul megtartottak. A főbejáratot tört síkú árnyékoló hangsúlyozza, útjára indítva ezzel azt az ornamentumot, amely végül az épület összes átmeneti terét, így a szabadtéri tanulóudvarokat és a tanári teraszt is jelölni kezdték. Barabásék könnyed gesztussal pakolt provizori-umi egy lépéssel közelebb tolják a kompozíciós forma felé az eredeti megastruktúrát, ezzel is igazolva az elrendezés rugalmasságát. Ám az is igaz, hogy ennek jótéményei – a strukturalisták és a metabolisták

06

várakozásaival ellentétben – nem feltétlenül a napi használat, mint inkább a jelenlegihez hasonló komolyabb ráncfelvarrások és átalakítások idején jelentkeznek. Ez a szövet ugyanis épp ily jól működne egy miesiánus, koppra üvegezett Farnsworth-adaptáció esetén, vagy egy önmagába fordult szuperátrium kázusán is.

TÉRTÖRTÉNETEK

—A tömegjeleken túl Barabásék hasonló magától értetődőséggel alakítottak egy kis piazzát az erre egyébként alkalmatlan, szivacszerű térstruktúrában. Kiszabadították a harmadik fésűpár torkolatát, a kapott teresedésbe pedig az ömleny részeként megjelenő könyvtárat és médiaszobát illesztették. Mindez szimbolikus és topografikus értelemben is közép-pontot adott egy olyan háznak, amely szerkesztését tekintve inkább szólt az egyneműségről, semmint a hierarchiáról.

—Mint látható, a fésűs beépítés rendkívül alkalmas volt arra, hogy sokféleségükben sem megkülönböztethető terei magától értetődően fogadják az új rendeltetéseket, palimpszesztként jelenítsék a beléjük írt új történeteket is.

—Ekler Dezsővel szólva [8] ez az új tértörténet a német iskolában az első fésűpárba – traktusba – helyezett szélfogóval indul. Ehhez csatlakozik a tankonyhát is magában foglaló közösségi étkező és egy diszponibilis próbaterem. A második fésűpár sétány felőli szakaszába került a tanári blokk a maga tárgyalóival és adminisztrációs helyiségeivel, az óvoda felé néző fogat pedig az első osztályterem foglalja el. A harmadik fésűpár jelöli az épület centrumát a tagok végén egy-egy osztályteremmel, az utolsó traktus pedig – az ovi felé néző osztályterem mellett – azt a nagybacska tornaszobát fogadja, amely kompromisszumos megoldásként ugyan, de pótolja egy klasszikus tornaterem

hiányát. Ehhez a részhez csatlakozik a játszótérként, sportpályaként és futókörként is működő udvar.

—A tanulóblokkok felépítése ötös rendszerű. Öltöző-foglakoztató-tanulószoba-terasz és zöldudvar képezi azt az együvé tartozó blokkot, amely jelenleg szellős ugyan, de lehetőséget ad arra, hogy a későbbiekben osztálytermekké alakítsák a foglakoztatókat is. Ez a jövőbizás egyébként egyáltalán nem indokolatlan: a város az ide települő gyárak miatt soha nem látott népességrobbanással és társadalmi átrendeződéssel számol.

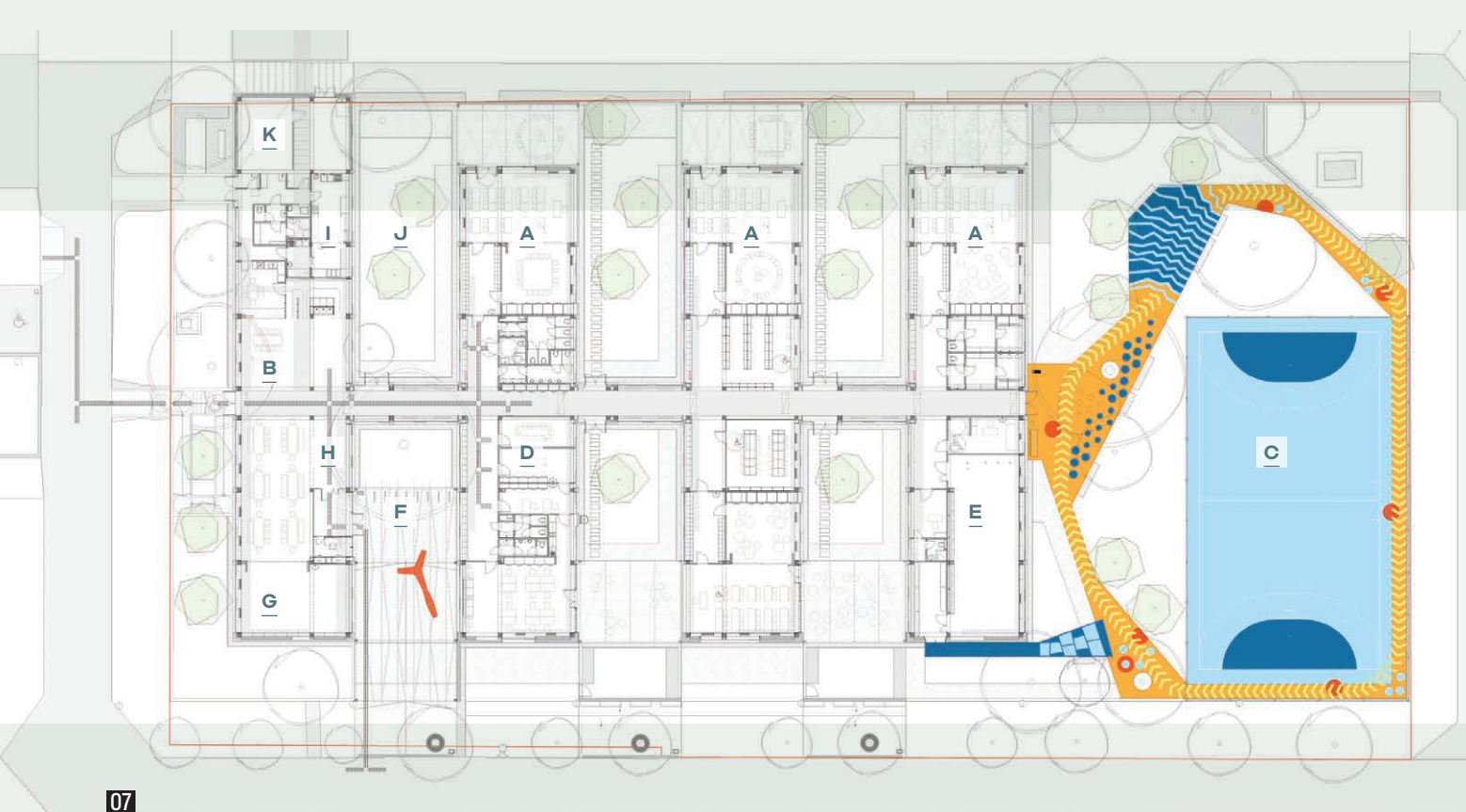
—A szabadtéri tanteremek toldalékként jelennek meg az óvoda felé eső oldalon, és a fogközöket foglalták el a sétány irányában. Ugyanitt, vagyis a Vénkertti sétány mentén húzott kerítés a tanulóudvarok ritmusában válik tömörré azért, hogy megőrizze a légterem intimitását. A tömör szakaszok térburkolattal csatlakoznak a sétányhoz, a falakon pedig szigetszerű leülőkön válhatnak pár mondatot a szülők egymással, míg a gyerekekre várnak. Noha a házat Barabásék alsósoknak tervezték, az alkalmas a felsősök oktatására is.

—Ez a képzetes palimpszesztus persze még érdekesebb lett volna, amennyiben sikerül megtartani a meglévő vasbeton pillérek és áthidalók nyersbeton felületét. Barabásék elképzelése az volt, hogy folyamatosan helyzetben tartják az épület tektonikáját és tartószerkezetét, mely utóbbi acélzsalsus házgyári elemsor lévén alkalmas volt arra, hogy akár „csupa-szon” is megjelenjen. Szinte az utolsó pillanatig harcoltak ezért, mígnem kényszerűn látták be, hogy a felületi sérülések javítása és a nem várt acélhevederezések ornamentumszerű kezelése hiába gazdagította volna a belsőt, megtolta volna úgy a költségeket, mint a határidőt.

06

07

07

07

ÉS VÉGÜL

—A tervezési munkák kezdete szinte tökéletesen egybeesett az országos Covid-karanténnal. Az általános iskolák távoktatásba kényszerültek, az egyetemek és kollégiumok hazaküldték a hallgatókat. Szinte egyetlen hét alatt nép-telenedtek el az ország közterei és szűnt meg közösségi élete. „Reggel az irodába érve – írja Barabás Lajos a tervezés történetét feldolgozó kéziratában – körbe-ültünk és feltettem a kérdést: Mi legyen? Ki hogyan vélekedik a helyzetről? Félnék-e és szeretnék-e homeoffice-ban dolgozni? A válasz egyértelmű és egyhangú „nem!” volt. Ebben a helyzetben nekem nem maradt más dolgom, mint megvédeni a munkatársaimat. Magunkra zártuk az ajtót, és mint egy titkos társaság, dolgoztunk reggeltől estig. Nem volt látogató és nem volt egyeztetésre szaladgálás. Maradt a ház és az elmélyült munka. Bármilyen zavaró tényező nélkül. Életem legeredményesebb és leg-hatékonyabb alkotói időszaka volt ez. Ebben született a német iskola.”

- A | Osztályterem és foglalkoztató
- B | Étkező-rendezvénytér
- C | Sportudvar egy futókörrel és játszótérrel
- D | Tanári
- E | Tornaszoba
- F | Gyülekezőudvar
- G | Diszponibilis rendezvénytér
- H | Szélfogó
- I | Tankonyha
- J | Zöldfelület
- K | Főzőkonyha

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Hamvas, Béla: *A bor filozófiája*, Medio, Budapest 2010.
- [2] Hamvas, Béla: *Öt génusz*, esszék, Magyar Közlöny, Budapest 2015.
- [3] Dénes, Eszter (ed): *Magyar Építészet 10-20*, Magyar Építész Kamara, Budapest 2021.
- [4] Erhardt, Gábor: „Jövőt építünk”, *Országépítő*, Vol 33, No 2 (2022), pp 47-51.
- [5] Düll, Andrea-Somogyi, Krisztina-Tamáská, Máté (eds): *Iskolaépítészlet Magyarországon*, Martin Opitz Kiadó, 2021.
- [6] Süli-Zakar, Szabolcs (ed): *PANEL, lét, közösség, esztétika - a lakótelepek hatvan éve / existence, community, aesthetics - sixty years of housing estates*, Modem Modern és Kortárs Művészeti Központ, Debrecen, Modem, 2019.
- [7] Kovács, Dániel: „Civis modernizmus: könyvben a debreceni modern három évtizede”, *épiteszforum* [online] 2020-11-24, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/civis-modernizmus-konyvben-a-debreceni-modern-harom-evtizede>> [utolsó belépés: 2023-04-25].
- [8] Ekler, Dezső: *Tértörténetek*, L'Harmattan, Budapest 2018.

- 06 Az iskola új képeses központja. A harmadik fogpár torkolatát kiszabadították és az így kapott terekbe a vizuális eszközökkel tagolt könyvtár- és médiaszoba került
- 07 Alaprajz

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS: Jenei Nikolett, Tarcsi László, Czirják Róbert

Borsay, Attila: **THREE-DIMENSIONAL GAME**
Citation: *Metszet*, Vol 14, No 3 (2023), pp 44-49,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.6>

Received: 27 March 2023

Accepted: 11 May 2023

Published: 24 May 2023

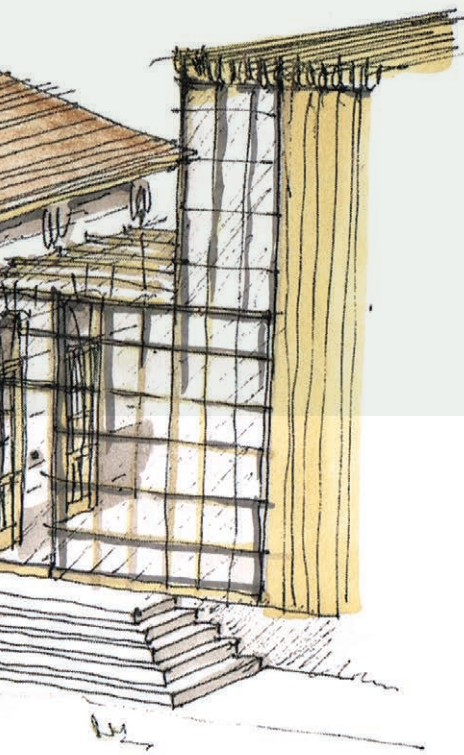
**ROMAN CATHOLIC KINDERGARTEN,
BUDAFOK, HUNGARY; ARCHITECT:
GÁBOR MÁTYÁS CSANÁDY DLA**

Negotiating between protected buildings, a complex cellar network and a sloping site the challenge was to provide a fully functional kindergarten that encompasses the historical and contemporary. Not only a three-dimensional test of skill also an exploration of "genius loci". That which must be preserved meets the need for contemporary intervention and assessment. What takes place, when and how: in the existing buildings, behind retaining walls or below new roofs. Eventually realized in harmony with the site and function.

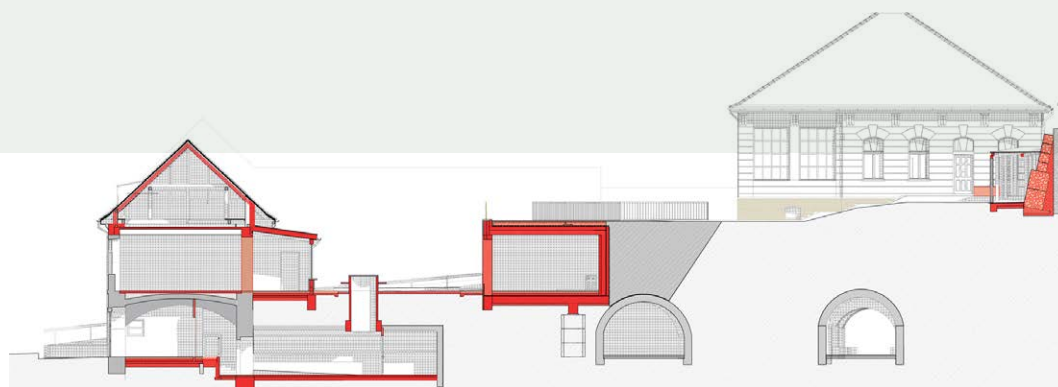
HÁROMDIMENZIÓS TÉRJÁTÉK

RÓMAI KATOLIKUS ÓVODA | BUDAFOK

Budafokon a központban vagyunk, érzékeny építészeti környezetben. A Savoyai Jenő téren a Szent Lipót barokk plébániatemplom [1] áll méltóságteljesen. Mögötte a plébánia és a régi-új óvoda, közvetlen szomszédságban a szecessziós Sacelláry-kastély, [2] melynek legendás bejárati épületét Tomay Tamás tervezte a '90-es évek elején. A közelségben a Törley pezsgőmanufaktúra ipari épületei, a historizáló Törley-kastély, valamint a 21. századi karaktert megcélzó Szomszédok piaca [3] izgalmas kompozíciója található.

- 01 Egy korai vázlat a felső kertben lévő egykori kántortanítói lak átalakításáról
- 02 Lejtőre merőleges metszet az alsó (utcai) épület pinceágán és a támfalba rejtett csoportszobán keresztül

02

ÉPÍTÉSZ |
Csanády Gábor Mátyás

FOTÓ |
Fábry Anna

SZERZŐ |
Borsay Attila

—A műemlékileg védett óvoda épülete a 19. század elején iskolának épült. Az elmúlt két évszázadban többször átépítették, bővítették, a kelet–nyugati lejtős terep az utcáról emelkedik erősen. A ház organikusan alakít ki teraszokat maga körül különböző szinteken, ezeket rámpák, lépcsők kötik össze. A főbejárat a telek előtt húzódó Anna utcáról nyílik, a főépület egy kisebb magaslaton áll. Az előkert leválasztott a szomszédos plébániakerttől, de alkalmanként a kettő összenyitható. A környék csendje idilli, a kilátás minden irányban gyönyörű, itt megállt az idő száz évvel ezelőtt. Kívülről nem látható, csak sejthető az épületek alatt, mögött meghúzódó pincerendszer, mely Budafok ezen részét teljesen átszövi és amely szorosan kapcsolódik a szomszédos közeli Törley-gyárhoz, annak múltjához. A környező dombokon a változatos nyomvonalú utcák mentén családi házak sorakoznak. A meglévő óvodaépületünk is ezt a léptéket őrzi, természetesen illeszkedik az épített közegbe.

—A tervezett óvoda a terepadottságok miatt egy háromdimenziós térjáték; a különböző terek, funkciók a ház eltérő szintjein, de szerves kapcsolatban helyezkednek el. Ezeket az északi oldalon hosszú lépcső köti össze, mely átszövi az egész házat. A tömegképzés követi a belső elrendezést, és végül egy U alakú beépítéssel felső zárt udvart, illetve egy játszókertet zár közre. A változatos elrendezést nyugodt tömegkompozíció rejti; az L alakú oldalhatáros épület léptékében illeszkedik a szomszédos plébánia zömök tömbjéhez. A főépület érzékeny hozzáértéssel újult meg, a kiegészítések finom építészeti gesztusokkal és anyaghasználattal válnak az egység részévé. A műemléki főépület nemesen egyszerű tömegképzése a vakolatdíszek elhagyásával még erőteljesebbé vált, a föld alá süllyesztett felső tömeg kerámiaburkolata a támfalak kőburkolatát idézik, a kültéri folyosó faszerkezete a kerti pavilonok, pergolák világát imitálja, megvalósítása ezen a helyen és ilyen formán helyes választásnak tűnik. Bravúros a föld alá süllyesztett szárny műszaki megoldása: az itteni föld alatti borospincek miatt kútalapokra helyezett gerendaráccsal kellett alátámasztani. A felső magas támfalat

01
02

10

03

04

gabion rakott kőfal szegélyezi, finom ellenpontot képezve a faszerkezet puhaságával és részletgazdag kialakításával. Figyelemreméltó a főépület tetőtér-beépítéséhez szükséges hagyományos kutyaól tetőablakok látványos, keret nélküli ragasztott üveg kialakítása, amely így alig észrevehetően visz fényt a belső terekbe a tetőn. Szellőzése motorikus mozgással lehetséges.

—A főépület téglalboztos szintjére az érkezőelőtér és a melegítőkonyha került; innen szállítják a napi négyszeri étkezéshez az ételt a csoportszobákba.

03

A házban összesen öt ilyen helyiséget alakítottak ki, kettő a főépület első emeletén kapott helyet, egy a mögötte lévő, támfalba süllyesztett új, lapostetős tömegben, egy további galériás a főépület hátsó szárnyában, és végül egy a felső különálló épületben. Ez utóbbit egy faszerkezetű, fedett-nyitott folyosó köti össze a főépülettel. A főépület hátsó és első csoportszobái között tornaszobát helyeztek el, közvetlen kapcsolattal a belső udvarral. A felső két csoportszoba egy játszókertet ölel körbe, külön köszönet az itt megőrzött és megmentett fenyőfáért.

09

04

Fontos, hogy egy kétszáz éves ház, megtartva alapértékeit, tudott átlényegülni a mai igényekre

05

- 03 Az utcáfronton talált kőkeretes ablak
- 04 Felső csoportszoba üvegfa
- 05 Az utcafront
- 06 A felső csoportszoba üvegfalának lamellái
- 07 A tetőtér egyik megtartott oszlopa az óvónők szobájában

06

07

—A főépület tetőtérében külön foglalkoztatók és az óvónők közös helyisége lelt otthonra. A rendkívül összetett és változatos téri program a feszes épület tömegének köszönhetően nagyvonalú és egyszerűen formált házban került elhelyezésre, a külső sokkal kisebbnek hat, mint a valós belső méret. Az épített tömeget pedig szervesen bővítik ki a külső térrészek; az udvarok és kertek egységesen szerkesztett elvek mentén egészítik ki az épületet, és válik ez által teljessé a kompozíció.

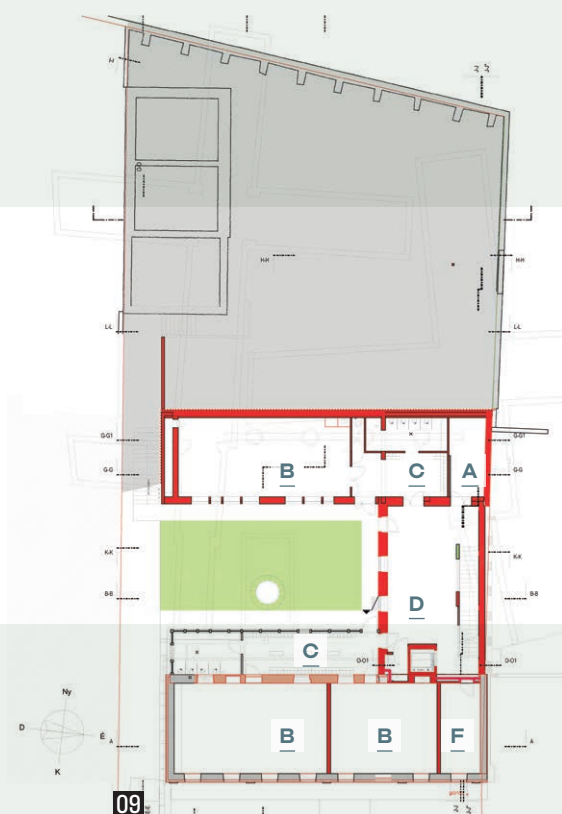
05

—A csoportszobák természetes fényrel világosak, a sok faanyag használata meleggé és otthonossá teszik az épületet a kicsik számára. A tudatos és alaposan végiggondolt tervezés eredményeképpen egy valódi gyerekparadicsom született, ahol a múltból adódó „genius loci” alapjain új minőség termett. Fontos, hogy egy kétszáz éves ház, megtartva alapértékeit, tudott átlényegülni a mai igényekre, és menekült meg legalább újabb 100 évre, egyúttal pozitív példát adva más hasonló hazai épületek rekonstrukciójához. Kis léptéke ellenére értő gondossággal

06
07
08

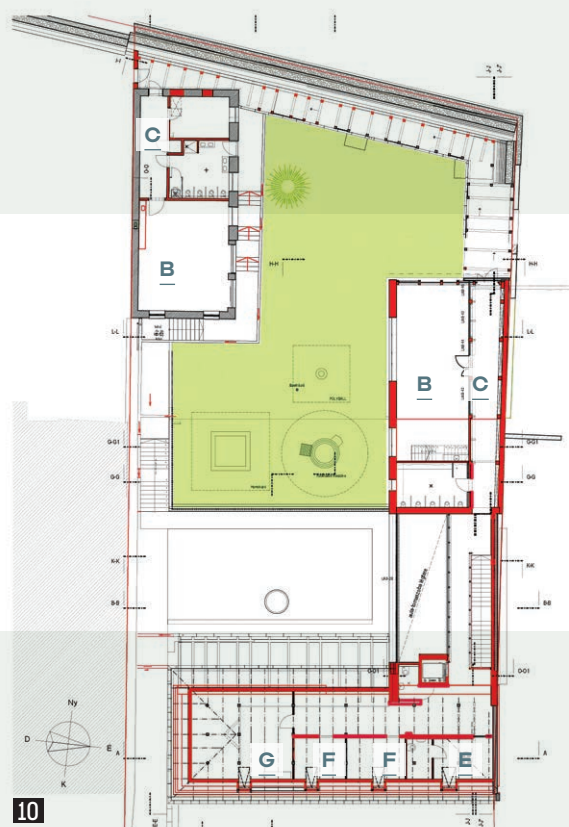

08

09

- A | Tároló
- B | Csoportszoba
- C | Öltöző
- D | Aula-tornaterem
- E | Orvosi szoba
- F | Iroda
- G | Óvónői szoba

10

és figyelemmel lett megvalósítva. A kortárs kiegészítések csak ott jelennek meg, ahol feltétlenül szükséges, a tervezés hagyja érvényesülni az eredeti épület építészeti erejét, finoman egyensúlyozva a felújítás és bővítés elemeit, miközben mindvégig szem előtt tartja az épületet használó gyermekek szempontjait. A helyszín, a ház és a funkció tökéletes harmóniát alkot szűkebb és tágabb környezetével.

11

- 08 A felső csoportszoba üvegfala
- 09 Földszinti alaprajz
- 10 A vezérszint alaprajza
- 11 Belső híd az aulában
- 12 A tervezett látványrajz

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Bajkó, Ferenc et al: *Budapest templomai: Budafok-Tétény, XXII kerület*, Budapesti Városvédő Egyesület, 2006, p 48.
- [2] Sisa, József: *Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon a historizmus korában*, Akadémiai doktori értekezés, pp 289-290, hozzáférhető: <http://real-d.mtak.hu/83/3/Sisa_kastelyepiteszet_historzimus.pdf> [utolsó belépés: 2023-04-14].
- [3] Lévai, Tamás: „Emberi lépték és léptek - Budafoki Szomszédok piaca”, *Metszet*, Vol 7, No 6 (2016), pp 34-37.

ÉPÍTÉSZ: Dr. habil Csanády Gábor Mátyás DLA | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS: Pálfi Flóra Barbara | STATIKA: Aninger Judit, Mermeze Magdolna, Varga Tibor, (Támfal: Juhász Miklós) | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Zvolenszki László | ÉPÜLETVILLAMOSSÁG: Tibai Tamás | LIFTTERV: Némethy Zoltán | KERTTERV: Jordán Klára, Mailingerné Gyurkovics Katalin | TÚZJELZŐ TERVEZŐ: Fraknóy Zsolt | TÚZOLTÓ TERVEZŐ: Hársfalvi László | ÜVEGTERVEZŐ (FELÜLVILÁGÍTÓK): Donko Ádám | BERUHÁZÓ: Esztergom-Budapesti Főegyházmegye | KIVITELEZÉS: E-Builder, Esze György, Garajszki Ferenc, Potyók István

Lányi, Béla: D50 WITH SOUL!

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 50-55,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.7>

Received: 18 September 2022

Accepted: 26 April 2023

Published: 24 May 2023

THE ARCHDIOCESE OF ESZTERGOM-
BUDAPEST CONFERENCE CENTRE,
BUDAPEST, HUNGARY; ARCHITECT:
TAMÁS NÉMETH

The conversion of church buildings for secular purposes is an increasingly relevant planning task these days. We encountered an unusual version of this, rich in ideas, near the Városliget in Budapest, at Damjanich utca 50. Architect Tamás Németh not only recognized the spiritual message of the original building, but also adapted it to the 21st century environment and made it an attraction of the new conference centre. The existing building restored to create administration and conference spaces with a new addition providing accommodation for visitors.

01

D50 LÉLEKKEL!

AZ ESZTERGOM-BUDAPESTI FŐEGYHÁZMEGYE KONFERENCIA-KÖZPONTJA |

BUDAPEST

Egyházi épületek világi célra történő átalakítása manapság egyre aktuálisabb tervezési feladat. Ennek egy szokatlan jellegű, ötletekben gazdag változatával talákoztunk a budapesti Városliget közelében, a Damjanich utca 50. alatti D50 konferencia-központ esetében. Németh Tamás építész nemcsak felismerte az eredeti épület szellemi és lelki üzenetét, hanem 21. századi környezetbe illesztette és az új konferencia-központ vonzerejévé tette.

- 01 Új arcot öltött a hányatott sorsú, ősi épület
- 02 Szervesen kapcsolódnak a régi és új épületszárnyak
- 03 Az eredeti bejárat megújult térrendszert tár fel

02

03

ÉPÍTÉSZ |
Németh Tamás

FOTÓ |
Várallyay Molnár Tádé

SZERZŐ |
Lányi Béla

RÉGEN ÉS MOST

„A D50-et Mailáth püspök úr vette meg az atyák közösségének” – mondja Blanckenstein Miklós atya, a házat egykor használó Regnum Marianum katolikus közösség tagja. [1; 2, p 9] „Közösségben laktak itt akkoriban olyan papok, akiknek fő feladata iskolai hitoktatás és nem kifejezetten a plébániai munka volt, ezért kellett a ház – magyarázza. – De megváltozott a világ. Ma mi, a közösség tagjai, mindnyájan plébániákon élünk.” Majd rátér az épület történetére, mely kezdettől fogva a főegyházmegye tulajdonát képezte, bár a regnumi atyák* lakták. „Az udvaron kápolna állt, amelyet a II. világháborúban egy bomba elpusztított. A regnumi atyákat a szerzetesrendek feloszlatása után a házból elzavarták.** Különféle intézmények működtek a házban, később állami gondozott fiatal házaspároknak volt átmeneti otthona. Ettől a háztól meg kell különböztetni a Magna Domina Hungarorum plébániatemplomot, amely a Dózsa György úton az I. világháború után épült fel. Ezt Rákosiék felrobbantották, a plébánia területe pedig a XIV. kerületi domonkos templomhoz került. A templom és a Regnum-ház tehát két külön egység. Ugyan az atyák akkoriban már nem laktak ebben az épületben, az 1956-os forradalom alatt a Damjanich 52. utcára nyíló szuterénjében egy volt regnumi atya kápolnát rendezett be. Meglepő módon ezt később nem tiltották be.”

—Blanckenstein Miklós atya 1975–1977 között szolgált a pincekápolnában. Az épület ezt követő történetére már személyesen emlékszik. „A rendszerváltás után az egyházi ingatlanrendezés során a Damjanich utca 50. is a rendezendő ingatlanok listájára került. Paskai bíboros úr azt tervezte, hogy az ingatlan visszacapását követően kedvez a Regnumnak. Az akkori házfőnököt, Györgydeák Márton atyát helyezte oda, hogy a belső udvarba plébániát építtessen. Azonban a ház visszaadása sokáig elhúzódott, mindössze egy kápolna nyílhatott meg az épületben. Mivel ezt használhatták a hívek, ezzel egy időben a régi pincekápolna, mint liturgikus tér megszűnt. A kilátástalan helyzet miatt a főpásztor úgy döntött, hogy a plébánia területét

04 Kerti hangulat a Városligeti Fasor felőli oldalon

véglegesen a Rózsák terei plébániához és a Thököly úti Rózsafüzér Királynéja Plébániához, a volt domonkosokhoz csatolja, Györgydeák Márton atyát pedig elhelyezte. Erdő Péter bíboros úr idején került a D50 véglegesen a főegyházmegye birtokába, innentől válik érdekessé az új funkció – állapítja meg az atya, majd hozzáteszi: A Regnum Marianum közösségének nincs többé lehetősége az ingatlan használatára.”

—Azt is tudni kell, hogy az épület világi célra épült a 19. század végén, mégpedig egy olyan telken, amely a Damjanich utcától a Városligeti Fasorig húzódott. *** Magas belső terei annak a korszaknak az útkezesítésére utalnak: miképpen lehet a több emelet ellenére olyan elegáns városi palotákat építeni, amilyenek addig inkább csak vidéken voltak? A papi közösség tényleges ittléte alatt a használat, később pedig az épületet övező városi legendák tették ezt az épületet valóban szakrálissá. **** Érthető, hogy nemcsak a Damjanich utca régi lakói, hanem sok magyar katolikus is nagy érdeklődéssel figyelte, hogy mikor történik már valami a hányatott sorsú, ősi épülettel. Közben a környék egyre erősebben fejlődött. Múzeumok és látványosságok települtek az épület közelébe. Felmentek a telekárak. Bele kellett kezdeni egy hosszan tartó munkába.

AZ ÉPÍTETŐ ELVÁRÁSAI

—Marad-e tehát valami a technokrata branding, vagyis az „D50” mögött a régi Regnum-ház üzenetéből? Átvállal-e az épület valamit a főegyházmegye lelki munkájából, vagy csak áttételesen, jövedelmével támogatja azt? Németh Tamás építész, a budapesti KIMA Studio vezetője átérezte, hogy nemcsak egy régi épület új funkcióra történő adaptálásáról van szó, hanem annak valamilyen módon meg kellene testesítenie az épület történelmi és lelki üzenetét is. [6] „Adva volt ez a visszakapott épület, melyet úgy kellett felhasználni, hogy a fenntartó főegyházmegye rendezvényeinek ne csak helyet, hanem jelleget is adjon. Fontos

volt még a jövedelmezőség is, hogy ez az épület tudja támogatni a főegyházmegye vallási tevékenységeit” – vázolja fel az építész a feladatot. Milyen programot kellett tehát megvalósítani? „A mintegy kétszáz fős konferenciateremhez igazodott a többi helyiség listája. Ezt a számot kellett visszaadni egyben és felbontva is – úgy, hogy a kisebb termek összes befogadóképessége körülbelül megegyezzen a nagyteremével, mivel egy-egy nagyelőadás után csoportmunka következhet. Sőt, a 35 összkomfortos szoba férőhelyszámát is ehhez a számhoz kellett illeszteni.”

—A tervezők azonban perspektivikusan gondolkodva kibővítették volna ezt a programot. Szerették volna organikus egységgé formálni a főegyházmegye itteni ingatlanjait: a Damjanich utca 48. alatti egyházi irodaházat, a D50-et, és az innen átjárással megközelíthető Városligeti fasor 40.-et, a Magyar Katolikus Püspöki Kar székházát. Ha nem is az ő elképzeléseik szerint, víziójuk fő ötlete, az eddigieknél jóval nagyobb befogadóképességű csarnok most megvalósul: a 48-as szám belső udvarán egy 300 fős konferenciatermet létesítenek a korábbi melléképületek helyén.

HELYSZÍNI ADOTTSÁGOK

—„Az utca felől mindkét oldalon alkalmazkodnunk kellett a meglévő épületekhez – sorolja az építész az ebből fakadó gondokat és gondolatokat. – Nemcsak a szokásos kötöttségeket kellett figyelembe venni, hanem szabálytalanságokat és előreláthatatlan problémákat is. Teljesen helytelen, hogy a nyolcéves használaton kívüliség idejét kihasználva az egyik szomszédos épület (Damjanich utca 52.) tűzfalán egyes lakók önkényesen ablakokat nyitottak, és ezzel korlátozták a mi telkünk lehetőségeit. Azonban nem volt időnk pereskedésre: engedtünk, és az épületet távol tartottuk attól a tűzfaltól. A föld alatti parkolóba vezető rámpát helyeztük el azon a részen, felette pedig szabad légteret biztosítottunk. Ez a rámpa az utcai homlokzattól indul, ahol a meglévő homlokzathoz

kellott kiharítani számára egy részt” – fejt ki Németh Tamás. Kétségtelenül szépséghiba, azonban a helyszíni adottságokból következik és kikerülhetetlen.

TÖMEGBŐVÍTÉS, BELSŐ FELTÁRÁS

—Mérlegelni kellett tehát, hogy miképpen lehet az előírt programot megvalósítani ezen a helyen, a visszakapott volt regnumi székház meglévő építészeti és lelki értékeinek fenntartásával. Gyorsan kiderült, hogy a konferencia-központ helyiségigényei miatt az eredeti épület átalakítása mellett hozzáépítés is szükséges. A kibővített épület komplex, sajátos tömege és kontúrja a régi épület geometriájából vezethető le. A mostani dupla L alaprajz úgy alakult ki, hogy az eredeti épület alaprajzát belső udvarának átlójára tükrözték. Így a régi, félig nyitott udvar geometriája megőrződött és felértékelődött akkor is, ha ma már csak az első emeleten jelenik meg, mégpedig a földszinten beépített nagyterem zöldtetőjének méreteiben és formájában. Az új szárnyak metszetben is szinte megismétlik az eredeti épületet, de szerényebben: kisebb belmagasságokkal és alacsonyabb tetővel. A régi szárnyak helyenként 4,40 méteres belmagasságaihoz képest az új szárnyakban mindössze 3 méteresekeket találunk. Így az új és a régi rész szintjeinek összekötését csak furfangos ötletekkel lehetett biztosítani. Helyenként pótlépcsőfokokat iktattak be. A lift pedig két oldalra nyílik, hogy balra a régi, jobbra pedig az új épület-részre engedje ki utasait.

—Az épület tömegének illetően bővítése után a bejáratok és a fő helyiségek számára kellett megtalálni azt az elrendezést, amely alkalmas a legkülönbözőbb rendezvények multifunkcionális lebonyolítására. Ennek gerince a középben található gyalogosbejáró, mely impozánsan tárja fel a központ belső terét. A régi széles kapualjából alakították ki. Szép klasszikus oszloppal és boltozataival mindenkit figyelmeztet az épület ősi és szakrális jellegére. Járművel viszont oldalt, a Damjanich utcai homlokzat jobb oldalán lehet behajtani, ahol eredetileg szobák voltak. A két bejáró között helyezkednek el a recepció és a biztonsági őrség helyiségei, melyek így mindkét oldalt ki tudják szolgálni.

MULTIFUNKCIONALITÁS

—A földszint kerti frontján három terem kapcsolódik egymáshoz: a nagyterem (Esztergom terem, 200 főre), a vele párhuzamos kávézó, valamint a mindkettőt kiegészítő előtér, mely a gyalogosbejáróhoz csatlakozik. Így a konferenciák szüneteiben a résztvevők számára többféle kikapcsolódási lehetőség is adódik. A tervezők ügyes építészeti eszközökkel képezték az egykor felszabdalt kis terekből szerves és nagyvonalúan egyesíthető térrendszert. Különösen érdekesek a nagyterem teherhordó, de esztétikai motívumot is képező köroszlopai. A nagyterem megnyílik a kert felé, vagyis jó időben még szabadtéri beszélgetésekre

is ki lehet ülni. Ezt a térrendszert egészíti ki a második szint 60 fős kisebb konferenciaterme, illetve az alagsor mobilfallal kétfelé osztható előadóterme.

A megvalósított multifunkcionalitás azonban, a fenntartó eddigi tapasztalatai szerint, problémát is jelenthet. Ha a kávézó nemcsak kávézó, hanem a kültéri parkolók megközelítésére is szolgál, akkor a járkálás zavarhatja nemcsak a kávézó vendégeit, hanem a szomszédos nagytermet is. Mivel különlegesen igényes rendezvények speciális térigényt, hosszú előkészítést és alapos utómunkálatokat igényelnek, ezek lebonyolítását tulajdonképpen akadályozza az egyébként kiválóan működő multifunkcionalitás, hiszen a legtöbb teret szinte mindig használják. Márpedig az ilyen igényes rendezvények iránt is nagy az érdeklődés, például kormányzati intézmények és cégek részéről.

—Van kápolna is. A földszint másik oldalán, a gyalogos bejáróból nyílik, mely elvileg a környék híveinek is rendelkezésére állhatna anélkül, hogy belépnének a portán túli területre. Ez építészeti szempontból biztosítható, azonban mégsem szoktak itt nyilvános szentmisék lenni. Inkább egy őskeresztény közösségi térre, vagy szentségi kápolnára hasonlít a helyiség, melyet azonban még nem szenteltek fel. Igen érdekes, komplex megvilágítási rendszert alkalmazott a belsőépítész, melyet a sekrestyéből lehet az igényekhez alkalmazni.

ELLÁTÁS, ELHELYEZÉS

—Reggelit a szállodavendégek számára általában az előterekben szolgálnak fel, különösen a pincszinti terem előtérben. A kávézó jobb lenne reggeliztetésre, de általában mégsem erre használják, hiszen a szomszédos nagyterem igényesebb rendezvényeit zavarhatná a kávézóban zajló sürgés-forgás. Munkaebédek ugyan megoldhatók a konferenciatermekben, hosszabb és fontosabb rendezvényeknél azonban olyan szünetet kell biztosítani, amikor étkezni és kávézni is lehet. Ezt a sokoldalú teremválaszték kiválóan lehetővé teszi. Az ételt külső cégek szállítják, de a pincében elhelyezkedő melegítőkonyha készíti elő fogyasztásra. Sokféle szállodai szobát kínál a konferencia-központ, ezért ki-ki megtalálja azt, amit igényel és meg tud fizetni. Az elegánsabb szobák természetesen az utcafrontra néznek, míg a hátsó szárnyban foglalnak helyet a jutányosabb árúak. Az első emeleten egy tárgyaló előtérrel kiegészített érseki dolgozó- és fogadószobát is kialakítottak, a mindenkori esztergom-budapesti érsek, vagy más fontos méltóságok számára.

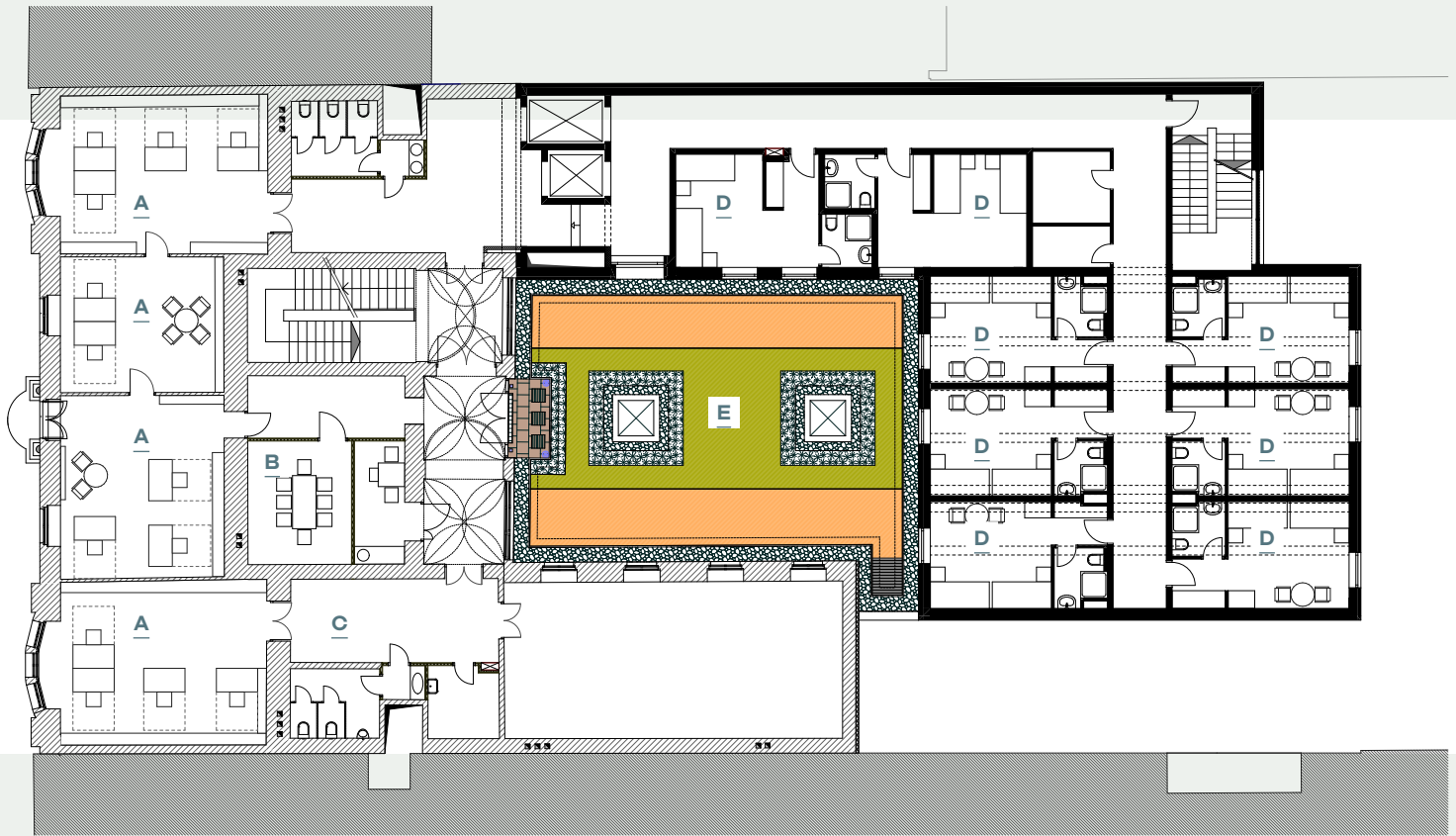
„KIBÚJTUNK A FÖLDBŐL...”

—A kivitelezés óriási kihívását a földmunkák jelentették, hiszen ez a terület évszázadokon át mocsár volt. A pincegarázs és annak rámpája felül ugyan elválik a szomszéd tűzfaltól, alul azonban, együtt a föld alatti

04

02

03

05

05 Első emeleti alaprajz

06 Lélek és életerő fogad az előcsarnokban

- A | Iroda
- B | Tárgyaló
- C | Nagyterem
- D | Szobaegység
- E | Belső udvar, zöldtető

garázzsal, egészen közel haladnak az 52-es szomszéd épület alapozásához, sőt 1 méterrel az alá is ereszkednek. Ezért az alapozásnak azt a szakaszát meg kellett erősíteni cölöpökkel. A gondos tervezés és munka ellenére repedések keletkeztek egyes lakásokban.

„Mindegyik lakóval személyesen ültem le tárgyalni – mondja az építész –, és mivel az alapozásokra nem tudunk előzőleg biztosítást kötni, bíboros atya minden károsultat kifizetett. A lakók kizárólag pénzt kértek, és nem az eredeti állapot helyreállítását, hiszen inkább apróbb repedésekről volt szó” – fűzi hozzá.

„Azután egy pillanatra elkomorodik az arca. „Egyszer fél évre abba is maradt az építkezés, mivel a szomszéd épület hátsó erkélyfrontján egyes oszlopok meglazultak és kidőltek. Ezek nem voltak szerkezeti elemek, csak díszítések, de már egy kis mozgás után az épület ezekre terhelt rá, amit nem bírtak. Miután megerősítettük ezeket a szerkezeti elemeket, szerkezettervező szakvélemények alapján ismét megkezdtük a munkát” – hangzik a „happy end”. Azt is elmondja, hogy az építető eredetileg háromszintes mélygarázst szeretett volna, de mivel ez a terület mocsár volt régen, a talajviszonyok ezt nem engedték meg. Így maradt két parkolószint: egy a felszínen, egy a föld alatt.

„Nagy megkönnyebbülés volt, amikor végre kibújtunk

a földből” – emlékszik vissza Németh Tamás. Utána már, a tapasztalt kivitelezőnek és a jól megalapozott terveknek köszönhetően ütemesen folytatható a kivitelezés.

RENDSZERBEN GONDOLKODÁS

„Itt is rendszerben kell gondolkodni ahhoz, hogy sikeresek legyünk. Sokféle tevékenység céltudatos és jól koordinált rendszerében” – fűzi hozzá egy helyi vezető, aki ezt a rendszerképességet tartja a konferencia-központ fő építészeti értékének. Valóban, ez az épület nemcsak időbeli rendszereket, újat és régít kapcsol össze, hanem olyan hatékony térrendszert biztosít, mely fizikai, szellemi és lelki élményt nyújt, a feladatok hatékony elvégzése érdekében. Fontos, hogy az építész által megálmodott és anyagba öntött rendszerhez a főgyűházmegye olyan menedzsmentet rendel hozzá, mely szintén rendszerben gondolkodik. Viszont az is nagyon fontos, hogy ennek a konferencia-központnak lelke is legyen: nemcsak elvben, hanem a dolgozók hozzáállásában is. A pragmatikus elnevezés ellenére is.

06

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Interjú Blanckenstein Miklós atyával (kézirat)
- [2] **Dobszay, János:** *Így - vagy sehogy! Fejezetek a Regnum Marianum életéből*, Budapest 1991.
- [3] Schematismus Venerabilis Cleri Archidiocensis Strigoniensis, Esztergom 1916, p 242.
- [4] **Emödi, László:** *A Regnum Marianum története, 1900-1970*, Budapest 2016, pp 64-65.
- [5] Az Andrassy úti villanegyed monográfia előkészítő munkáinak folytatása és lehető befejezése [pályázat], hozzáférhető: <<https://docplayer.hu/2670023-Palyazat-cime-az-andrassy-uti-villanegyed-monografia-elokeszito-munkainak-folytatasa-es-leheto-befejezese.html>> [utolsó belépés: 2023-04-14].
- [6] Interjú Németh Tamás építésszel (kézirat)

VEZETŐ TERVEZŐ, IRODAVEZETŐ: Németh Tamás | TERVEZŐIRODA: Kíma Stúdió Kft. | ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ: Debreczeni Árpád | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS: Török Zsófia | BELSŐÉPÍTÉSZ TERVEZŐ: Kutlik Csilla | TARTÓSZERKEZETI TERVEZŐ: Stágel László | GÉPÉSZETI TERVEZŐ: Mangel Zóárd | ELEKTROMOS TERVEZŐ: Kapitor György | TŰZVÉDELEM: Decsi György | KÖRNYEZETTERVEZÉS: Andaházy László | GENERÁLKIVITELEZÉS: Laterex Zrt.

* Az egyházmegyei sematizmus az állományba vett Regnum Marianumot a következő szavakkal említi: „Sacerdotes adioec in instituto Regnum Marianum habitantes”, azaz „Főegyházmegyei papok, akik a Regnum Marianum Intézetben laknak”. [3]

** Emödi László egykori házfőnök így emlékezik vissza: „Azt sem Hamvas püspök úr, de még Beresztóczy helytartó sem kockáztatta meg, hogy feloszlassa a Regnumot. Végül is úgy kezdődött, hogy a helynök elrendelte, ne misézünk a Házban. Írásban kaptuk a szót. Házfőnökünk, Werner atya azt felelte, hogy ez a rendelkezés „iure divino” nem érvényes. Ijedt világ volt akkor Budapesten. A szerzetesrendek feloszlása folyamatban volt. Egyes rendházakat erőszakkal kiürítettek, és a rendtagokat internálták. A hittan oktatóit nemrégiben bocsájtották el. Egy-két szóért börtönt, internálást lehetett kapni. Szájáról szájra szállott abban az időben házfőnökünk bátor szava: „iure divino”. Ébresztő hatása volt! Isteni jogra hivatkozott. Maga az is merész dolog volt, ha valaki azt mondta: létezik isteni jog. Istennel is számolni kell! Werner atya tekintélye eltéréblyesedett Budapesten. Azzal folytatódott, hogy az Esztergomi Főegyházmegye följánlotta a maga tulajdonát képező Damjanich u. 50. számú házat államosításra. Államunk elfogadta a felajánlást, és sürgette, hogy a kiürített házat adja át neki az egyházmegye. Így az Érseki Főhatóság elrendelte, hogy a Házat hagyjuk el. Mindegyikünknek diszpozíciót adott. Nem esett egyetlen szó sem a Regnum Marianum megszüntetéséről.” [4]

*** A fasori kertek Damjanich utcai felének változása csak részben egyezett meg a Benczúr utcaival. A régi földszintes házak itt is sorra eltűntek, csak az utca elején a két egykori Sebastiani-féle házra emeltek emeletet, közülük az egyikben működött a két világháború között híres németnyelvű iskola, a Reichsdeutsche Schule/ a Reichschule. A többi épület eltűnt, és helyükre bérházak épültek az 1880-as évektől folyamatosan az 1930-as évekig. A bérházak tervezői általában kihasználták a telek fekvéséből adódó előnyöket, és az utcai szárny mögé, a belső udvar túloldalára egy kerti szárnyat is építettek, amelynek lakói a fasori kertekre nyíló ablakok előnyeit is élvezhették. Ez a rendszer hasonló volt a Benczúr utcai palotákéhoz, ámde ezek a házak nagyobbak, általában háromemeletesek voltak, és nem egy, hanem sok lakás volt bennük. Az egykori Kassalik-telek Damjanich utcai oldalára már a húszas évek végén épült a 40-42. szám alatti hatalmas ikerbérház; ezek az épületek egy új beépítési rendszert preferálva, főfrontjaikkal nem az utcára, hanem egymás felé fordulnak. [5]

**** A Ház eredeti állapotát így mutatja be egy visszaemlékezés. „A Ház homlokzata beillett a többi Damjanich utcai ház közé. Díszes, nehéz kovácsoltvas kapuja volt. Amint beértünk, négyszögletes, keramitos udvarra értünk. Ezt a kis udvart latinos szokás szerint kvadrumnak neveztük. A kvadrumban állva kiderült, hogy a Ház háromemeletes és »U« alaprajzot képez. Ennek az U-nak nyitott részét beépítette a kápolna. A kápolna szép épület volt, a századvég kevert stílusában. A főoltár és a két mellékoltár azért volt szükséges, mert a közösség máshol el nem foglalt papjai mind ott miséztek. A kápolna homlokfalának jobb szélén, kis ajtón át, ki lehetett jutni az udvarra. Ez emlékezetem szerint elég nagy volt, mert még métát is tudtunk játszani benne... Az udvar végén, később földszintes, de terjedelmes házacska építettek. Ennek »cserkészház« volt a neve. [2, pp 16-17]

A BUDAPESTI ZÖLD INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE - A NÉPLIGET MEGÚJÍTÁSÁRA KIÍRT ÖTLETPÁLYÁZAT

SZERZŐ | MÁRTON ANNAMÁRIA
(BÁNÁTI + HARTVIG ÉPÍTÉSZIRODA)

—A klímaváltozás fenyegető árnyékában egyre fontosabb téma a városi zöldterületekkel való megfelelő gazdálkodás. Budapest belső kerületeiben 1–4 m² között van az egy főre jutó aktív zöldterület nagysága, de a város egészére vetítve is csupán néhány m²-rel jobb a helyzet. Megfogalmazott cél 2030-ig ennek jelentős növelése, de ezen a szándékon túl fontos a már meglévő adottságok optimalizálása, értékbe helyezése.

—A Radó Dezső Terv – a Főváros Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akciótervének feladata a 2017-ben elfogadott Budapest hosszú távú zöldinfrastruktúra-konceptiójában megfogalmazott célok középtávon megvalósítandó programokra és projektekre bontása. A Népliget Budapest parkhálózatának legnagyobb zöldfelülettel rendelkező, gazdag múltjához képest kissé elhagyott állapotú parkja, ezért a Radó Dezső Terv kulcsprojektjei között szerepel.

—Bár a 129 hektáros kiterjedésű terület Budapest egyik legnagyobb közparkja, jelenlegi állapotában inkább negatív asszociációkkal küzd, mint hogy népszerűségnek örvendjen: távol van a városközponttól, megközelítése nem egyszerű és közbiztonsága hírhedt. Rozsdaövezet veszi körül, mely éppen erős rehabilitáción megy keresztül: megnyitotta kapuit az Eiffel Műhelyház, tervek szerint ide költözik a Közlekedési Múzeum, és a Déli Körvasút építése során a Népliget megálló és környéke is megújul. A park egykor gazdag faállománya korhad, zöldfelületei az elhagyatottság jeleit mutatják.

—2022 nyarán hirdették meg a Népliget megújulását célzó ötletpályázatot. A megfogalmazott cél, hogy elhagyott parkból élettel teli közpark szülessen, a kert történeti jellegét tiszteletben tartó, izgalmas és a klímaváltozás kihívásaira választ adó kialakítással. Konkrétabb feladatként megfogalmazódott a park belső forgalmának temperálása, a burkolt felületek csökkentése, új városszerkezeti kapcsolatok erősítése, kulturált érkezési pontok kialakítása; bezárt, értéktelen épületek elbontása, rekreációs funkciók bővítése és a szükséges kiszolgálófunkciók telepítése, átgondolt módon.

FONTOSABB TÖRTÉNETI MÉRFÖLDKÖVEK:

—A 19. század első felében ipari területként létező területet 1855-ben kezdték el akácfákkal beültetni a kőbányai futóhomok megkötésére. Nem sokkal később megszülettek az első tervek egy park létrehozására. A platánokkal, kőrissel, juharfákkal és hársakkal tarkított liget, meg persze a mutaványosokkal telített övezet egyre népszerűbbé tette. Mai arculatát, útrendszerét Ilseemann Keresztély alakította ki. Noha a '30-as években, fénykorában, egy rövid ideig a Városliget vetélytársának bizonyult, mindvégig az alsóbb társadalmi rétegek, a Tisztviselőtelep és a Ganz-MÁVAG-kolónia lakosai látogatták, pedig anno a város egyik legjobb sétahelyeként emlegették.

—Végleges méretét 1942-ben érte el. Az utóbbi húsz évben erőteljes hanyatlásnak indult. 2005 óta alanyi jogon védett, történeti kertként nyilvántartásba vett közpark.

—A felhívásra 16 pályamű érkezett, melyből a bírálóbizottság 6 tervet tartott értékesnek és szakmailag megalapozottnak, de egyértelmű első díjat nem osztottak ki. A zsűri úgy ítélte, hogy a pályázatok közül egyik sem fogalmazott meg olyan javaslatot, amely koncepcióterv szintjén teljes mértékben elfogadható irány lenne, és a park felújításának továbbtervezéséhez önmagában alapul szolgálhatna.

A KIEMELT TERVEK AZ ALÁBBIK SZERINT LETTEK RANGSOROLVA:

—Második helyet ítéltek a 4D Tájépítész Irodának. Javaslatuk szerint a történeti térszerkezet és úthálózat megtartása és megújítása visszafogott rekreációs programmal és gazdag növényalkalmazással párosul. A pályamű a parkot a látható értékek és adottságok gazdagításával és a rejtett értékek feltárásával, a városi vadon kertépítészeti eszközökkel való finomhangolásával javasolja zöldfelületi, városökológiai, közparki, történeti kerti rangjában megújítani.

—Harmadik helyre három koncepciót szavazott meg a zsűri. Az Újirány Tájépítész Kft. tervei az ökológiai, kulturális és társadalmi megújításra fektettek kiemelt hangsúlyt. A terv a parkerdei állapotnak a védelmét tűzi ki célul, az úthálózat és a tisztásrendszer részleges visszaállítására figyeltek. A zsűri értékelése szerint ez a terv mind tájépítészeti tartalmát, mind a megvalósítás módszereit tekintve

korszakát is képesek megidézni. Ugyanakkor nem zsúfolja tele a parkot különböző funkciókkal, hanem tág teret ad a park karakterét meghatározó meglévő növényzetnek, faállománynak, és ezt a természetszerű hangulatot erősíti a szinteztettség javítása, a kortárs növényalkalmazás, a gyűjteményes kert jellegének erősítése.

—A Garten Stúdió Kft. és az Objekt Tájépítész Iroda Kft.

pályaművei kiemelkedő rész megoldásokkal tűntek ki, ezért ezeket megvételre javasolta a bírálóbizottság. Az előbbi értékes eleme a klímaturatosságra való törekvés a kivitelezés (helyben bontott anyagok felhasználása)

a többi pályázattól eltérő, jól végig gondolt elképzelést tartalmaz. A fokozatos társadalmi együttműködés keretében történő felújítás fókuszában a kialakult parkerdei karakter védelme áll. Kiemelkedően értékesek a terv társadalmi és környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos javaslatai, valamint egyes részterületek kialakítására adott felújítási javaslatai.

—Az OpenSpace Kft. által készített pályázat kerüli a látványos, öncélú attrakciókat, szép megoldásokat ad a fennálló problémákra. A pályamunka legerősebb gondolata a természeti értékek védelme és a kialakult táji értékek megőrzése. A felhagyott történeti tereket szeretné újraéleszteni a meglévő faállomány maximális figyelembevételével. A pályamű visszafogottan, nem látványosan, de okosan kezeli a park megújítását, erős hangsúllyal a meglévő természeti értékekre és a meglévő angolpark karakterre.

—A Geum Műterem Kft. pályázati terve a Népliget megújítását – a történeti kert értékeinek elsőbbsége mellett – a városi park rekreációs szolgáltatásának erősítésével képzei el. Funkcióbővítő ötletekkel, programokkal, kortárs dizájnnal, amelyek a Népliget történetének egy-egy

és az üzemeltetés (közösségi komposztáló, avar helyben tartása, extenzív gyepfelületek, ökológikus élőfeleületek) során. Az utóbbi bátran nyúl a helyi adottságokhoz, miközben harmonikus, kifinomult tájépítészeti koncepciót tükröz. Jól megtalálja a történeti kert tájképi útvalvezetéséhez kapcsolódó kortárs formákat.

—A hat díjazott pályamű ötleteiből összeállított terv még nagyon sokféle lehet, de megállapítható, hogy a zsűri a történeti térszerkezetet sikeresen megidéző, természetközeli, funkcionálisan és építészeti szempontból visszafogott terveket részesítette előnyben, így talán erre az irányra számíthatunk a továbbiakban is.

—A Főváros szándéka az, hogy a Népliget visszakerüljön a budapestiek mentális térképére, mint gazdag kulturális és természeti értékeket képviselő helyszín. A lakosság széles körű bevonására hangsúlyt fektető tervpályázat talán a legkézenfekvőbb eszköz a kapcsolódás megerősítésére és a szemléletváltás előkészítésére. A közönség a pályaműveket több helyen kiállítva is megtekintheti, moderált beszélgetés szerveződik, és véleménynyilvánítási lehetőséggel is lehet élni közönség-szavazás keretén belül.

AMIKRE ÉRDEMES FIGYELNI

KÖZELEDŐ HATÁRIDŐVEL LEADHATÓ PÁLYÁZATOK:

Zsámbéki Öregtemplom és környezetének megújítására kiírt pályázat
Mebízó: Zsámbék Város Önkormányzata
Beadási határidő | 2023. 06. 12.

A KUTATÁSON TÚL: EGYETEMEK ÚTBAN A NETTÓ ZÉRÓ KIBOCSÁTÁS FELÉ¹

A klímaadaptációban a felsőoktatási intézmények kritikus szerepet játszanak: kutatási és oktatási, valamint tájékoztató tevékenységükkel évtizedek óta figyelmeztetik az emberiséget a cselekvés elmulasztásának lehetséges következményeire, illetve segítik a világot a nettó zéró kibocsátás felé való átállásban.

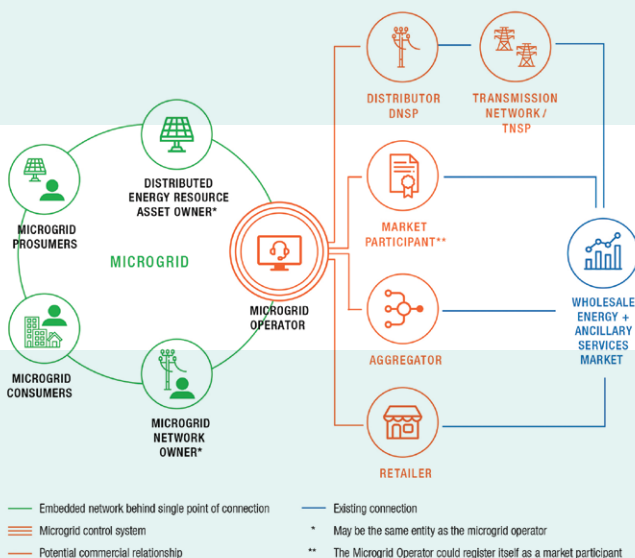
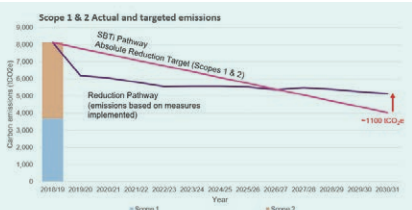
—Az egyetemek ugyanakkor jelentős karbonlábnyommal rendelkező szervezetek. A Párizsi Megállapodás eredményeinek értelmében bármilyen méretű és bármely ágazatban működő szervezet felelős saját karbonlábnyomának csökkentéséért a 2050-es klímacélok elérése érdekében. Vajon hogyan teljesítenek a felsőoktatási intézmények, amikor saját üvegházhatású gázkibocsátásuk (ÜHG) csökkentéséről és a nettó zéró működésre való átállásukról van szó?

—Az ENSZ által vezetett Race to Zero kampány felsőoktatási szekciójában jelenleg 1147 feliratkozó intézményt találunk, mintegy 10 894 848 hallgatót képviselve.² A Times Higher Education szervezete az ENSZ fenntartható fejlődési céljai mentén társadalmi és gazdasági hatásukat figyelembe véve is rangsorolja a világ felsőoktatási intézményeit. A rangsorból kiderült, hogy világszinten az angolszász egyetemek járnak az élen a nettó zéró melletti

elkötelezettségükben. Közülük kettőt emelek ki: Anglia első karbonsemleges egyetemét, a London School of Economics intézményét, majd az Advancing Net Zero kampány³ egyetlen egyetemi feliratkozóját, az ausztrál Monash Egyetemet mutatom be, egy-egy példát hozva a fenntartható működésre való átállásról, és annak tanulságairól épület, illetve városi léptékben.

—A London School of Economics and Political Science (LSE), a társadalomtudományok terén a világ egyik legrangosabb egyeteme 2005 óta méri és jelenti nyilvánosan szén-dioxid-kibocsátását (CO₂). A 2020/21-es tanévben, Nagy-Britanniában elsőként érte el a karbonsemleges működést az összes mért kibocsátása tekintetében, melyet független, harmadik fél igazolt.⁴ Az intézmény további célja, hogy 2030-ra a nettó zéró CO₂-kibocsátást is elérje a közvetlen kibocsátások (pl. energiafelhasználás, vízhasználat) tekintetében, valamint legkésőbb 2050-re a közvetett kibocsátások (értékláncban keletkező kibocsátások, pl. építőanyag-szállítás az épület felújítása során) tekintetében is.⁵ Ennek kulcsa, hogy az egyetem rendelkezik egy útitervvel, mely 2050-ig éves célokat határoz meg. A terv alapja gyakorlatilag egy folyamatosan frissülő Excel-táblázat, amelyben a potenciálisan bevezethető intézkedéseket rangsorolják az elérhető CO₂-csökkentési potenciál, valamint a költségek szempontjából. 2015 óta 4,8 millió GBP-t ruháztak be az egyetemi épületek energiahatékonysági intézkedéseibe (pl. épületirányító rendszerek korszerűsítése, világítástechnika, napelemek, fűtés-korszerűsítés). Az összehangolt erőfeszítések nyomán a szervezet 2005 óta 44%-kal csökkentette közvetlen kibocsátását, annak ellenére, hogy a campus mérete és a hallgatói létszám nőtt.

—Az ausztráliai Monash Egyetem a világ top 100 felsőoktatási intézményének egyike, a World Green Building Council Advancing Net Zero globális programjának aláírója. A szervezet a körzeti szintet határozta meg a nettó zéró működésre való átállás optimális léptékének. Ezzel összhangban az egyik campusán egy mikrohálózatot (microgrid) hozott létre,

ROVATSZERKESZTŐ

www.hugbc.hu

SZERZŐ |
Huszár Daniella

mely a különböző energiafogyasztói és termelői lehetőségeket hangolja össze, így jó hatáskokkal, környezetkímélő módon oldja meg a körzet energiaellátását. A Monash nettó zero körzet (Monash Net Zero Precinct) egy kísérleti projekt (urban living lab), mely a campuson zajló energiahatékony akkumulátor intézkedésekre és technológiai fejlesztésekre (szenzorok, blockchain, adatvizualizációs, smart city technológiák) épít a környék közlekedésének és épületeinek energiával való ellátásában, illetve az ennek során keletkező kibocsátás nullára való csökkentésében. A száz százalékban megújuló villamos energiát 20 szomszédos épületre telepített napelemes rendszer és egy 1 MW akkumulátor állítja elő. Az épületek által fel nem használt energiát a szomszédos házak számára értékesítik. Az energiaközösségben számos partner működik együtt (energiaszolgáltatók, egyetemek, városok, vállalkozások, szakmai szervezetek). A projektben egy adaptálható rendszert igyekeznek létrehozni a nettó zero célok skálázhatóságát, kiterjeszhetőségét kutatva azzal a céllal, hogy más városok és régiók számára támogatást nyújtsanak az átállás folyamatában. Mindeközben szervezeti szempontból is tesztelik a legideálisabb működési és üzleti modelleket (hogyan tudnak a különféle szereplők együttműködni, melyek a közösség mozgatórugói, akadályai).

— Összegezve elmondható, hogy bár a cél ugyanaz, a nettó zero kibocsátás elérésére a különböző intézmények küldetésükkel és értékeikkel összhangban más-más megközelítést

alkalmaznak. A folyamatban nem feltétlenül a világ legjobb kutatóegyetemei rendelkeznek a legambiciózusabb célokkal. Az egyetemek jó gyakorlatai lehetőséget adnak a fenntarthatósági trendek és innovációk összevetésére, és egyben eloszlatják azt a mítoszt, hogy a nettó zero elérhetetlen utópia, hiszen működőképes megoldásokat vázolnak fel, amelyek legyőzték a vélt akadályokat. A téma magyar vonatkozásában üdvözlendő fejlemény, hogy 2022-ben 11 egyetem részvételével létrejött a Magyar Egyetemek Fenntarthatósági Platformja, melynek szintén célja a jó gyakorlatok egymás közti megosztása.

1. A cikk a XXVIII. Országos Urbanisztikai Konferencián 2022-ben elhangzott előadás alapján készült.
2. <https://www.educationracetozero.org/current-signatories>
3. A kampány része a világ vezető zöldépítési szervezete, a World Green Building Council által 2018-ban indított globális kezdeményezés is, az Advancing Net Zero (ANZ), amely az épületállományunk karbonmentességét célozza 2050-ig. A kampányok alapvető célja, hogy 2050-re a lehető legtöbb ország, város és szervezet váljon karbonsemlegessé, és hogy előremutató, ambiciózus vállalásaikkal a világ többi részét a mihamarabbi cselekvésben inspirálják. A World Green Building Council hazai tagszervezete, a Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete 2022 őszén csatlakozott a programhoz, és jelentette meg Zéró Karbon Ajánlását a magyar épületállományra vonatkozóan.
4. A karbonsemlegesség rendszerint azt jelenti, hogy egy cég a tevékenységei során a lehető legkisebbre csökkenti karbonlábnyomát, majd a maradék kibocsátásokat ellentételezi. A nettó zero karbonkibocsátásra vonatkozóan számos definíció létezik. A HuGBC ajánlása szerint a nettó zero karbon (NZK) épület olyan nagy energiahatékony épület, amelynek működési energiaigényét a lehető legnagyobb mértékben helyszíni megújuló energia biztosítja, valamint az épület teljes életciklusa alatt keletkező ÜHG kibocsátása minimális, és a fennmaradó kibocsátása helyszíni vagy helyszínen kívüli megújuló vagy fosszilismentes energiaforrásokkal és ellentételezéssel kompenzálásra kerül.
5. Energiafelhasználás, vízhasználat, hulladék és üzleti utazások.

2023. MÁRCIUS 30-ÁTÓL AZ OTÉK HATÁROZZA MEG A TANYÁK

BEÉPÍTHETŐSÉGÉNEK SZABÁLYAIT

—Hosszú ideje nem volt olyan sajtóvisszhangja egy építésügyet érintő jogszabályváltozásnak, mint az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 2023. március 30. napjától hatályos előírásainak. A mezőgazdasági területek közt szabályozott tanyákra vonatkozó új szabályozás országosan érvényesül, vagyis felülírja az azokkal ellentétes helyi építési szabályzatban található rendelkezéseket is. Az Építésjog.hu négyrészes cikksorozatban járta körül, hogy milyen ingatlanok minősülhetnek a jövőben tanyának. A tanya minősítés azt jelenti, hogy azokon a mezőgazdasági területeken is lehet lakóházat és vendéglátó épületet létesíteni, ahol eddig a helyi építési szabályzat ezt kizárta. Az sem mellékes, hogy a beépíthetőség mértéke az átlagos tízszeresére emelkedett. Főleg az egyszerű bejelentéssel építkezőknek javasoljuk, hogy alaposan tanulmányozzák át az OTÉK és egyéb vonatkozó jogszabályok előírásait, mert nem minden ingatlant lehet tanyaként beépíteni.

A TANYA ÚJ JOGSZABÁLYI FOGALMAT KAPOTT

—A tanyák a történelmileg kialakult gazdálkodási módot és lakhatási formát, illetve ezek nagyobb művelési területen szétszórta és elkülönülten megjelenő egységeit jelentik. Korábban az OTÉK a tanyákról csak tömören szólt. A korábbi fogalom meghatározás szerint legfeljebb 6000 m² területű tanya vagy tanya telek kijelölésének feltétele az volt, hogy a magasabb szintű területrendezési tervekben – ami a vármegyei területrendezési tervet jelenti – tanya térségi övezetbe tartozó területen, és ezzel összhangban a helyi építési szabályzatban meghatározott övezetben legyen. A helyi építési szabályzatban kellett arról is rendelkezni, hogy az adott övezetben milyen módon és számban lehet tanyát vagy tanya teleket létesíteni, illetve, hogy azon lakórendeltetés hogyan, milyen feltételekkel és számban létesíthető.¹

MÁR NEM CSAK A TANYÁS ÖVEZETEKBE LEHET TANYÁT LÉTESÍTENI

—Legjelentősebb változás a tanya fogalom új építésjogi megközelítésében az, hogy elszakad a 2023. március 29-ig hatályban volt területrendezési feltételtől, nevezetesen, hogy a vármegyei területrendezési terv tanya térségi övezetbe tartozó területén – és ezzel összhangban a helyi építési szabályzatban meghatározott övezetben – legyen. A területrendezési tervek készítésének és

alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM-rendelet 10. §-a szerint:

(1) A vármegyei területrendezési tervben a tanya területek övezete azon járásokban jelölhető ki, ahol a kijelölést megelőző legutóbbi népszámlálás alapján a mezőgazdasági jellegű külterületen élő népesség aránya az összes lakónépességhez viszonyítva az országos átlag fölött van.

(2) A tanya területek övezetével érintett területre a tájfenntartó tanyai gazdálkodás és életmód fennmaradásának elősegítése, valamint a tanya településszerkezet és tájkarakter megőrzése érdekében meg kell határozni

a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,

b) az a) pont szerinti egyedi szabályokkal érintett területre a településképi rendeletben a településképi követelményeket.

—A 2023. március 30-tól hatályos OTÉK-szabályozás szerint már nem kell e feltételekre figyelemmel lenni, azaz a tanya területek övezetén túl is, szinte bármely mezőgazdasági területen, önmagában az OTÉK-ban meghatározott peremfeltételek mellett – azaz a helyi építési szabályzat hatályos előírásait figyelmen kívül hagyva – lehet tanyát létesíteni.²

—Az új lehetőséggel élve „tanyák” jelenhetnek meg a települések olyan, beépítésre nem szánt területén is, ahol azt az önkormányzat nem támogatja, vagy az országos főépítész nem járult hozzá (az új beépítésre szánt terület kijelölését elutasítva). Ha a mai gyors lakónépesség-növekedéssel jellemezhető járásokra tekintünk, megjósolhatjuk: ezen „új tanyák” legkevésbé a történeti tanya térségekben fognak – e sajátos új OTÉK-előírásnak köszönhetően – megjelenni.

MI MINŐSÜLHET TANYÁNAK?

—Az OTÉK 2023. március 30. napjától hatályos rendelkezése szerint a tanya fogalma:

a) Az ingatlanon jelenleg is fennálló felépítmények esetében tanya - az alábbi feltételek együttes megvalósulása esetében:

- a település külterületén,
- mezőgazdasági területen fekvő,
- legalább 1500 m², legfeljebb 10 000 m² nagyságú olyan földrészlet,
- amelyhez a föld mellett növénytermesztés és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és terméktárolás célját szolgáló lakó- és gazdasági épület, illetve ilyen épületcsoport is tartozik.

—Véleményünk szerint a fenti feltételrendszerből látható, hogy csak akkor minősülhet az a) pont szerinti tanyának egy ingatlan, ha a felsorolt rendeltetésű épületek mindegyike már jelenleg is megtalálható az ingatlanon. Ráadásul a növénytermesztésre használt épület mellett állattenyésztést szolgáló épületnek is lennie kell, ezért például egy zöldségtároló és a lakóház önmagában nem „teszi tanyává” az ingatlant. Különösen kockázatos az OTÉK tanya előírásait egyszerű bejelentés mellett alkalmazni, mert kétséges, hogy az építésfelügyeleti hatóság hogyan fogja értékelni az ingatlanon fennálló épületek rendeltetését.

b) Az ingatlan-nyilvántartási állapot alapján

—Az OTÉK szerinti tanyának minősülnek azok az ingatlanok is, ahol a tanya jelleg az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzésre került, még a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény hatálybalépése előtt, vagyis 2019. január 2. napját megelőzően (függetlenül attól, hogy van-e felépítmény az ingatlanon).

c) Felépítménnyel nem rendelkező ingatlanok

—Amennyiben az ingatlanon nincsenek az a) pont szerinti épületek, akkor új tanya létesítésének lehetőségét a települési önkormányzat településrendezési eszköz vagy településterv elfogadásáról szóló döntése nyithatja meg, egyéb ágazati feltételek teljesülése mellett (lásd: az Építésijog.hu cikksorozat 2. részében közölt feltételeket és a cikksorozat 3. részében rögzített korlátozásokat).³ Vagyis az OTÉK szerinti tanya fogalomnak csak azt követően fog megfelelni a meghatározott felépítmény nélküli ingatlan, ha a települési önkormányzat ennek érdekében módosítja a helyi építési szabályzatát.

—Érdemes tudni, hogy a tanya fogalma eltérően jelenik meg az építésügyi peremfeltételeket megjelenítő OTÉK-ban, és a közhiteles nyilvántartást jelentő ingatlan-nyilvántartási szabályokban, ami nem szerencsés. Jelen cikk megírásának időpontjában (2023.05.07.) hatályos jogszabályok alapján előfordulhat olyan eset, hogy az OTÉK szerinti tanya ingatlanra a tervezett épület felépíthető, de a tanya jogi jelleg az ingatlan-nyilvántartásban nem tüntethető fel.

MILYEN MÉRETŰ ÉPÜLETEK ÉPÍTHETŐK A TANYA INGATLANOKON?

—Az OTÉK 2021. évi módosítás a tanya beépíthetőségét már felemelte legfeljebb 30%-ra, azzal, hogy a helyi építési szabályzatban szigorúbb feltételekkel bármikor, megengedőbbekkel csak meghatározott, szigorú keretek közti esetekben térhetnek el az önkormányzatok a helyi építési szabályzataikban. A 2023. márciusi módosítás a 30%-os beépíthetőséget országos előírásként, és minden tanya ingatlanra alkalmazandó lehetőségként írja elő. Az új szabályozás kiegészült azzal, hogy a legnagyobb beépítési magasság 4,5 m lehet.

—Sokkal részletesebb lett a lakórendeltetés elhelyezésére vonatkozó szabályozás, egyértelműsítve, hogy tanyán nem a lakófunkciót szolgáló épület az elsődleges rendeltetés, az csak a termelést szolgáló gazdasági épület vagy épületcsoport mellett létesíthető. A legfeljebb két önálló rendeltetési egységként, vagyis két lakófunkciót betöltő épületként elhelyezhető lakórendeltetés nagysága a megengedett 30%-os maximális beépítettség arányában a telek méretéhez igazodik: 2000 m² telekméretig a beépíthetőség 45%-a, 6000 m²-ig 35%-a, e felett pedig 25%-a lehet a lakófunkciót betöltő épület, vagyis a tanyán elhelyezett ház legnagyobb területe.

Az OTÉK 2023. március 30. napjától hatályos előírás a tanya ingatlanokra		
Ingatlan területe	Beépítettség legnagyobb mértéke	Lakóépület maximális bruttó alapterülete
1500–2000 m ²	450–600 m ²	202–270 m ²
2000–6000 m ²	600,3–1800 m ²	210,1–630 m ²
6000–10 000 m ²	1800,3–3000 m ²	450,25–750 m ²

—A csatolható vendéglátást szolgáló épület nagysága nincsen korlátozva a fennmaradó arányok tekintetében. Termelést szolgáló gazdasági épületnek vagy épületcsoportnak mindenképpen kell lennie az ingatlanon, de ezek méretére nincs kikötés, így az építető szabadon döntheti el, hogy

az épületek alapterülete szempontjából melyik tevékenységet szeretné nagyobb hangsúllyal megjeleníteni.

A TANYÁK KÖZÜL SEM LEHET MINDEN INGATLANT BEÉPÍTENI!

—A termőföld beépítése értelemszerűen végleges más célú hasznosításnak minősül, azaz az OTÉK-ban meghatározott jellegű terület beépítése esetén előzetesen ennek a kérdésnek kell felmerülnie, mivel a kapcsolódó engedélyezési, bejelentési eljárásban érdemi döntés csakis a termőföld más célú hasznosításának engedélyezéséről szóló véglegessé vált ingatlanügyi hatósági határozat birtokában hozható.

—Mielőtt valamennyi, legalább 1500 és legfeljebb 10 000 m²-es külterületi, építési jogi értelemben mezőgazdasági övezeti besorolású földrészlet tulajdonosa – csak az OTÉK 2023. március 30-tól hatályos szabályozását tekintve – felhatalmazva érezné magát tanya létesítésére, azaz telkének max. 30%-os mértékű beépítésére, feltétlenül tanulmányozza át az egyéb, további jogszabályokban található előírásokat, amelyek akár ki is zárhatják a beruházás megvalósítását.⁴

VÁRHATÓ AZ OTÉK PONTOSÍTÁSA

—Az új tanya fogalom kiterjesztő értelmezési lehetősége miatt elképzelhető, hogy a kormány rövid időn belül szűkíteni fogja a tanyaként beépíthető ingatlanok körét. A pontosítást indokolhatja az építésügyi és az ingatlan-nyilvántartási előírások összhangjának megteremtése is, mivel a gyakorlatban nehezen lenne kezelhető egy olyan helyzet, hogy az adott ingatlanra az OTÉK tanya szabályai alapján az épületek felépíthetők, de – az ingatlan-nyilvántartási előírások miatt – a tanya jogi jelleg nem tüntethető fel. Javasoljuk, hogy amennyiben még nem ismeri, iratkozzon fel az Építésijog.hu ingyenes Változásértesítő Hírlevelére.⁵ A Változásértesítő Hírlevélben azonnal tájékoztatni fogjuk a feliratkozókat, ha a jogszabályokban bármilyen módosítás történik.

1. Az Építésijog.hu cikksorozat 1. részében elolvashatják a tanyákra vonatkozó szabályozás kialakulásának történetét is (<https://epitesijog.hu/12041-a-tanyak-beepithetosegenek-szabalyai-a-2023-evi-otek-modositas-alapjan-1-resz>).
2. Az Építésijog.hu cikksorozat 4. része országrészenként bemutatja, hogy a korábban hatályos építési jogszabályoktól eltérően, hány településen jelenhetnek meg az - ott eddig jószert ismeretlen - tanyák a mezőgazdasági területen. Arra is választ adunk, az új előírások alapján lehetnek-e tanyák a fővárosban is (<https://epitesijog.hu/12081-a-tanyak-beepithetosegenek-szabalyai-a-2023-evi-otek-modositas-alapjan-4-resz9>).
3. Az Építésijog.hu cikksorozat 2. részében találhatják meg az új tanyák létesítését tartalmazó jogszabályi feltételeket: <https://epitesijog.hu/12042-a-tanyak-beepithetosegenek-szabalyai-a-2023-evi-otek-modositas-alapjan-2-resz>
4. Az Építésijog.hu cikksorozat 3. része tartalmazza azokat a továbbra is hatályos rendelkezéseket, amelyek - az ország bizonyos területein - korlátokat jelenthetnek a nem tanyának kinéző tanyák számának növekedése előtt (<https://epitesijog.hu/12043-a-tanyak-beepithetosegenek-szabalyai-a-2023-evi-otek-modositas-alapjan-3-resz>).
5. Az Építésijog.hu Változásértesítőre az alábbi linkre kattintva tud feliratkozni: <https://epitesijog.hu/epitesijog-hirlevel>

ABSTRACTS

Szentirmai, Tamás: FAIRY TALE HOUSE ON THE OUTSKIRTS

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 14-21, DOI: 10.33268/Met.2023.3.1

FÉSZEK REFORMED KINDERGARTEN SCHOOL, DEBRECEN, HUNGARY | Architects: BÉLA BIRÓ, DÁNIEL FODOR, FERENC KÁLLAY AND BÉLA NAGY

The striking architectural design of a building often creates an intense first impression. Then, upon entering the door, walking around, getting to know the building

better, the experience can strengthen, fine-tune, or even significantly fortify this first impression. This was the intent when four architects from Debrecen designed this

kindergarten in their hometown, a fairy tale like reinvention of the stereotypical house into a comfortable environment for children.

Ware-Nagy, Orsolya: THEY GROW TALL

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 22-27, DOI: 10.33268/Met.2023.3.2

SETO SOLAN ELEMENTARY SCHOOL, SETO, JAPAN | Architect: TAKAHARU + YUI TEZUKA

Since the mid 1980s various forms of alternative schooling methods have been explored, one common theme seems to be the concept of project based education where learning spaces are interconnected.

This explores how an existing reinforced concrete building can be opened to create freedom of space. The ground floor covered courtyard exemplifies this ideal, connecting two built volumes allowing

ample room for a play, learn and enjoyment area, where children can evolve much like slow-growing trees which eventually grow tall.

Funk, Bogdán: SCHOOL ON THE BORDER

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 28-33, DOI: 10.33268/Met.2023.3.3

SCHOOL BUILDING, KOFORIDUA, GHANA | Architects: CSINSZKA CSERHÁTI, BOGDAN FUNK, DIÁNA NUSSZER, BALÁZS SZELECSÉNYI AND ORSOLYA VADÁSZ

The culmination of six years' work between 32 volunteers and 28 local skilled workers has provided a community with a much needed twelve classroom school as part

of the Newill Academy Development. Innovative in terms of procurement, design, and construction. The latter needing to assess environmental comfort in terms of

ventilation, cooling and provision of sanitary facilities.

Wesselényi-Garay, Andor: BÓBITA KINDERGARTEN

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 34-39, DOI: 10.33268/Met.2023.3.4

KINDERGARTEN, GYERGYÓCSOMAFALVA, TRANSYLVANIA | Architects: MIKLÓS KÖLLŐ, LÁSZLÓ-MIKLÓS GYÓRFY AND ZSOLT MOLNÁR

Although we might not always be aware of our environment in terms of architectural expression our first impressions are formed

at kindergarten after leaving home for most children. This home from home provides two classrooms and a community area all within

a small space that is informed by the local architectural language with a contemporary twist.

Wesselényi-Garay, Andor: WHERE ARCHITECTURE HAPPENS

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 40-45, DOI: 10.33268/Met.2023.3.5

GERMAN ELEMENTARY SCHOOL, DEBRECEN, HUNGARY | Architect: LAJOS BARABÁS

In 2019, the city of Debrecen agreed with representatives of the German foundation in Hungary to establish a local elementary school. The school was designed to revitalize an abandoned nursery, and the

architectural office of Lajos Barabás was entrusted with the transformation work. The result is not only another chapter in the kaleidoscopic history of domestic educational architecture, but also

a testimony to the Covid closures, but also to how socialist era architecture can be utilized to create new opportunities.

Borsay, Attila: THREE-DIMENSIONAL GAME

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 46-51, DOI: 10.33268/Met.2023.3.6

ROMAN CATHOLIC KINDERGARTEN, BUDAFOK, HUNGARY | Architect: GÁBOR MÁTYÁS CSANÁDY DLA

Negotiating between protected buildings, a complex cellar network and a sloping site the challenge was to provide a fully functional kindergarten that encompasses the historical and contemporary. Not only

a three-dimensional test of skill also an exploration of "genius loci". That which must be preserved meets the need for contemporary intervention and assessment. What takes place, when and how: in the

existing buildings, behind retaining walls or below new roofs. Eventually realized in harmony with the site and function.

Lányi, Béla: D50 WITH SOUL!

Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 52-57, DOI: 10.33268/Met.2023.3.7

THE ARCHDIOCESE OF ESZTERGOM-BUDAPEST CONFERENCE CENTRE, BUDAPEST, HUNGARY | Architect: TAMÁS NÉMETH

The conversion of church buildings for secular purposes is an increasingly relevant planning task these days. We encountered an unusual version of this, rich in ideas, near the Városliget in Budapest, at Damjanich

utca 50. Architect Tamás Németh not only recognized the spiritual message of the original building, but also adapted it to the 21st century environment and made it an attraction of the new conference centre.

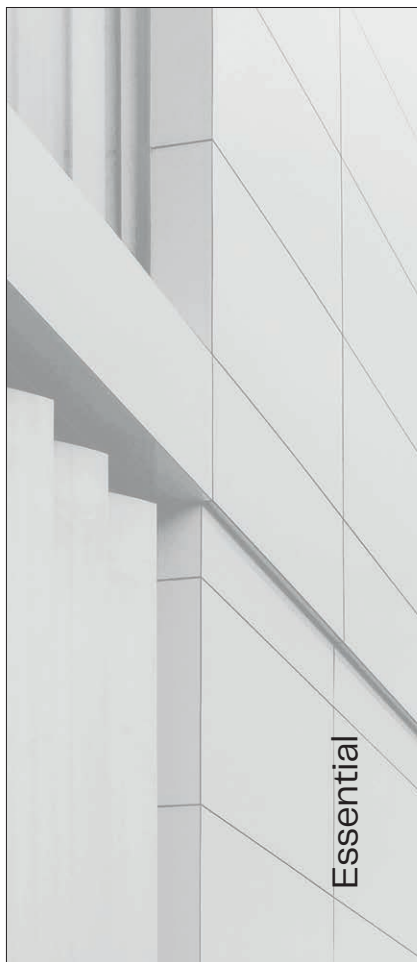
The existing building restored to create administration and conference spaces with a new addition providing accommodation for visitors.

EUROCODE

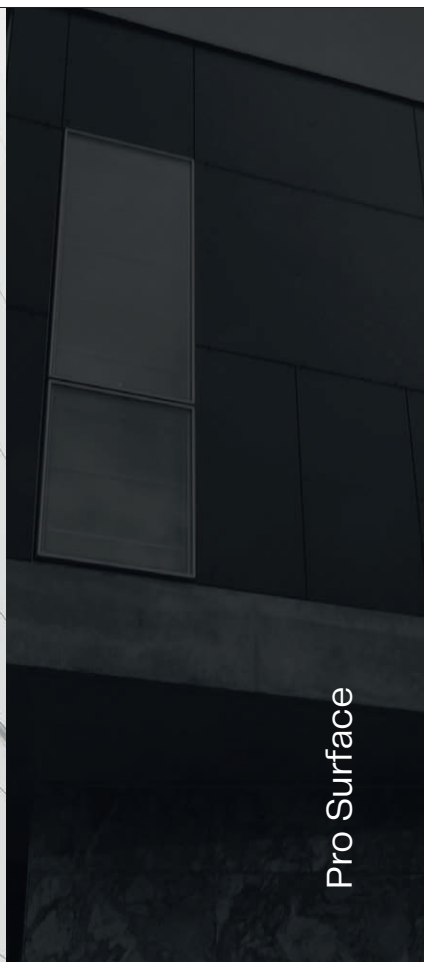
tervezési segédletek

Megrendelés: www.tervlap.hu/szakkiadvany_elofizetes

Essential

Pro Surface

For you to create

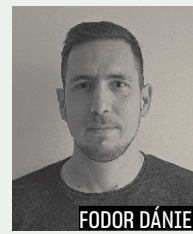
Fundermax

Exterior 2.3

- Balkon- és homlokzatburkolat
- Színek és lapméretek széles választéka
- Esztétikus felületek

Fundermax
Nora.Berko@fundermax.biz
www.fundermax.com

BARABÁS LAJOS**BÍRÓ BÉLA****CSANÁDY GÁBOR****CSERHÁTI CSINSZKA****FODOR DÁNIEL****FUNK BOGDÁN****GYÖRFY L-MIKLÓS****KÁLLAY FERENC****KÖLLŐ MIKLÓS****MOLNÁR ZSOLT****NAGY BÉLA****NÉMETH TAMÁS****NUSSZER DIÁNA****SZELECSÉNYI BALÁZS****TEZUKA ARCHITECTS****VADÁSZ ORSOLYA**

TERVEZŐK

Barabás Lajos

1997-ben Debrecenben, majd 2005-ben a BME-n diplomázott. 2006–2008-ig a Mesteriskolát végezte. 2009-től a MOME doktorandusz hallgatója. 2008 és 2014 között a DE oktatója. Jelenleg a HBMÉK elnökségi, és a városi, illetve területi tervtanács tagja. Szakmai munkáját 1997-ben a Metope 2000 építészirodában kezdte, majd a Lengyel Építész Műteremben dolgozott 2015-ig. 2015-től vezeti az Archi-Bar Építész Stúdiót Debrecenben.

Bíró Béla

A BME Építészmérnöki Karán kapott diplomát 1998-ban. Budapesti és debreceni építészirodákban tervezett, majd 2006-ban megalapította a Bíró és Társa Építészirodát, melynek ügyvezetője és tervezője. A helyi szakma összefogására létrehozták a Debreceni Alkotó Műhelyt a 2010-es években. Az utóbbi években számos középületet 3 építész társsal tervezett, mely formációt D4 Építész Stúdió néven jegyzik. Közintézményeik több elismerést nyertek.

Csanád Gábor Mátyás DLA

Építész vezető tervező, 1991-ben a BME-n szerzett diplomát. A BVTV tervezője 1991-től, később az Iparterv Rt.-nek dolgozik, közben magántervező, 2005-től vezető tervező. Az ÉTE Mesteriskolájának XIV. ciklusát és a BME Mesterképzését elvégezve DLA-címet szerzett 2003-ban. 2005-től a Debreceni Egyetem főiskolai docense, 2007-től főiskolai tanára. 2017-től az YBL Kar főiskolai tanára, 2020-ban habilitált. A Csanád és Csanád Építész Stúdió alapító tervezője.

Cserhádi Csinszka

2010-ben végzett a MOME Építészeti Intézetében, tanulmányai során hátrányos helyzetű magyarországi régiók kulturális-építészeti fejlesztési lehetőségével foglalkozott, csoportvezetőként részt vett a MOME EcoLAB bódvaszilasi építőtáborokban. Jelenleg a ZDA Építésziroda munkatársa, valamint a FOND Stúdió alkotóközösség tagja.

Fodor Dániel

2002-ben diplomázott a Debreceni Egyetemen, majd 2007-ben a Pécsi Tudományegyetemen. 2013-ig Kertai László műtermében dolgozott, utána önállóan tervez. A helyi szakma összefogására egy műhely hoztak létre több debreceni építész kollégával Debreceni Alkotó Műhely néven a 2010-es években. Az utóbbi években számos középületet 3 építész társsal tervezett, mely formációt D4 Építész Stúdió néven jegyzik. Közintézményeik több elismerést nyertek.

Funk Bogdán

2010-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, diplomadíjjal. Tanulmányai során félév hallgatáson vett részt a Temperei Műszaki Egyetemen. A máltai Architecture Project és a budapesti Radius B+S után a svájci Clavuot építésziroda munkatársa, majd 2022-ben saját irodát alapít fuboma studio néven. A 2016-os Média Építészeti Díj közönségdíját elnyert ghánai szociális iskola elkészülte után további szociális projekteken dolgozik a szubzaharai régióban. A soproni egyetem doktorandusz hallgatója.

Györfy László-Miklós

Felsőfokú építészeti tanulmányait 2004 és 2010 között végezte a Kolozsvári Műszaki Egyetem Építészet és Városrendezés Karán. Az építészet világába Köllő Miklós vezeti be. A Larix Stúdió 2007-es alapítása óta jelen van a műhely életében. 2014 óta a Larix Stúdió társtulajdonosa, 2022 óta a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem műemléki szakmérnöki karának hallgatója.

Kállay Ferenc

2003-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán. 2008–2010 között a Mesteriskola hallgatója. A Kelettervben és Kovács Péter DLA irodájában szerzett szakmai tapasztalatot. 2009 óta a Debreceni Egyetem oktatója. 2009-ben a Visegrádi Négyek pályázatán családi házak kategóriában díjazott. 2010 óta dolgozik Debrecenben a saját műtermében k.f.TEAM Építész Stúdió néven.

Köllő Miklós

Felsőfokú építészeti tanulmányait 1990 és 1996 között végezte a bukaresti Institutul de Arhitectură „Ion Mincu”-n. 1997-ben településrendezési mesteroklevelet kapott. 2006-ban a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen műemléki szakmérnöki szakdiplomát szerzett.

2023-ban doktorált Bukarestben. A marosvásárhelyi Sapientia egyetem, illetve a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem meghívott oktatója. 2020-ban az MMA Építőművészeti díjában, 2021-ben a MÉSZ Ezüst Ácscseruza díjában részesült.

Molnár Zsolt

2008-2014 között a Temesvári Műszaki Egyetem építés Karának hallgatója. Ez idő alatt számos workshopban vesz részt. 2009-2013 között Korodi Szabolcs csíkszeredai építész irodájában végzi nyári gyakorlatait. 2007 óta rendszeres résztvevője a Minimum Party összművészeti alkotótábornak, 2011-ben és 2012-ben tagja az építészmuhely szervezőcsapatának, míg 2017-ben a műhely vezetője. 2015-től a Larix Stúdió munkatársa, 2019 óta társtulajdonosa.

Nagy Béla

2003-ban szerzett BSc építészmérnöki diplomát a Debreceni Egyetemen, majd 2010-ben MSc építészdipломát a BME Építészmérnöki Karán. Az egyetemen párhuzamosan a Medmix Center Kft. munkatársa, majd Kertai László műtermében dolgozott 2013-ig. Az önállósodás mellett, építész barátokkal életre keltettek egy építészmuhelyt dAM (Debreceni Alkotó Műhely) néven, majd ennek folytatásaként 3 építész kollégával összefogva közösen dolgoznak a D4 Építész Stúdióban. Közintézményeik több elismerést és díjat is nyertek.

Németh Tamás

1985-ben végzett a BME-n, majd a TTI-nél beosztott tervező. 1991-2001 között a Szima Kft., azóta a Kima Stúdió Építészeti és Mérnöki Iroda Kft. ügyvezető, építész vezető tervezője. A fertődi Esterházy-kastély több ütemének és több esztergomi egyházi műemléknek a vezető tervezője.

Nusszer Diána

2015-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán. 2014-ben az isztambuli PAB építészirodában Campus Hungary ösztöndíjas. 2015-16-ban részt vett az egyiptomi Hassan Fathy épített örökségének felmérésben és

dokumentálásában. 2016-tól a MÉD közönségdíját elnyert ghánai iskola társtervezője, önkéntese. Budapesten a Narmer Építészeti Stúdió és a Radius B+S után 2019-től a Földes és Társai Építésziroda projektvezető tervezője.

Szelecsényi Balázs

Okleveles építész, a Solar Decathlon Europe 2012-es verseny magyar csapatának (Odooproject) egyik alapító tagja, a versenyre épített kísérleti aktívház vezető társtervezője. 2014-2019-ig a Csoma Szobálya Alapítvány munkatársa, a Tanpói Napiskola vezető társtervezője és építészvezetője. 2016-ban a magyar tervezésű ghánai iskolabővítés társtervezője. 2016-2019-ig a Bánáti és Hartvig Építésziroda Kft. munkatársa. 2019-től a Hello Wood alkotóközösség tagja, 2022-től csoportvezető építésze.

Tezuka Architects

Takaharu Tezuka 1990-1994 között Richard Rogers irodájában dolgozott, majd hazatért Tokióba, és feleségével, Yui Tezukával megalapította a Tezuka Architects irodát. 1999-es Tetóterasz Házuk az egyik legtöbbet publikált családi ház a világon. Fuji Óvodájuk számtalan díjat nyert, az OECD ajánlott terve lett, Takaharu TEDx előadását közel hatmillióan látták. Takaharu Tezuka 2009 óta a Tokiói Egyetem professzora.

Vadász Orsolya

2005-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Egyetemi éveit több várostervezési-műemlékvédelmi projektben vett részt Erő Zoltán (Palatium Studio) mellett. 2005-2015-ig három barátjával saját építészstúdiót alapítanak Sporaarchitects néven, ahol több hazai és nemzetközi pályázaton nyernek díjakat. 2006-2015-ig a KÉK Kortárs Építészeti Központ alapítvány alapítói között dolgozott.

SZERZŐK

Borsay Attila

1994-ben végzett az Ybl Miklós Főiskola magasépítő szakán, 1997-ben ugyanott tervező szakmérnökként, diplomadíjjal. 2000-2002 között a MÉSZ Mesteriskola XVI. ciklusának hallgatója. 1996-ig a CÉH Rt.-nél, majd Kálmán Ernő műtermében, 1996-2001 között Vincze László mellett tervez. 2016-ig a MCXVI alapító tervezője, 2017-ben alapítja meg a saját építész műtermét. 2009-ben Molnár Péter-díjat, 2020-ban German Design Award 2020 első díjat kap. A MÉSZ-ben dolgozott évekig, jelenleg is az építész regatták szervezője.

Lányi Béla SVD

1985-ben szerzett építészmérnöki diplomát a BME-n, majd az Országos Szakipari Vállalatnál dolgozott. 1987-ben Ausztriában lépett be az Isteni Ige Társaságába (SVD). 1994-ben a Philosophisch-Theologische Hochschule Sankt Gabriel főiskolán szerzett teológiai mesterfokozatot. Fehéroroszországban 1994-től az ország katolikus egyházmegyéinek építési igazgatója, majd Chicagóba ment teológiai továbbképzésre. Ezután (2001-2007) filozófiát és szakrális építészetet tanít a budapesti Sapientia Teológiai Főiskolán. 2007-től Cebu városban (Fülöp-szigetek) a San Carlos Egyetem Építészeti Tanszékének oktatója, két cikluson át tanszékvezetője.

Szentirmai Tamás

Építész, egyetemi oktató. 2003-ban diplomázott a BME-n, 2012-ben szerezte meg doktori (DLA) fokozatát. Építészeti tervezés mellett képzőművészeti projekteken, kutatásokban is részt vesz. 2013 óta a Debreceni Egyetem Műszaki Kar Építészmérnöki Tanszékén tanít. 2016 óta a tanszék vezetője, egyetemi docens.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, majd tervezőirodákban szerzett gyakorlatot. Műemlékvédelmi szakmérnök, a Metszet főszerkesztő-helyettese és a Tervlap.hu szerkesztője, okleveles népi bútorfestő, három gyermek édesanyja.

Wesselényi-Garay Andor PhD

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főszerkesztője, 2006-tól vezető szerkesztője volt. A 2010-es Velencei Biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2018 óta a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa.

A NASA EDDIG TITKOS MAPPÁIBÓL: A PESTI ZÖLD EMBERKÉK

Titkos felépítményt azonosítottak Budapest egy meg nem nevezett félreeső kerületében. Az első látásra terménytárolónak, alvilági szakzsargonnal „górénak” tűnő felépítményt aligha használják tárolásra, hiszen a felvezető hágcső aprócska ajtóhoz vezet, ahol legfeljebb kis zöld emberkék juthatnak a felépítménybe.

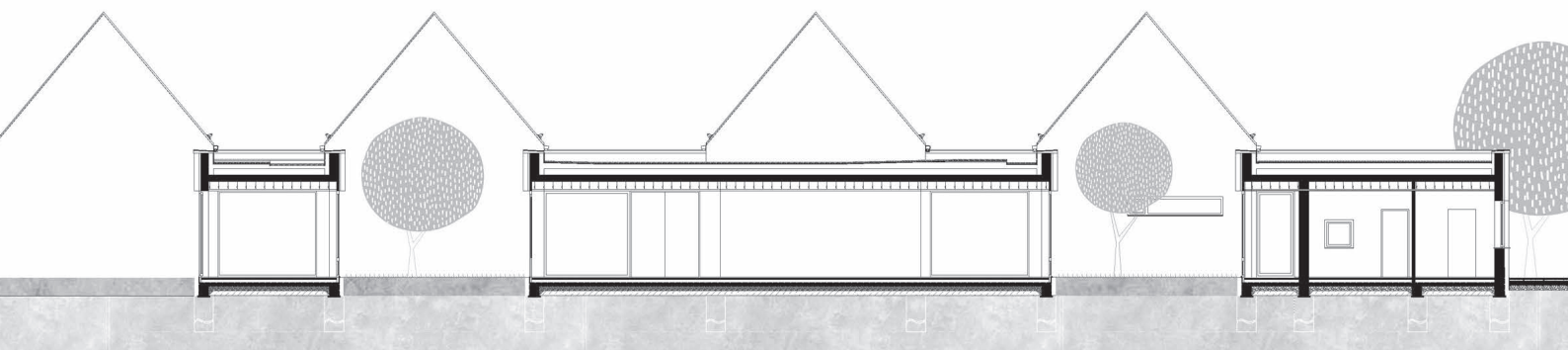

A tető alacsony részén napelemtáblák találhatóak, amik valószínűtlenné teszik a galambdúc vagy más madárdúc (például gólyadúc) funkciót, viszont a számos ablak – hiába fedi némelyiket alighanem felhúzzhatatlan redőny – valamilyen kémkedési célt sejtet, amit a sokféle, különböző anyagú burkolat is megerősít. Bár a kémény alacsony elhelyezkedéséről és a daru elhelyezésére szolgáló kampóról füstölőre is következtethetünk, ez is csak kis termetű használók számára érhető el, tehát esetleg pigmeus menekültek rejtőzhetnek a különleges építményben. Tehát a legvalószínűbb forgatókönyv szerint apró, zöld, marsi származású pigmeusok füstölt galambok alkalmazásával kémkednek. Amint az illetékesektől további információkat tudunk meg, olvasóinkat tájékoztatni fogjuk.

FOTÓ | GYŰJTÉS |
SZÖVEG | Csépe

Bejárati homlokzat

Hosszmetszet

GEALAN-acrylcolor® Az ablakprofilok szebb és tartósabb felülete

A GEALAN több mint négy évtizede gyártja a színes akrilüveg (PMMA) technológiájú profilbevonatokat.

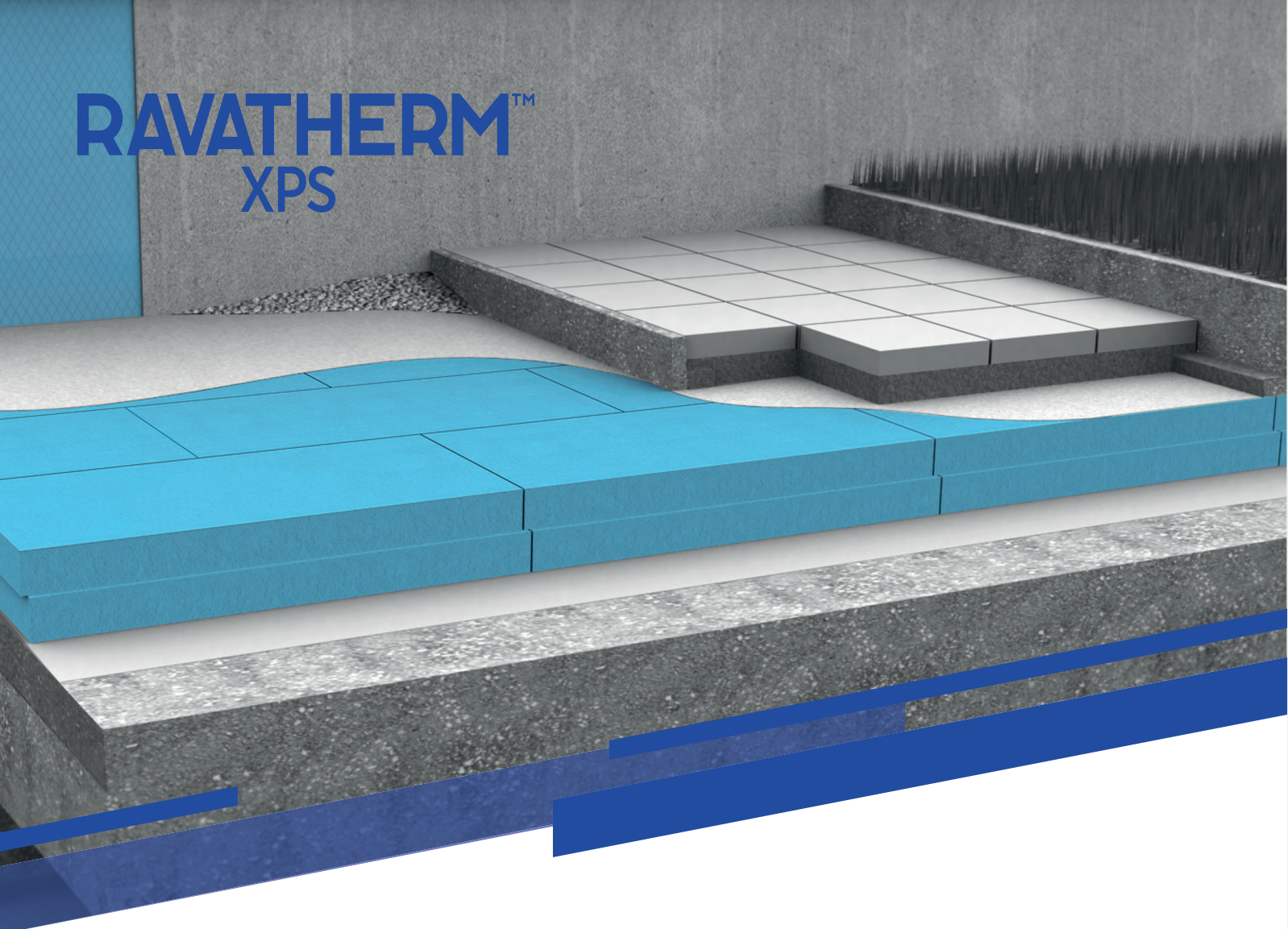
Ez a GEALAN acrylcolor®!

A speciális anyag valósággal egybeolvad a PVC felülettel, aminek eredménye a rendkívül strapabíró, a lakknál és műanyagnál is keményebb bevonat. Az extrém hosszú ideig karc- és sérülésmentes, így a gyakorlatilag karbantartás-mentes ablakprofil környezetbarát választás, ami bármilyen épület esetén költséghatékony ablakmegoldás.

Az akrilüveg bevonat 1980 évi bevezetése óta több millió méternyi profilt gyártva elmondható: a GEALAN-acrylcolor® felület egy jobb felület.

RAVATHERM™ XPS

AMIT A FORDÍTOTT TETŐRŐL TUDNI KELL!

- rétegrend
- szabályok
- letölthető anyagok

Minden egy helyen, új, interaktív kisokosunkban.

A kiadvány megtekinthető itt!

